

Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

*Aniversări
Culturale
2014*

CZU 008(058)

A 61

Responsabil de ediție:

Claudia Balaban

Alcătuitori

Text: Maria Harea, Mariana Ursu

Bibliografie: Elena Cugut, Sabina Dodul

Redactori:

Claudia Gurschi

Tamara Maleru

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, 2013

FEP *Baștina-RADOG* SRL, 2013

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Aniversări culturale... / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Mariana Ursu; bibliogr.: Elena Cugut, Sabina Dodul; resp. de ed.: Claudia Balaban. – Ch. : „Baștina-Radog”, 2013. – ISBN 978-9975-4234-8-9. ...2014. – 2013. – 160 p. – 500 ex. – ISBN 978-9975-4420-5-3.

008(058)

A 61

ISBN 978-9975-4420-5-3.

INTRODUCERE

Publicația Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” *Aniversări culturale*, devenită deja tradițională, prezintă datele remarcabile ale anului 2014.

O bună parte a datelor vizează scriitorii pentru copii, iar celelalte sunt în legătură cu personalitățile marcante ale literaturii, științei, artei universale, a căror activitate prezintă interes pentru copii.

Unele date, nominalizate în *Enumerare*, sunt însemnate cu asterisc (*), ceea ce înseamnă că acestea pot fi găsite în continuarea lucrării, fiind urmate de scurte date biografice, bibliografii.

Bibliografiile sunt alcătuite în baza colecțiilor Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” și conțin cărți, articole din cărți și publicații periodice, materiale audiovizuale.

Selectarea bibliografică a fost finalizată în luna iunie 2013.

Descrierile bibliografice sunt aranjate în ordine alfabetică la cărți și în ordine invers cronologică la publicațiile periodice.

Referințele, ce urmează după fiecare listă bibliografică, oferă o imagine sumară asupra activității personalității respective.

Indexul de nume de la sfârșitul lucrării înlesnește utilizarea ei.

ENUMERAREA DATELOR REMARCABILE ȘI MEMORABILE 2014

**Ani, decenii proclamate de ONU, aniversări, sărbători tradiționale,
zile naționale și internaționale (mondiale):**

- 2005 – 2014 *Deceniul pentru educație în scopul dezvoltării durabile*
2005 – 2014 *Al doilea Deceniu al popoarelor indigene (autohtone)*
2005 – 2015 *Deceniul „Apă pentru viață”*

Sărbătoarea Națională „Ziua Comemorării lui Mihai Eminescu”	15 ianuarie
Ziua Națională a Culturii (Instituită prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 74 din 12.04.2012)	15 ianuarie
Ziua Internațională pentru Comemorarea Victimelor Holocaustului (Instituită de ONU în 2005, prin Rezoluția 60/7, care solicită statelor-membre să realizeze programe educaționale, prin care generația tânăra să învețe lecțiile Holocaustului pentru a preveni orice acte viitoare de genocid)	27 ianuarie
Ziua Europeană a Siguranței pe Internet (Inițiată în 2004 de Comisia Europeană și are ca scop promovarea siguranței pe Internet pentru toți utilizatorii, în special pentru copii și tineret)	Prima zi de marți din februarie
Ziua Internațională a Limbii Materne (Declarată în 1999 de către Conferința Generală UNESCO. Se sărbătorește anual pentru susținerea diversității lingvistice și culturale)	21 februarie
Ziua dragostei și a bunăvoinței – Dragobete	24 februarie
Ziua Mărțișorului	1 martie
„Zilele Creangă” la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”	1-7 martie
Ziua Internațională a Femeii (Sărbătorită pentru prima oară în 1911 la inițiativa Conferinței Internaționale a Femeilor Muncitoare. În 1977 ONU a propus marcarea ei la nivel internațional pentru a susține lupta femeilor pentru drepturi împotriva discriminării)	8 martie

Ziua Internațională a Francofoniei (Instituită în 1988, marchează data fondării în 1970 a Organizației Internaționale a Francofoniei. Este dedicată limbii franceze, promovării solidarității și cooperării între țările francofone)	20 martie
Ziua Internațională a Teatrului pentru Copii și Tineret (Se sărbătorește din anul 2001 la inițiativa Asociației Internaționale a Teatrelor pentru Copii și Tineret)	20 martie
Ziua Mondială a Poeziei (Declarată de UNESCO în 1999 pentru a susține creația poetică, stabilirea dialogului între poezie și alte genuri ale creației, editarea și promovarea poeziei ca artă modernă veritabilă, deschisă oamenilor)	21 martie
Ziua Mondială a Apei (Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 47/193, pentru a conștientiza gradul în care resursele de apă contribuie la dezvoltarea economică și bunăstarea socială)	22 martie
Ziua Mondială a Teatrului (Instituită în 1961 de către Institutul Internațional de Teatru. Se sărbătorește anual ca semn de apreciere a uneia dintre cele mai vechi arte, arta scenică)	27 martie
Ziua Internațională a Păsărilor (Instituită prin semnarea în 1906 a Convenției pentru protecția păsărilor, care a pus începutul acțiunilor de protejare a faunei sălbatice)	1 aprilie
Ziua Umorului	1 aprilie
Săptămâna Lecturii și a Cărții pentru Copii	1-7 aprilie
Ziua Internațională a Cărții pentru Copii (Consiliul Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) a decis sărbătorirea acestei zile în 2 aprilie, data nașterii lui Hans Christian Andersen. Se sărbătorește anual din 1967)	2 aprilie
Ziua Mondială a Sănătății (Se sărbătorește din 1950, la inițiativa Organizației Mondiale a Sănătății, pentru promovarea cunoștințelor despre sănătate și atragerea atenției asupra unor probleme globale în domeniul sănătății)	7 aprilie

- Ziua Internațională a Rromilor** (Congresul Internațional al Rromilor (Londra, 1971) a decis sărbătorirea acestei zile în memoria rromilor omorâți în timpul Războiului al Doilea Mondial și pentru a sensibiliza societatea asupra problemelor cu care se confruntă rromii în întreaga lume) 8 aprilie
- Ziua Mondială a Aviației și Cosmonauticii** (Instituită de Federația Internațională a Aviației pentru a comemora primul zbor al unui om în spațiul cosmic, 1961) 12 aprilie
- Ziua Internațională a Culturii** (Se sărbătorește din 1998 la propunerea Ligii Internaționale pentru Protecția Culturii. Marchează semnarea pe 15 aprilie 1935 a Tratatului Internațional privind protejarea instituțiilor de cultură și știință și a monumentelor istorice, cunoscut ca Pactul Păcii sau Pactul Roerich) 15 aprilie
- Ziua Internațională a Monumentelor și Locurilor Istorice** (Instituită de UNESCO în 1983 pentru a conștientiza diversitatea patrimoniului istoric mondial și, în același timp, vulnerabilitatea acestuia și necesitatea eforturilor pentru protecția și conservarea lui) 18 aprilie
- Ziua Internațională a Planetei Pământ** (Sărbătorită pentru prima oară în 1990. Are scopul unirii tuturor oamenilor în vederea protejării mediului înconjurător. Rezoluția 63/278 a Adunării Generale ONU din 22 aprilie 2009 a desemnat această zi ca Zi Internațională a Planetei-Mamă) 22 aprilie
- Ziua Bibliotecarului** (Instituită prin Decretul Președintelui RM nr. 1774-II din 21 noiembrie 2000. Inițial se sărbătorea la 5 octombrie. Din 2010, conform Decretului Președintelui RM nr. 189-V din 8 februarie 2010, se consemnează la 23 aprilie) 23 aprilie
- Ziua Mondială a Cărții și Dreptului de Autor** (Instituită de UNESCO în 1995 pentru a comemora moartea sau nașterea în data de 23 aprilie a unor mari scriitori ai lumii (W. Shakespeare, M. de Cervantes, M. Druon ș. a.) și, totodată, pentru a încuraja lectura și editarea cărților) 23 aprilie

- Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale** (Instituită în anul 2000 de către Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) pentru a sensibiliza publicul larg asupra rolului proprietății intelectuale în dezvoltarea economică, culturală și socială a țărilor lumii) 26 aprilie
- Ziua Drapelului de Stat al Republicii Moldova** (Instituită prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova din 23.04.2010 cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la adoptarea tricolorului ca drapel de stat al RM) 27 aprilie
- Ziua Internațională a Dansului** (Se sărbătorește din 1982 la inițiativa Consiliului Internațional al Dansului pe lângă UNESCO, în ziua nașterii lui J. G. Noverre (1727-1810), balerin și coregraf francez, creator al baletului clasic) 29 aprilie
- Ziua Internațională a Solidarității Oamenilor Muncii** (Primul Congres al Internaționalei a II-a de la Paris (1889) a decis sărbătorirea acestei zile în memoria grevei muncitorilor din Chicago. Se celebrează în statele membre ale Organizației Internaționale a Muncii și alte țări) 1 mai
- Ziua Mondială a Libertății Presei** (Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 48/432, pentru a promova ideea că o presă liberă, pluralistă și independentă este o componentă esențială a unei societăți democratice) 3 mai
- Ziua Europei** (A fost declarată în 1985, marcând, ca prim pas în construcția Europei unite, Declarația din 9 mai 1950, prin care Robert Schuman, ministrul de externe al Franței, a propus Germaniei și altor state europene să pună „bazele concrete ale unei federații europene indispensabile pentru menținerea păcii”) 9 mai
- Ziua Victoriei și a Comemorării Eroilor Căzuți pentru Independența Patriei** 9 mai
- Ziua Internațională a Familiei** (Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 47/237, pentru o mai bună înțelegere a problemelor familiei și îmbunătățirea capacității țărilor de a rezolva aceste probleme prin politici corespunzătoare) 15 mai
- Ziua Latinității** (Instituită prin decizia Congresului XIX al Uniunii Latine (Paris, 2000). Marchează 15 mai

- semnarea la 15 mai 1954 a Convenției de constituire a Uniunii Latine, organizație care întrunește statele cu limba și cultura de origine latină)
- Ziua Mondială a Societății Informaționale** (Instituită de ONU în 2006, prin Rezoluția 60/252, pentru a informa publicul larg despre beneficiile Internet-ului, tehnologiilor informaționale și de comunicare, pentru înlăturarea obstacolelor de ordin tehnologic) 17 mai
- Ziua Internațională a Muzeelor** (Instituită în 1977 de către Consiliul Internațional al Muzeelor (ICOM) pentru a promova muzeele, a face cunoscută publicului larg activitatea și rolul lor în viața societății) 18 mai
- Ziua Mondială a Sportului** A treia sâmbătă a lunii
- Ziua Internațională a Lumânărilor Aprinse** (Se marchează din 1983, la inițiativa Organizației Mondiale a Sănătății pentru a comemora victimele SIDA și a încuraja întreaga societate să se implice în lupta împotriva SIDA) A treia duminică a lunii
- Ziua Mondială a Diversității Culturale pentru Dialog și Dezvoltare** (Instituită de ONU în 2002, prin Rezoluția 57/249, pentru a întări potențialul cultural ca metodă de a atinge prosperitatea, dezvoltarea durabilă și pacea globală) 21 mai
- Ziua Sfinților Kiril și Metodie. Sărbătoarea alfabetului chirilic și a culturii slave** 24 mai
- Ziua Mondială împotriva Fumatului** (Instituită în 1987 de Organizația Mondială a Sănătății pentru a conștientiza pericolul pe care îl prezintă fumatul și necesitatea de a promova modul de viață fără fumat) 31 mai
- Ziua Internațională a Ocrotirii Copiilor** (Instituită în 1949 de către Federația Democratică Internațională a Femeilor pentru a accentua necesitatea apărării drepturilor și intereselor celor mai tineri locuitori ai planetei) 1 iunie
- Ziua Mondială a Mediului** (Instituită de ONU în 1972, prin Rezoluția 2994 (XXVII), pentru a spori gradul de

conștientizare a necesității de păstrare și ameliorare a mediului)	
Ziua Internațională împotriva Exploatării prin Muncă a Copiilor (Se sărbătorește din 2002, la inițiativa Organizației Internaționale a Muncii, pentru a atrage atenția asupra necesității de a eradica exploatarea prin muncă a copiilor sub toate formele ei)	12 iunie
Ziua Mondială a Refugiaților (Instituită de ONU în 2000, prin Rezoluția 55/76. Prima dată s-a sărbătorit în 2001, când s-au împlinit 50 de ani de la adoptarea Convenției din 1951 despre Statutul Refugiaților)	20 iunie
Ziua Suveranității Republicii Moldova (Declarația de Suveranitate a fost adoptată de Sovietul Suprem al RSSM de legislatura a XII-a nr. 148-XII din 23.06.1990)	23 iunie
Ziua Internațională împotriva Consumului și a Traficului ilicit de Droguri (Instituită de ONU în 1987 pentru a spori eforturile și cooperarea în vederea creării unei societăți în care să nu existe consum de droguri)	26 iunie
Sărbătoarea Națională „Ziua Comemorării lui Ștefan cel Mare și Sfânt”	2 iulie
Ziua Mondială a Șahului (Instituită în 1966 la inițiativa Federației Internaționale a Jocului de Șah (FIDE)	20 iulie
Ziua Constituției Republicii Moldova (Aprobată de Parlamentul RM la 29 iulie 1994)	29 iulie
Ziua Scrisului și a Culturii Găgăuze	30 iulie
Ziua Internațională a Tineretului (Instituită de ONU în 1999 pentru a recunoaște eforturile tinerilor în îmbunătățirea societății și a activa implicarea lor în rezolvarea problemelor globale ale umanității)	12 august
Sărbătoarea Națională „Ziua Independenței”	27 august
Sărbătoarea Națională „Limba Noastră”	31 august
Ziua Cunoștințelor	1 septembrie
Ziua Armatei Naționale	3 septembrie
Ziua Internațională pentru Alfabetizare (Instituită de UNESCO în 1966 pentru activizarea eforturilor societății pentru lichidarea analfabetismului)	8 septembrie
Ziua Mondială de Prevenire a Suicidului (Se	10 septembrie

marchează anual din 2002, la inițiativa Asociației Internaționale de prevenire a Suicidului și Organizației Mondiale a Sănătății, sub egida ONU)

Ziua Internațională a Democrației (Instituită de ONU în 2007, prin Rezoluția 62/7, pentru a atrage atenția asupra stării democrației în lume) 15 septembrie

Ziua Internațională a Păcii (Instituită de ONU în 2001, prin Rezoluția 55/282, ca zi a non-violenței, fără focuri de armă, toate națiunile și popoarele fiind chemate să înceteze orice ostilități pe parcursul acestei zile) 21 septembrie

Ziua Limbilor Europene (Se marchează din 2001, la decizia Consiliului Europei, pentru a serba diversitatea lingvistică în Europa și a încuraja populația să cunoască un număr mai mare de limbi străine) 26 septembrie

Ziua Mondială a Turismului (Se sărbătorește din 1980, la decizia Organizației Mondiale a Turismului, pentru a determina comunitatea internațională să conștientizeze importanța turismului și valorile sale culturale, sociale, politice și economice) 27 septembrie

Ziua Internațională a Dreptului de a Ști (Instituită în 2002, la inițiativa rețelei internaționale a activiștilor în domeniul accesului la informațiile publice, pentru a atrage atenția asupra importanței pe care dreptul la informare o are în orice sistem democratic) 28 septembrie

Lunarul Bibliotecilor Școlare (Se organizează la inițiativa Asociației Internaționale a Bibliotecilor Școlare (IASL). Include activități desfășurate pe parcursul unei zile, săptămâni sau întregii luni, dedicate bibliotecilor școlare și rolului lor în instruirea și educația copiilor) Octombrie

Ziua Internațională a Muzicii (Instituită de UNESCO în 1973 pentru a încuraja promovarea artei muzicale, schimburile culturale, întărirea păcii și înțelegerii între popoare prin intermediul muzicii) 1 octombrie

Ziua Internațională a Oamenilor în Etate (Instituită de ONU în 1990, prin Rezoluția 45/106, ca dovadă a prețuirii și respectului pentru persoanele de vârstă a treia) 1 octombrie

- Ziua Internațională a Animalelor** (Instituită în 1931 4 octombrie
la inițiativa Organizației Internaționale pentru Protecția
Animalelor. Se marchează în ziua Sf. Francisc de Assisi,
protectorul animalelor, pentru a atrage atenția asupra
speciilor pe cale de dispariție și a necesității protecției
regului animal)
- Ziua Mondială a Pedagogului** (Declarată de UNESCO 5 octombrie
în 1994 pentru a marca semnarea în 1966 a
Recomandărilor UNESCO privind statutul pedagogului
și pentru a conștientiza importanța educației și condițiile
în care își desfășoară activitatea cadrele didactice)
- Ziua Organizației Națiunilor Unite** (Instituită de ONU 24 octombrie
în 1947, prin Rezoluția 168. Marchează data intrării în
vigoare a Cartei Națiunilor Unite (1945) și urmărește
promovarea în întreaga lume a scopurilor și realizărilor
ONU)
- Ziua Națională „Un Arbore pentru Dănuirea
Noastră”** (Instituită prin Decretul Președintelui Ultima
Republicii Moldova nr. 27 din 13.02.1995. Începând cu sâmbătă din
anul 2011, se marchează în ultima sâmbătă a lunii
octombrie. Decretul Președintelui Republicii Moldova
nr. 644 din 24.11.2010)
- Ziua Internațională a Internet-ului** (Marchează ziua 29 octombrie
când a fost stabilită, în premieră mondială, prima
legătură între două calculatoare (29 octombrie 1969)
- Ziua Internațională a Educației Copiilor Nevăzători** 13 noiembrie
(Se marchează din 1946, în ziua de naștere a pedagogului
francez Valentin Haüy, întemeietorul primei școli pentru
nevăzători din lume (1784)
- Ziua Internațională pentru Toleranță** (Instituită de 16 noiembrie
ONU în 1996, prin Rezoluția 51/95. Marchează data
adoptării la 16 noiembrie 1995 a Declarației Principiilor
Toleranței)
- Ziua Internațională a Studenților** (Declarată în 1941 17 noiembrie
de către Consiliul Internațional al Studenților, ca urmare
a evenimentelor din 1939 de la Praga, când nouă studenți
și-au pierdut viața, iar alți peste 1200 au fost trimiși în
lagăre de concentrare)

Ziua Internațională a Drepturilor Copiilor (Se sărbătorește din 1989 și marchează ziua în care ONU a adoptat Declarația Drepturilor Copiilor (1959) și Convenția cu privire la Drepturile Copiilor (1989))	20 noiembrie
Ziua Mondială de Comemorare a Victimelor Accidentelor Rutiere (Instituită de ONU în 2005, prin Rezoluția 60/5, pentru a conștientiza impactul accidentelor rutiere și necesitatea unor măsuri de prevenire a lor)	A treia duminică a lunii
Ziua Mondială de Combatere și Profilaxie a Maladiei HIV/SIDA (Instituită de ONU în 1988, prin Rezoluția 43/15, pentru a sensibiliza opinia publică și a exprima solidaritatea cu persoanele afectate de această maladie)	1 decembrie
Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități (Instituită de ONU în 1992, prin Rezoluția 47/3, pentru conștientizarea și îmbunătățirea situației persoanelor cu handicap, pentru a le oferi acestora șanse egale și posibilități de integrare în societate)	3 decembrie
Ziua Internațională a Voluntarilor în Slujba Dezvoltării Economice și Sociale (Instituită de ONU în 1985, prin Rezoluția 40/212, pentru a mediatiza contribuția muncii voluntare și a stimula tot mai multe persoane să muncească ca voluntari atât în propria țară, cât și în străinătate)	5 decembrie
Ziua Drepturilor Omului (Instituită de ONU în 1950, prin Rezoluția 423 (V). Marchează aniversarea adoptării în 1948 a Declarației Universale a Drepturilor Omului)	10 decembrie
Ziua Actorului	27 decembrie

PERSONALITĂȚI

Aristofan , dramaturg antic, „părintele comediei” (446-386 î. Hr.)	2460 de ani de la naștere
Bacon, Roger , filozof și naturalist englez al Evului Mediu timpuriu (cca 1214 – cca 1292)	800 de ani de la naștere
Confucius (Kong Fuzi), filozof chinez (551 î. Hr. – 479 î. Hr.)	2565 de ani de la naștere
Vasile Lupu , domn al Moldovei, anii 1634-1653	380 de ani de la domnie

Rabelais, François , scriitor francez (1494-1553)	520 de ani de la naștere
Sofocle (Sophokles) , poet, dramaturg al Greciei antice (cca 496 î. Hr. – 405 î. Hr.)	2510 ani de la naștere

IANUARIE

Brumaru, Emil , poet (1939)	75 de ani de la naștere	1
Tăbârță, Vasile , actor de teatru (1949)	65 de ani de la naștere	1
* Butnaru, Leo , poet, prozator, eseist (1949)	65 de ani de la naștere	5
Krasnojon, Serghei , artist plastic (1939)	75 de ani de la naștere	7
Collins, Wilkie W. , prozator englez (1824-1889)	190 de ani de la naștere	8
Botezatu, Grigore , folclorist (1929)	85 de ani de la naștere	14
Ciorbă, Toma , medic (1864-1936)	150 de ani de la naștere	15
Podoleanu, Ion , prozator, dramaturg (1929-2005)	85 de ani de la naștere	16
Burlak-Vâlcănov, Petru , scriitor bulgar (1939)	75 de ani de la naștere	18
Cézanne, Paul , pictor francez (1839-1906)	175 de ani de la naștere	19
Eftimiu, Victor , dramaturg, poet, publicist (1889-1972)	125 de ani de la naștere	24
Purice, Lucia , publicist, eseist și critic de artă (1949-1998)	65 de ani de la naștere	24
Mendeleev, Dmitrii , savant-chimist (1834-1907)	180 de ani de la naștere	27

FEBRUARIE

* Hlib, Lidia , prozatoare (1944)	70 de ani de la naștere	2
* Dolgan, Mihail , critic și istoric literar (1939-2013)	75 de ani de la naștere	5
Bianki, Vitalij , scriitor rus pentru copii (1894-1959)	120 de ani de la naștere	11
Cazimir, Otilia , poetă și prozatoare (1894-1967)	120 de ani de la naștere	12
Krylov, Ivan , scriitor rus (1769-1844)	245 de ani de la naștere	13

Popa, Nicolae , poet, prozator, publicist (1959)	55 de ani de la naștere	13
Blanovschi, Axente , scriitor (1934-2010)	80 de ani de la naștere	14
Galilei, Galileo , astronom, matematician, poet italian (1564-1642)	450 de ani de la naștere	15
Pasico, Simion , scriitor (1914-1983)	100 de ani de la naștere	15
Țăbărnă, Gheorghe , medic, membru titular al Academiei de Științe a Republicii Moldova (1944)	70 de ani de la naștere	16
Stârcea, Alexei , compozitor și pedagog (1919-1974)	95 de ani de la naștere	17
Michelangelo, Buonarroti , sculptor, pictor, arhitect și poet italian (1475-1564)	450 de ani de la trecerea în eternitate	18
Gorovei, Artur , folclorist și etnograf (1864-1951)	150 de ani de la naștere	19
Loghin, Irina , interpretă de muzică populară (1939)	75 de ani de la naștere	19
Rățuc, Nelli , scriitoare (1949-2001)	65 de ani de la naștere	19
Barbu, Eugen , prozator (1924-1993)	90 de ani de la naștere	20
*Renard, Jules , romancier, poet și dramaturg francez (1864-1910)	150 de ani de la naștere	22
Gurtovoi, Timofei , dirijor și pedagog (1919-1981)	95 de ani de la naștere	23
Kästner, Erich , scriitor german, laureat al Premiului Hans Christian Andersen (1960) (1899-1974)	115 ani de la naștere	23

MARTIE

Akimuškin, Igor , scriitor, savant rus (1929-1993)	85 de ani de la naștere	1
Dubrovski, Arsenie , violoncelist (1914-1981)	100 de ani de la naștere	2
Ușinski, Konstantin , scriitor și pedagog rus (1824-1871)	190 de ani de la naștere	2
Tokmakova, Irina , scriitoare rusă pentru copii, traducătoare (1929)	85 de ani de la naștere	3
Stavschi, Irina , scriitoare (1919-1994)	95 de ani de la naștere	5

Buzdugan, Ion , poet, folclorist, publicist (1889-1967)	125 de ani de la naștere	9
Volontir, Mihai , actor de teatru și film (1934)	80 de ani de la naștere	9
* Șevcenko, Taras , poet, prozator, pictor ucrainean (1814-1861)	200 de ani de la naștere	9
Cupcea, Valeriu , regizor, actor (1929-1989)	85 de ani de la naștere	12
Macedonski, Alexandru , scriitor (1854-1920)	160 de ani de la naștere	14
Belâev, Aleksandr , scriitor fantast rus (1884-1942)	130 de ani de la naștere	16
Sully, Prudhomme (Pseudonim al lui René François Armand Prudhomme), poet francez, laureat al Premiului Nobel (1901) (1839-1907)	175 de ani de la naștere	16
Russo, Alecu , scriitor, publicist (1819-1859)	195 de ani de la naștere	17
Starostin, Pavel , prozator, poet, dramaturg (1924-2008)	90 de ani de la naștere	17
Batzaria, Nicolae , prozator (1874-1952)	140 de ani de la naștere	18
Ghidirim, Gheorghe , academician, doctor habilitat în medicină (1939)	75 de ani de la naștere	20
Chiriac, Tudor , compozitor (1949)	65 de ani de la naștere	21
Musorgskij, Modest , compozitor rus (1839-1881)	175 de ani de la naștere	21
* Vrabie, Gheorghe , pictor, grafician (1939)	75 de ani de la naștere	21
Paz, Octavio , poet, eseist mexican, laureat al Premiului Nobel (1990) (1914-1998)	100 de ani de la naștere	31
Matei, Valeriu , poet, prozator, dramaturg și publicist (1959)	55 de ani de la naștere	31

APRILIE

* Gheorghită, Ion , poet, prozator (1939-1991)	75 de ani de la naștere	2
---	-------------------------	---

Gutor, Vasile , violoncelist, profesor (1864-1947)	150 de ani de la naștere	4
Adam, Grigore , prozator și publicist (1914-1946)	100 de ani de la naștere	7
Aldea-Teodorovici, Ion , compozitor și interpret (1954-1992)	60 de ani de la naștere	7
Mistral, Gabriela , poetă ciliană, laureată a Premiului Nobel (1945) (1889-1975)	125 de ani de la naștere	7
Stârcea, Marian , compozitor 1959	55 de ani de la naștere	7
Petrescu, Camil , poet, prozator, dramaturg, critic și eseist (1894-1957)	120 de ani de la naștere	9
Banuș, Maria , poetă, traducătoare (1914-1999)	100 de ani de la naștere	10
Bătrânu, Timofei , artist plastic 1944	70 de ani de la naștere	12
Przeval'skij, Nikolaj , geograf și explorator rus (1839-1888)	175 de ani de la naștere	12
Heaney, Seamus , poet irlandez, laureat al Premiului Nobel (1995) (1939)	75 de ani de la naștere	13
Istru, Bogdan , poet, prozator (1914-1993)	100 de ani de la naștere	13
Pancu-Iași, Octav , scriitor pentru copii (1929-1975)	85 de ani de la naștere	14
France, Anatol , scriitor francez, laureat al Premiului Nobel (1921) (1844-1924)	170 de ani de la naștere	16
Chaplin, Charlie , actor, cineast american (1889-1977)	125 de ani de la naștere	16
Galaction, Gala , prozator (1879-1961)	135 de ani de la naștere	16
Beagle, Peter Soyer , scriitor american pentru copii (1939)	75 de ani de la naștere	20
* Shakespeare, William , dramaturg și poet englez (1564-1616)	450 de ani de la naștere	23
Lunchevici, Serghei , violonist și dirijor (1934-1995)	80 de ani de la naștere	29
Mudrea, Andrei , artist plastic (1954)	60 de ani de la naștere	29

MAI

Astafiev, Victor , prozator rus (1924-2001)	90 de ani de la naștere	2
---	-------------------------	---

Grati, Mihai , artist plastic (1939-2009)	75 de ani de la naștere	5
Nikitin, Leonid , artist plastic (1939)	75 de ani de la naștere	5
Petrache, Ștefan , interpret de muzică ușoară (1949)	65 de ani de la naștere	8
Glib, Nicolae , interpret de muzică populară (1949)	65 de ani de la naștere	10
* Voynich, Ethel Lilian , scriitoare engleză (1864-1960)	150 de ani de la naștere	11
Ciobanu, Anatol , savant, lingvist (1934)	80 de ani de la naștere	14
Cubleșan, Constantin , prozator, dramaturg, critic și istoric literar (1939)	75 de ani de la naștere	16
Doni, Maria , actriță (1944)	70 de ani de la naștere	16
Sevastos, Elena , poetă, prozatoare, folcloristă (1864-1929)	150 de ani de la naștere	16
* Tarlapan, Efim , poet satiric și umorist (1944)	70 de ani de la naștere	17
Galaicu, Vasile , poet, prozator (1939)	75 de ani de la naștere	19
Balzac, Honoré de , romancier francez (1799-1850)	215 ani de la naștere	20
Lozie, Ștefan , poet, publicist și traducător (1944)	70 de ani de la naștere	20
Popovici, Konstantin , critic și istoric literar (1924-2010)	90 de ani de la naștere	21
Kogan, Moisei , sculptor, arhitect, grafician (1879-1943)	135 de ani de la naștere	24
Marinat, Alexei , prozator (1924-2009)	90 de ani de la naștere	24
* Ghimpu, Simion , poet (1939-2010)	75 de ani de la naștere	24
* Zgureanu, Teodor , compozitor, profesor, maestru de cor (1939)	75 de ani de la naștere	24
Lutic, Mircea , poet, publicist, traducător (1939)	75 de ani de la naștere	29

IUNIE

Malarciuc, Gheorghe , prozator, dramaturg, cineast și publicist (1934-1992)	80 de ani de la naștere	6
Pușkin, Aleksandr , poet rus (1799-1837)	215 ani de la naștere	6
Velázquez, Diego , pictor spaniol (1599-1660)	415 ani de la naștere	6

Kawabata, Yasunari , prozator japonez, laureat al Premiului Nobel (1968) (1899-1972)	115 ani de la naștere	11
*Strauss, Richard , compozitor german (1864-1949)	150 de ani de la naștere	11
Zegrea, Ilie Tudor , poet (1949)	65 de ani de la naștere	13
Sotnik, Ūrij , scriitor rus pentru copii (1914-1997)	100 de ani de la naștere	14
Eminescu, Mihai , poet (1850-1889)	125 de ani de la trecerea în eternitate	18
David, Aurel , pictor și grafician (1934-1984)	80 de ani de la naștere	18
Raicu, Alexandru , prozator pentru copii (1914-1991)	100 de ani de la naștere	18
Călinescu, George , scriitor, critic literar (1899-1965)	115 ani de la naștere	19
Cibotaru, Mihail Gheorghe , prozator (1934)	80 de ani de la naștere	21
Galaicu-Păun, Emilian , poet, prozator (1964)	50 de ani de la naștere	22
*Ahmatova, Anna , poetă rusă (1889-1966)	125 de ani de la naștere	23
Odobescu, Alexandru , scriitor, om de știință (1834-1895)	180 de ani de la naștere	23
Băieșu, Nicolae , folclorist, etnolog (1934)	80 de ani de la naștere	24
Ungureanu, Petru , regizor de film, scenarist (1939-1977)	75 de ani de la naștere	29

IULIE

Zaharia, Petru , naist, clarinetist (1934-1989)	80 de ani de la naștere	1
Gârleanu, Emil , prozator (1878-1914)	100 de ani de la trecerea în eternitate	2
Mardare-Fusu, Maria , artist plastic (1954)	60 de ani de la naștere	2
Gluck, Christoph Willibald , compozitor austriac, primul reformator al operei clasice (1714-1787)	300 de ani de la naștere	2

Strezev, Gheorghe , dirijor de cor, profesor (1924-1994)	90 de ani de la naștere	3
Cocteau, Jean , scriitor, pictor, regizor francez (1889-1963)	125 de ani de la naștere	5
Zmeev, Vladimir , pictor și grafician (1949)	65 de ani de la naștere	8
Aseev, Nikolaj , poet rus pentru copii (1889-1963)	125 de ani de la naștere	10
Brunea, Mihail , artist plastic (1949)	65 de ani de la naștere	14
Codreanca, Lidia , prozatoare, poetă (1954)	60 de ani de la naștere	18
Sainciuc, Glebus , artist plastic (1919-2012)	95 de ani de la naștere	19
Hemingway, Ernest , prozator american (1899-1961)	115 ani de la naștere	21
Baracci, Petru , actor (1929-2010)	85 de ani de la naștere	25
Baltag, Cezar , poet (1939-1997)	75 de ani de la naștere	26
Teodoreanu, Alexandru O. (Păstorel) , scriitor și publicist (1894-1964)	120 de ani de la naștere	30

AUGUST

Cristescu, Florian , scriitor pentru copii (1884-1949)	130 de ani de la naștere	1
Vieru, Boris , regizor (1949)	65 de ani de la naștere	1
Aleksin, Anatolij , scriitor rus pentru copii (1924)	90 de ani de la naștere	3
Micle, Veronica , poetă (1850-1889)	125 de ani de la trecerea în eternitate	4
Repin, Il'â , pictor rus (1844-1930)	170 de ani de la naștere	5
Nicula, Emil , poet, prozator, ziarist și traducător (1939-1999)	75 de ani de la naștere	7
* Jansson, Tove Marika , scriitoare finlandeză, laureată a Premiului Hans Christian Andersen (1966) (1914-2001)	100 de ani de la naștere	9
Damian, Elena , prozatoare, dramaturg (1924-2010)	90 de ani de la naștere	10
Istrate, Panait , prozator (1884-1935)	130 de ani de la naștere	10
Filip, Vitalie , poet, prozator (1929)	85 de ani de la naștere	10

Brâncoveanu, Constantin , om politic, diplomat, domnitor al Țării Românești (cca 1654-1714)	300 de ani de la trecerea în eternitate	15
*Hadârcă, Ion , poet și publicist (1949)	65 de ani de la naștere	17
Balmuș, Pavel , critic și istoric literar (1944)	70 de ani de la naștere	18
*Kozlov, Sergej , scriitor rus pentru copii (1939-2010)	75 de ani de la naștere	22
Borges, Jorge Luis , prozator, eseist, traducător argentinian (1899-1986)	115 ani de la naștere	24
Cortazár, Julio , prozator argentinian (1914-1984)	100 de ani de la naștere	26

SEPTEMBRIE

Platonov, Andrei , scriitor rus (1899-1951)	115 ani de la naștere	1
Strezev, Ana , organistă, profesoară (1954)	60 de ani de la naștere	2
Lozan, Mina , biolog, academician (1929)	85 de ani de la naștere	4
Burea, Mihail , artist plastic (1924-1997)	90 de ani de la naștere	6
Salten, Felix , scriitor austriac (1869-1945)	145 de ani de la naștere	6
Suruceanu, Ion , interpret de muzică ușoară (1949)	65 de ani de la naștere	9
Lupan, Ana , scriitoare (1924-1998)	90 de ani de la naștere	12
Ivanuș, Margareta , interpretă de muzică ușoară (1949)	65 de ani de la naștere	13
Tuwim, Julian , poet și traducător polonez (1894-1953)	120 de ani de la naștere	13
Donici, Nicolae , astronom (1874-1956)	140 de ani de la naștere	14
*Cooper, James Fenimore , scriitor american (1789-1851)	225 de ani de la naștere	15
Rachieru, Adrian Dinu , eseist, prozator și critic literar (1949)	65 de ani de la naștere	15
Cuzuioc, Ion , epigramist, publicist (1949)	65 de ani de la naștere	16
Kociubinskij, Mihail , scriitor ucrainean (1864-1913)	150 de ani de la naștere	17

Raskin, Aleksandr , scriitor rus pentru copii (1914-1971)	100 de ani de la naștere	25
* Kanașin, Iurie , sculptor (1939)	75 de ani de la naștere	27

OCTOMBRIE

Lungu, Eugen , critic literar, eseist, editor (1949)	65 de ani de la naștere	1
* Silvestru, Aurelian , prozator, poet, publicist, psiholog (1949)	65 de ani de la naștere	1
Marin, Gheorghe , publicist, traducător, prozator (1929)	85 de ani de la naștere	2
Burada, Teodor T. , folclorist, etnograf și muzicolog (1839-1923)	175 de ani de la naștere	3
Nașcu, Vasile , artist plastic (1939)	75 de ani de la naștere	3
Lumière, Louis Jean , inventator francez (1864-1948)	150 de ani de la naștere	5
Heyerdahl, Thor , scriitor, savant și călător norvegian (1914-2002)	100 de ani de la naștere	6
Arbore, Nina , pictoriță (1889-1942)	125 de ani de la naștere	8
Reich (Roerich), Nikolaj , pictor și arheolog rus (1874-1947)	140 de ani de la naștere	9
Watteau, Antoine , pictor francez (1684-1721)	330 de ani de la naștere	10
Ciolacu, Olga , interpretă de muzică ușoară (1949)	65 de ani de la naștere	10
* Lermontov, Mihail , poet rus (1814-1841)	200 de ani de la naștere	15
Garner, Alan , scriitor englez pentru copii (1934)	80 de ani de la naștere	17
Roșca, Agnesa , poetă (1929-2009)	85 de ani de la naștere	17
Bulyčev, Kir , scriitor fantast rus (1934-2003)	80 de ani de la naștere	18
Solonari, Simion , artist plastic (1939)	75 de ani de la naștere	18
Junghietu, Efim , folclorist (1939-1993)	75 de ani de la naștere	18
* Matcovschi, Dumitru , poet, prozator (1939-2013)	75 de ani de la naștere	20
Coțofan, Nicolae , artist plastic (1939)	75 de ani de la naștere	21

Grigorașenco, Leonid , artist plastic (1924-1995)	90 de ani de la naștere	21
Dosoftei , cărturar, poet, traducător, teolog, Mitropolit al Moldovei (1624-1693)	390 de ani de la naștere	26
* Lari, Leonida , poetă, eseistă, traducătoare (1949-2011)	65 de ani de la naștere	26
Asachi, Elena , pianistă, cântăreață, compozitoare (1789-1877)	225 de ani de la naștere	30
Sisley, Alfred , pictor francez (1839-1899)	175 de ani de la naștere	30

NOIEMBRIE

Hasdeu, Iulia , poetă (1869-1888)	145 de ani de la naștere	2
* Mitru, Alexandru , prozator, autor de literatură pentru copii (1914-1989)	100 de ani de la naștere	6
Vežinov, Pavel , scriitor bulgar (1914-1983)	100 de ani de la naștere	9
Blajinu, Dumitru , instrumentist, dirijor (1934)	80 de ani de la naștere	10
Leblanc, Maurice , scriitor francez (1864-1941)	150 de ani de la naștere	11
Coccea, Dina (Alexandra) , actriță (1944)	70 de ani de la naștere	12
Enachi, Ion , compozitor (1949)	65 de ani de la naștere	19
Diodorov, Boris , pictor rus, ilustrator de carte pentru copii (1934)	80 de ani de la naștere	21
Voltaire (François-Marie Arouet) , poet, dramaturg, eseist, romancier, istoric și filozof francez (1694-1778)	320 de ani de la naștere	21
Ciobanu (Ceban), Tamara , interpreță de muzică populară (1914-1990)	100 de ani de la naștere	22
Gide, André , scriitor francez, laureat al Premiului Nobel (1947) (1869-1951)	145 de ani de la naștere	22
Verejanu, Renata , poetă (1949)	65 de ani de la naștere	22
Toulouse-Lautrec, Henri de , pictor și litograf francez (1864-1901)	150 de ani de la naștere	24
Pop, Ionel , prozator (1889-1985)	125 de ani de la naștere	24

Millo, Matei , actor și dramaturg (1814-1896)	200 de ani de la naștere	25
Cassian, Nina , poetă, prozatoare, traducătoare (1924)	90 de ani de la naștere	27

DECEMBRIE

Ciuntu, Ioan , teolog, prozator, publicist	60 de ani de la naștere	5
Gheorghiu, Natalia , academician, medic chirurg și pediatru (1914-2001)	100 de ani de la naștere	12
* Andronic, Ștefan , maestru de cor, profesor (1939)	75 de ani de la naștere	22
Racine, Jean , dramaturg francez (1639-1699)	375 de ani de la naștere	22
Crainic, Nichifor , poet și eseist (1889-1972)	125 de ani de la naștere	24
Vodă, Gheorghe , poet și eseist (1934-2007)	80 de ani de la naștere	24
Chambers, Aidan , scriitor englez, laureat al Premiului Hans Christian Andersen (2002) (1934)	80 de ani de la naștere	27
Creangă, Ion , scriitor (1837-1889)	125 de ani de la trecerea în eternitate	31

ALTE DATE

Academia Domnească din Iași (1714)	300 de ani de la înființare
ARC , editură (1994)	20 de ani de la fondare
Biblioteca Națională pentru Copii „ Ion Creangă ” din Chișinău (oct. 1944)	70 de ani de la fondare
Biserica Trei Ierarhi din Iași (1639)	375 de ani de la ridicare
Cuvânt moldovenesc , ziar național (5 iun. 1914)	100 de ani de la apariție
Făclia , săptămânal de educație și învățământ (1954)	60 de ani de la fondare
„ Fluieraș ”, orchestră de muzică populară (1949)	65 de ani de la înființare
„ Frumoasa adormită ” (Спящая красавица), balet de Petr Čajkovskij (1889)	125 de ani de la creare

„ Limba Română ”, revistă de știință și cultură (1924)	90 de ani de la apariție
„ Litera ”, editură (1989)	25 de ani de la fondare
„ Literatura și arta ”, ziar săptămânal (3 oct. 1954)	60 de ani de la apariție
” Lyceum ”, editură (1994)	20 de ani de la fondare
Mănăstirea Noul Neamț , Chițcani (13 ian. 1864)	150 de ani de la ridicare
Muzeul Național de Arte Plastice (1939)	75 de ani de la înființare
Muzeul Național de Etnografie și Istorie Națională (oct. 1889)	125 de ani de la fondare
Școala Eparhială din Chișinău (3 mai 1864)	150 de ani de la fondare
Teatrul Dramatic Rus „A. P. Cehov” (5 noiembr. 1934)	80 de ani de la fondare
Tipografia Eparhială din Chișinău (13 mai 1814)	200 de ani de la înființare

CĂRȚI (OPERE) JUBILIARE

„ Aventurile lui Huckleberry Finn ” (The Adventure of Huckleberry Finn) de Mark Twain (1884)	130 de ani de la publicare
„ Băiețelul din coliba albastră ” de Spiridon Vangheli (1964)	50 de ani de la publicare
„ Cartea Junglei ” (The Jungle Book) de Rudyard Kipling (1894)	120 de ani de la publicare
„ Casa mare ” de Ion Druță (1959)	55 de ani de la publicare
„ Călătorie spre centrul Pământului ” (Voyage au centre de la Terre) de Jules Verne (1864)	150 de ani de la publicare
„ Căluțul cocoșat ” (Конек-горбунок) de Petr Eršov (1834)	180 de ani de la publicare
„ Cei trei mușchetari ” (Les Trois Mousquetaires) de Alexandre Dumas-tatăl (1844)	170 de ani de la publicare
„ Crăiasa zăpezii ” (Snedronnigen) de Hans Christian Andersen (1844)	170 de ani de la publicare

„ Despot-Vodă ” de Vasile Alecsandri (1879)	135 de ani de la publicare
„ Doc ” de Nicolae Esinencu (1989)	25 de ani de la publicare
„ Dumbrava Roșie ” de Vasile Alecsandri (1874)	140 de ani de la publicare
„ Istoria unui galbân ” de Vasile Alecsandri (1844)	170 de ani de la publicare
„ Legământ ” de Grigore Vieru (1964)	50 de ani de la publicare
„ Mara ” de Ioan Slavici (1894)	120 de ani de la publicare
„ Mary Poppins ” de Pamela L. Travers (1934)	80 de ani de la publicare
„ Morcoveață ” (Poil de Carotte) de Jules Renard (1894)	120 de ani de la publicare
„ Mțâri ” de Mihail Lermontov (1839)	175 de ani de la publicare
„ O noapte furtunoasă ” de Ion Luca Caragiale (1879)	135 de ani de la publicare
„ O scrisoare pierdută ” de Ion Luca Caragiale (1884)	130 de ani de la publicare
„ Povești pentru Alionușka ” (Аленушкины сказки) de Dmitriij Mamin-Sibirâk (1894)	120 de ani de la publicare
„ Sipețelul de malahită ” (Малахитовая шкатулка) de Pavel Bažov (1939)	75 de ani de la publicare
„ Spartacus ” de Raffaello Giovagnoli (1874)	140 de ani de la publicare
„ Stăpânul inelelor ” (The Lord of the Rings) de John Ronald Revel Tolkien (1954)	60 de ani de la publicare
„ Trei într-o barcă (fără a mai socoti și câinele) ” (Three men in a boat) de Jerome K. Jerome (1889)	125 de ani de la publicare
„ Urciorul de aur ” (Der goldne topf) de E. T. A. Hoffmann (1814)	200 de ani de la publicare
„ Un yankeu din Connecticut la curtea regelui Arthur ” (A Connecticut Yankee in the King Arthur’s Court) de Mark Twain (1889)	125 de ani de la publicare
„ Viața lui Ștefan cel Mare ” de Mihail Sadoveanu (1934)	80 de ani de la publicare

LISTE DE RECOMANDARE A LITERATURII

**5 ianuarie – 65 de ani
de la nașterea scriitorului
Leo Butnaru
1949**

Leo Butnaru, poet remarcabil, prozator și eseuist, s-a născut la 5 ianuarie 1949, în s. Negureni, Telenești, în familia lui Teodor și Anastasia Butnaru.

Școala de opt ani o face în satul natal (1955-1963). Urmează apoi un an de zile școala medie din satul Chițcani. Între 1964 și 1965 este elev al Școlii medii nr. 11 „Ion Creangă” din Chișinău. Cu o lună înainte de încheierea anului de studii abandonează școala din cauza unor probleme familiale și muncește ca electrician, constructor (1965-1966). Studiile medii le încheie în școala din satul Ciocâlteni, Telenești (1966-1967), fiind distins cu medalia de merit. Își continuă studiile la Facultatea de Filologie, Secția Jurnalistică a Universității de Stat din Moldova (1967-1972), obținând licența în jurnalistică și filologie.

Își începe activitatea profesională încă în anii de studenție ca redactor la Secția artă și literatură a ziarului *Tinerimea Moldovei*, unde va activa, cu întreruperi, până în 1977, când este distituit din funcție pe motiv că ar fi aprobat pentru publicare un articol omagial despre M. Kogălniceanu. Ulterior va activa în calitate de redactor, apoi șef de secție la săptămânalul *Literatura și arta*. Între 1980 și 1983 este custode la Muzeul de Istorie și Studiere a Ținutului Natal, apoi redactor la revista *Noutăți editoriale*. În perioada care a urmat a fost consultant principal la Colegiul pentru traduceri și relații literare (1989-1990), vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1990-1993), director artistic la Editura Uniunii Scriitorilor (1993-1996), secretar al Filialei Chișinău a Uniunii Scriitorilor din România (1997-2005), membru al Consiliului Uniunii Scriitorilor din România (din 2005).

Este membru fondator al PEN-Club-ului, Filiala din Moldova, membru al World Academy of Arts and Culture și World Congress of Poets (1994).

Primele poezii le scrie fiind elev: „cred că această predispoziție ciudată, sau poate că aproape miraculoasă, pentru relativ patriarhalul mediu rural în care mă aflu și anume în care prinsese ea, înclinația,

să mă abată spre scrisul ne-comun, mi se întâmplă între 12 și 14 ani”. În 1966 își publică primele versuri în ziarul *Tinerimea Moldovei*. În anii studenției participă activ la ședințele cenaclurilor literare „Lucafeărul” (*Tinerimea Moldovei*), „Miorița” (Biblioteca Națională), „Eminescu” (Universitatea de Stat din Moldova). Continuă să publice versuri și articole în ziarele *Tinerimea Moldovei*, *Moldova Socialistă*, revistele *Cultura*, *Moldova*. De aceeași perioadă a studenției ține și debutul său ca autor de nuvele și interviuri.

Editorial a debutat în 1976 cu placheta de versuri *Aripă în lumină*, care relevă un poet eminent modern, de structură intelectuală, poemele sale de început impresionând prin lipsa discursivității, prin raționalismul lor și prin prozaismul lexicului. Au urmat alte volume de poezie publicate la diverse edituri din Republica Moldova și România: *Sâmbătă spre duminică* (1983), *Formula de politețe* (1985), *Duminici lucrătoare* (1988), *Iluzia necesară* (1993), *Gladiatorul de destine* (1998), *Lamentația Semiramidei* (2000), *Pe lângă ștreang, steag și înger* (2003), *Sfinxul itinerant* (2004) ș. a., prin care a continuat să impună „o poezie emancipată, fantezist livrescă, ce substituie emoția lirică cu meditația filozofică” (Arcadie Suceveanu).

Vocația de prozator, publicist, eseist, traducător și, mai ales, de un iscusit interlocutor în dialoguri cu diverse personalități, și-a realizat-o în volumele de nuvele, eseuri, dialoguri, memorialistică: *Răspuns și răspundere* (1989), *De ce tocmai mâine-poimâine* (1990), *Umbra ca martor* (1991), *Spunerea de sine* (1994), *Prezența celui alt* (1997), *Îngerul și croitoreasa* (1998), *Student pe timpul rinocerilor* (2000), *Lampa și oglinda* (2001), *Cetatea nu e gata de război* (2003), *Micșorarea distanței* (2004), *Șlefuitorul de lentile* (2005), *Perimetrul cuștii* (2005), *Liberi în orașul interzis* (jurnal chinez, 2007), *A opta zi* (2008), *Ordine de zi, ordine de noapte* (2009), *Speriat de aplauze* (traducere, 2009), *101 poeme* (2010), *Ruleta românească* (2010), *Proza avangardei ucrainene* (antologie, 2010), *Istoriograf mie însumi* (poeme, 2010), *Jefuindu-l pe Picasso* (2011), *Poeme din secolele XX-XXI* (2011), *Îngerii și râsuplânsu* (2011), *Avangarda rusă. Dramaturgie* (antologie, 2011), *Vioara și ceva nervi* (poeme, 2011), *Singură în noapte* (poeme, 2011), *În ambuteiaj&Partițiuni Nabokov* (2012), *Proze din secolele XX-XXI* (2013), *Eseuri din secolele XX-XXI* (2013), *Interviuri din secolele XX-XXI* (2013) ș.a.

Pentru copii a scris poezii, nuvelete, scenete adunate în volumele *Papucei cu felinare* (1989), *La desfrunzirea brădușilor* (1991), *Arlechinul și delfinul* (2001), *Ceasornicul din măr* (2002), *Cu ce seamănă norii?* (2003), *O umbrelă cu dantelă* (2003), *Balul racului* (2003), *Căruțul cu îngeri* (2004).

A tradus din creația mai multor autori străini, printre care: V. Hlebnikov, Rene Char, O. Mandelștam, V. Kuprianov, Gh. Ayghi, F. Iskander, Katri Vala, I. Ahmetiev ș.a. Grupaje de versuri și proză ale scriitorului au fost publicate în limbile albaneză, armeană, engleză, franceză, germană, gruzină, bielorusă, letonă, lituaniană, rusă, ucraineană, macedoneană, slovacă, spaniolă, sârbă, suedeză, bulgară, turcă.

Leo Butnaru este deținător al mai multor premii literare, printre care: Premiul „Nichita Stănescu” (1992), Premiul Festivalului „Lucian Blaga” (Alba-Iulia-Sebeș, 1995, Cluj-Napoca, 1998), Premiul săptămânalului „Literatura și arta” (1996), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (1994, 1997, 1998, 2003, 2011, 2012), Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1998), Premiile Saloanelor de Carte de la Chișinău (1995, 1998), Cluj-Napoca (1995), Iași (2000), premiile revistelor literare *Ateneu* (Bacău, 1990, 1992, 2010), *Luceașorul* (București, 1991), *Convorbiri literare* (Iași, 2002), *Oglinda literară* (Focșani, 2003), premiile festivalurilor internaționale de poezie de la Sighetu Marmației (1991, 1998), Cluj-Napoca (1998), Oradea (2001), Deva (2001), Focșani (2004), Premiul Național al Republicii Moldova (2002), Premiul Asociației Publicațiilor Literare și Editurilor din România *Scriitorul anului* (2009), Ordinul Gloria Muncii al Republicii Moldova (2010), Ordinul Meritul Cultural în Grad de Cavaler al României (2010), Premiul „Balcanica Opera Omnia” (2012).

Cărțile sale pentru copii de asemenea i-au adus recunoașterea binemeritată din partea publicului cititor și a criticii de specialitate: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru cartea *Arlechinul și Delfinul* la ediția a V-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii (Chișinău, 2001), Premiul Secției Naționale IBBY pentru *Ceasornicul din măr* la ediția a VI-a a aceluiași salon (2002), Premiul „Simpatia copiilor” acordat de Juriul copiilor la ediția a VII-a a Salonului (2003, pentru cartea *Cu ce seamănă norii?*), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova la ediția a VIII-a a Salonului (2004, pentru *Căruțul cu îngeri*).

Referințe

Leo Butnaru – un autor care își trăiește ideile cu pasiune și devotamentul unui adevărat creator.

Vasile Gârneț

... Talent viguros, suflet ținându-se „la cea mai superioară condiție, cea a sublimului”, fascinat de „reînnoita disponibilitate a cuvântului de a sugera, în diverse moduri altceva”, scriind bine într-o limbă cu o deplină circulație sufletească de mare amploare, cum este româna, Leo Butnaru este unul din puținii noștri scriitori căruia Ziua Literară de Măine nu-i va cere să renunțe la vreuna din cărțile scrise.

Vasile Romanciuc

Fire iscoditoare, cu o curiozitate mereu vie, sensibil, bun psiholog, autorul știe să provoace confesiunea, să stârnească destăinuirea, să creeze o atmosferă de comunicare autentică sinceră și deschisă (...) Am pentru acest tânăr bărbat al literelor noastre o mare simpatie. Un cavaler al ideii, un creator lucid care a dovedit că are conștiință și o poziție estetică la care ține.

Ion Gherman

Poezia lui Leo Butnaru se deosebește prin nota proprie, prin ritmurile proprii, prin expresia sa, prin cultura relevantă cu care își modelează gândurile. Prin metaforă, poetul își trăiește timpul „în cunoștință de cauză”...

Gheorghe Vodă

Leo Butnaru, poet remarcabil, prozator și, nu în ultimul rând, eseist cultivat, mișcându-se dezinvolt în lumea literară, (este un) convorbitor antrenant, preocupat de coordonate și esențe spirituale (...) Multe din confesiunile notate de Leo Butnaru ademenesc și lasă urme. Multe altele aduc informații prețioase și date de ordin documentar.

Constantin Ciopraga

Titluri pentru expoziții

Leo Butnaru – poetul iluziei necesare
Un emancipator al poeziei basarabene
El și-a zidit inima în poezie
Un poet care și-a înțeles destinul

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ALTUL, același / Leo Butnaru; conc. graf. și cop.: Vladimir Zmeev. – Ed. a 2-a. – Ch.; București: Litera Internațional, 2004. – 332 p. – (Biblioteca școlară nr. 509).

ARLECHINUL și delfinul / Leo Butnaru; il.: Victoria Harabagiu. – Ch.: Prut Internațional, 2001. – 10 p.

BALUL racului / Leo Butnaru; il.: Victoria Rață. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră) (Poezii mici pentru pici-pitici).

CĂRUȚUL cu îngeri: poezii / Leo Butnaru; il.: Violeta Dabija. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 32 p.: il.

CEASORNICUL din măr: povestiri pentru copii / Leo Butnaru; il.: Radu Roșian. – Deva: Emia, 2002. – 24 p.: il. – (Poveștile copilăriei).

COPIL la ruși / Leo Butnaru. – București: Fundația Culturală „Idea Europeană”, 2008. – 240 p.

CU CE seamănă norii?: nuvele și scenete / Leo Butnaru; il.: Irina Oleinic. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 32 p.: il.

DIN SENS opus: poeme / Leo Butnaru; cop.: Iaroslav Oliinik; postf.: Arcadie Suceveanu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2008. – 272 p.

LAMENTAȚIA Semiramidei: poeme / Leo Butnaru. – Timișoara: Anthropos, 2000. – 96 p. – (Biblos).

MICȘORAREA distanței / Leo Butnaru. – Timișoara: Augusta; Artpress, 2004. – 256 p.

O UMBRELĂ cu dantelă = A laced umbrella / Leo Butnaru; il.: Radu Roșian. – Deva: Emia, 2004. – 12 p.: il. – (Poveștile copilăriei).

PE LÂNGĂ ștreang, steag și înger / Leo Butnaru. – Cluj-Napoca: Dacia, 2003. – 108 p. – (Poezii Urbei) (Poezii Chișinăului).

PERIMETRUL cuștii. 1972–1978 / Leo Butnaru. – București: Cartea Românească, 2005. – 284 p.

PUNGUȚA cu patru bani: (nuvelete, povești) / Leo Butnaru. – Iași: Princeps Edit, 2006. – 30 p. – (Copilăria tuturor).

STRICTUL necesar / Leo Butnaru. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – 128 p.

ȘLEFUITORUL de lentile: eseuri / Leo Butnaru; cop.: Sergiu Stanciu. – Ch.: Prut Internațional, 2005. – 252 p. – (Scriitori contemporani).

Referințe critice

LEO Butnaru: biobibliogr. / Bibl. Mun. „B. P. Hasdeu”; Bibl. Publ. „Transilvania”; ed. îngrijită: Lidia Kulikovski. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch.: Museum, 2005. – 148 p.: fotogr.

BOERESCU, Dan-Silviu. Leo Butnaru: [n. biogr.] // Boerescu, Dan-Silviu. Iubiri subversive / Dan-Silviu Boerescu. – București, 1998. – P. 315.

LEO Butnaru // Aniversări culturale. 2009 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2009. – P. 16 – 23.

LEO Butnaru // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecț.: M. Cimpoi, A. Vidrașcu, V. Zbârciog. – București; Ch., 2005. – P. 57 – 74. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 480).

LEO Butnaru: [n. biobibliogr.] // Iubire de metaforă. – Ch., 2001. – P. 233.

LEO Butnaru // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 55 – 60.

LEO Butnaru: „Suntem liberi atât cât întrebăm și răspundem” // Busuioc, Nicolae. Oglinzile cetății: dialoguri la Chișinău / Nicolae Busuioc. – Ch., 1996. – P. 31 – 49.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului): [Leo Butnaru] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / Mihai Cimpoi. – Ch., 2003. – P. 342 – 344.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului): [Leo Butnaru] // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / Mihai Cimpoi. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 228.

CIOCANU, Anatol. Butnaru Leo / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia: 1812–2010. – Ch., 2010. – P. 88 – 89.

CIOCANU, Ion. Leo Butnaru // Ciocanu, Ion. Argumentul de rigoare: analize, interpretări, atitudini / Ion Ciocanu. – Ch., 1985. – P. 176 – 180.

CODREANU, Theodor. Despre destinul cultural: 12. Leo Butnaru – reabilitarea „iluziei” // Codreanu, Theodor. Basarabia sau drama sfâșierii / Theodor Codreanu. – Ch., 2003. – P. 246 – 250.

GRIGURCU, Gheorghe. Ironie și patetism: (Leo Butnaru) // Grigurcu, Gheorghe. Poezia română contemporană. Vol. 1 / Gheorghe Grigurcu. – Iași, 2000. – P. 155 – 159.

PUȘCAȘU, Madlena. Leo Butnaru / Madlena Pușcașu // Calendar Național. 2009 / alcăt.: Valeria Matvei, Maria Șveț, Madlena Pușcașu; Bibl. Naț. a RM. – Ch.: [s.n.] – 2008. – P. 23 – 24.

CIOBANU, Mircea V. Anul literar 2011 / Mircea V. Ciobanu // Sud-Est cultural. – 2012. – Nr. 3. – P. 22 – 43.

CIOBANU, Mircea V. Obsesia digresiunilor / Mircea V. Ciobanu // Sud-Est cultural. – 2011. – Nr. 1. – P. 19 – 27.

LEO Butnaru: „Nu noi stăpânim poezia, ci poezia este stăpâna noastră”: [interviu] / Leo Butnaru; consemn.: Liliana Popușoi // Flux: ed. de vineri. – 2011. – 25 noiembr. – P. 12.

MĂRGINEANU, Victoria. Adevărate poeme grafice: [Leo Butnaru] / Victoria Mărgineanu // Clipa siderală. – 2011. – Nr. 3. – P. 24 – 25.

TERENTE, Natalia. Copiii, scriitorul și cărțile sale: [Leo Butnaru] / Natalia Terente // Florile dalbe. – 2011. – 20 ian. – P. 2.

IARCA, Iulia. „Ordine de zi, ordine de noapte” de Leo Butnaru / Iulia Iarca // România literară. – 2010. – Nr. 37. – P. 6.

ROMANCIUC, Vasile. Leo Butnaru „Încă din clasele primare, știam că sunt unul din cei mai zeloși cititori...” / Vasile Romanciuc // Bucurii pentru copii: poeți contemporani din Basarabia. – Ch., 2010. – P. 167 – 168.

Dedicații lirice

BURNAR, Ion. Chișinău: prietenului Leo Butnaru / Ion Burnar // Leo Butnaru: bioblog. – Ch., 2005. – P. 81.

ROMANCIUC, Vasile. Bibliotecile lui Leo Butnaru // Romanciuc, Vasile. Marele pustiu invizibil / Vasile Romanciuc. – Timișoara, 2001. – P. 8 – 9; Romanciuc, Vasile. Recitirea proverbelor / Vasile Romanciuc. – Ch., 2007. – P. 11 – 12.

**2 februarie – 70 de ani
de la nașterea scriitoarei
Elisabeta Lidia Hlib
1944**

Elisabeta Lidia Hlib, prozatoare, dramaturg și poetă, s-a născut la 2 februarie 1944 în s. Dănuțeni, Ungheni.

La nici patru ani împliniți, a mers la școală împreună cu sora mai

mare. I-a plăcut atât de mult, încât directorul a înscris-o în clasa întâi. În anul 1965 a absolvit Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie. Și-a început stagiul de muncă ca profesoară de limbă și literatură română în Școala nr. 1 din s. Cărpineni, Hâncești (1965-1966). În perioada 1966-1988 a activat în calitate de regizor la Televiziunea Națională, apoi redactor-scenarist la Teatrul Televizat „Prichindel”, secretar literar la Teatrul „Licurici”, colaborator la revista *Steluța* (azi *Alunelul*), coordonator la Editura Uniunii Scriitorilor (1989-1992) și la Editura „Iulian”. În prezent activează la Editura „Silvius Libris”.

A debutat literar în 1967 cu miniatura pentru copii *Micuța*, publicată în revista *Moldova*. A continuat să scrie, publicând nuvele în culegerea colectivă *Dintre sute de catarge*, proză satirică și epigrame în periodicele timpului.

Debutul editorial are loc în anul 1982 cu volumul de poezii pentru copii *Stăpâna lunilor de vară*. Până în prezent a semnat mai multe cărți, în mare parte proză pentru copii: *Regina nopții* (1984, 2007), *Fetița din televizor* (1988), *Zâna celor micuți* (1990, 2008), *Povestea Licuriciului* (1995), *Legenda Mării Negre* (1996), *Migo-Flamingo* (2002), *Ciocârlia și elfii* (2005), *Piese pentru copii* (2012).

Pentru adulți a editat plachetele de versuri *Floarea cu mii de petale* (1998) și *Evantaie stelare* (2003). În 1987 a semnat scenariul pentru filmul televizat *Ceramica din Ungheni*.

A tradus din creația pentru copii a unor scriitori ruși, inclusiv *Aventurile lui Buratino* de A. Tolstoi.

O altă fațetă a personalității sale artistice este grafica de carte, unele dintre scrierile autoarei fiind însoțite de ilustrațiile proprii. La aniversarea celor 60 de ani de la naștere, la Muzeul de Literatură Română „M. Kogălniceanu” au fost vernisate două expoziții: *Chemarea înfnitului*, ce a reliefat drumul de creație al scriitoarei Lidia Hlib și *Vibrații noi*, aducând-o ca pictorița în prim-plan.

Lidia Hlib este cunoscută și în ipostază de apărător al mediului ambiant, mai ales prin articolele publicate în revista *Ave Natura*, precum și în ziarul craiovean *Pădurea Noastră*. Este, de asemenea, redactorul și alcătuitorul cărții cu tematică ecologistă *Pădurea, rădăcina sufletului*.

Dintre premiile și mențiunile obținute pe parcursul anilor vom menționa: Premiul Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți al RSSM (1986, pentru *Regina nopții*), Premiul Ministerului Culturii la Concursul de dramaturgie din 1992 (pentru

piesa *Aventurile lui Istețel și Tărcățel*), Diploma Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, ediția a III-a (1999, pentru cartea *Floarea cu mii de petale*), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova în cadrul ediției a XII-a a aceluiași salon (2008, pentru *Regina nopții și Zâna celor micuți*).

Referințe

Te-am plâsmuit din triste gânduri:
Din dorurile nestinse-n zori
Și sentimentele-mi plâpânde.
Te-am luminat cu raze blânde,
Sclipind ca roua de pe flori.

***

Înalță-mi fruntea către Cer
Unde-i cetatea din eter
Cu înțelepți nemuritori
Ai lumii păzitori.

***

Poezia este un cântec al sufletelor rafinate. Trecute prin incandescența simțirilor de Iubire, Plăcere, Adorație, Durere, Ură, Gelozie, ori prin Meditație creatoare, coardele inimii oscilează, trezind lava cuvintelor încremenite în memorie.

***

Muzica, arta plastică și poezia sunt cele trei laturi ale Piramidei de Diamant, din vârful căreia începe Armonia Divină. Ciclul de grafică *Lună plină* le cuprinde pe toate trei, fiind o poezie fără cuvinte, o melodie încremenită în inimile privitorilor, un cântec al liniilor gata să se desprindă din pagină pentru a trece în lumea misterelor..

Elisabeta Lidia Hlib

Romantică întârziată, poeta rămâne un copil al firii, spunându-și simplu rugăciunile, dorurile, nostalgiile, întrebându-se neliniștită ce este dragostea, viața. Chiar dacă lumea i se pare la un moment dat un teatru rău jucat, cu rolurile inversate, ea caută să-i redea ordinea sacră și s-o supună sub regimul bucuriei.

Mihai Cimpoi

În creația sa, autoarea este de părere că cei mici, copiii în general, sunt „curați ca roua florilor” (...) Ea încearcă și reușește să transmită, prin stihuri meșteșugite cu har, gândurile și vibrațiile sale, metafore care rămân în memoria cititorului. (...) Versurile poetei sunt clare, sincere și se adresează omului și naturii, frumosului cotidian.

Lazăr Băciucu

Regina nopții e un basm ce se lasă parcurs cu interes. Citindu-l, copiii beneficiază de încă o ocazie de a-și antrena fantezia, de a cugeta asupra situațiilor și personajelor imaginate de autoare, de a deveni mai sensibili în ceea ce privește discernarea binelui de rău.

Autoarea explorează o modalitate literară frecventă – visul, dovedește imaginație și îndemânare narativă pe potrivă situațiilor plâsmuite. Ea nu se îndepărtează în mod neverosimil de psihologia și mentalitatea personajului care visează, așterne pe hârtie monologuri, dialoguri, sentimente, gânduri, atitudini conforme cu felul de a fi, cu vârsta, cu nivelul de dezvoltare spirituală a [copilului]...

Ion Ciocanu

Titluri pentru expoziții

Mi-am deschis inima ca pe o floare...

Lidia Hlib – scriitoarea celor micuți

Lidia Hlib, între chemarea cuvântului și vibrația sufletului

Cu Lidia Hlib în lumea fermecată a copilăriei

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

CIOCÂRLIA și elfii / Lidia Hlib; il. de aut. – București: Orion, 2005. – 32 p.: il.

FETIȚA din televizor / Lidia Hlib; prez. graf.: A. Evtușenco. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 79 p.: il.

FLOAREA cu mii de petale / Elisabeta Lidia Hlib. – Ch.: Iulian, 1998. – 108 p.

LEGENDA Mării Negre / Lidia Hlib; il.: S. Zamșa. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1996. – 16 p.: il.

METEOLA – Koroleva Nocej: povest'-skazka / Lidia Hlib; hudož.: Glebus Sainciuc. – Ch.: Hyperion, 1991. – 187 [3] p.: il. color. – Lb. rusă.

PIESE pentru copii / Lidia Hlib; cop.: Igor Hmelnițki. – Ch.: Lumina, 2012. – 96 p.

POVESTEA Licuriciului / Lidia Hlib. – București: Orion, 1995. – 16 p.: il. – (Carte de colorat).

REGINA noptii / Lidia Hlib; des.: Lică Sainciuc. – Ch.: Silvius Libris, [2007]. – 56 p.: il.

STĂPÂNA lunilor de vară: povestiri / Lidia Hlib; il.: C. Fiodorov. – Ch.: Lit. artistică, 1983. – 27 p.: il.

ZÂNA celor micuți: povestire-basm / Lidia Hlib; des.: Lică Sainciuc. – Ch.: Silvius Libris, [2008]. – 96 p.: il.

Referințe critice

CIMPOI, Mihai. [Lidia Hlib] // Cimpoi Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / Mihai Cimpoi. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 212, 396.

CIOCANU, Ion. Vocația și rigorile poveștii culte // Ciocanu, Ion. Salahorind...: Articole, cronici, portrete și medalioane literare. Eseuri răzlețe / Ion Ciocanu. – Ch., 2008. – P. 210 – 213.

GHERMAN, Victor. Lidia Hlib / Victor Gherman // Femei din Moldova: encicl. – Ch., 2000. – P. 136.

LIDIA HLIB // Aniversări culturale. 2004. – Ch., 2003. – P. 23 – 24.

LIDIA HLIB // Aniversări culturale. 2009. – Ch., 2008. – P. 30 – 34.

LIDIA HLIB „Regina noptii” – Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți al RSSM // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / Mihai Cimpoi. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 335.

LIDIA HLIB // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 2004. – P. 208 – 210.

ȚOPA, Emilia. Hlib Lidia / Emilia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia: 1812 – 2010. – Ch., 2010. – P. 295 – 296.

GORI, Victoria. Cartea de lângă inima copiilor / Victoria Gori, Tamila Muntean-Stepanenco // Florile dalbe. – 2010. – 18 noiembr. – P. 2.

**5 februarie – 75 de ani
de la nașterea criticului literar
Mihail Dolgan
(1939 – 2013)**

Critic literar, doctor habilitat în filologie, profesor universitar, academician, nume consacrat și cunoscut în filologia, teoria și estetica literară din Republica Moldova, Mihail Dolgan s-a născut la 5 februarie 1939, în s. Rediul Mare, Dondușeni.

A absolvit Facultatea de Istorie și Filologie a Universității de Stat din Chișinău (1963), urmând apoi doctoratul la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei (1965-1968).

A activat în calitate de laborant (1963-1964), laborant superior (1964-1965), cercetător științific inferior (1968-1974), cercetător științific superior (1974-1983), șef de secție (din 1983), cercetător științific principal (din 1991) la Institutul de Limbă și Literatură (azi Institutul de Filologie) al Academiei de Științe a Moldovei, șef al Catedrei de Literatură Română și Teorie Literară a Universității de Stat din Moldova (prin cumul, din 1995). A desfășurat o vastă activitate pedagogică, predând cursuri normative (*Istoria criticii literare românești de la începuturi până în prezent, Literatura postbelică din Republica Moldova și România, Literatura națională în etapa contemporană*) și speciale (*Dimensiunile omenescului și esteticului în creația lui Gr. Vieru și Metafora, simbol și mit în opera literară*) (pentru masteranzi) la Universitatea de Stat din Moldova și la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

A debutat editorial în anul 1971 cu volumul *Idee și imagine poetică*, care învederează interesul autorului pentru analize și interpretări estetico-stilistice concrete ale poeziei contemporane.

Este autorul a peste 60 de cărți (monografii, micromonografii, culegeri de articole, exegeze colective, manuale, antologii, dicționare) și a peste 1000 de studii și articole în reviste de profil, enciclopedii, dicționare, ziare, dezbătând cele mai diverse și mai actuale probleme ce țin de literatură și știința literară.

Printre lucrările științifice de referință ale exegetului sunt: *Metafora poetică și semnificațiile ei în poezia sovietică moldovenească* (1974), *Conștiința civică a poeziei contemporane* (1976), *Poezia: adevăr artistic și angajare socială* (1987), *Poezia moldovenească de azi și problemele*

vieții (1987), Grigore Vieru, *adevăratul* (2003), tratatele colective (concepție și întocmire, coordonator și coautor de bază, redactor științific responsabil) *Istoria literaturii moldovenești* (vol. 3, 1988), *Literatura română postbelică. Integrări, valorificări, reconsiderări* (1998), *Orientări artistice și stilistice în literatura contemporană* (2 vol., 2003), *Opera lui Ion Druță: univers artistic, spiritual, filozofic* (2 vol., 2004), culegerile de articole *Crez și măiestrie artistică* (1982), *Responsabilitatea cuvântului critic* (1987), *Polemici literare sau pledoarii întru apărarea poeziei autentice* (2005), manualele și materialele didactice *Literatura moldovenească, clasa X* (coautor, toate edițiile de la 1966 până la 1988), *Literatura moldovenească pentru copii* (1983, coautor de bază, coordonator, alcătuitor, redactor responsabil).

În colecția *Scriitorii moldoveni în școală* a editat micromonografii despre Nicolai Costenco, Emilian Bucov, Liviu Deleanu, Petru Zadnipru, Aureliu Busuioc, Grigore Vieru, Liviu Damian ș.a.

A întocmit antologiile *Poezia Moldovei sovietice* (în colaborare cu Gh. Vodă, 1984), *Iubire și metaforă* (2 vol., 2001), *Nu e om să nu fi scris o poezie* (6 vol., 2000-2006) ș.a.

A contribuit la pregătirea cadrelor didactice de înaltă calificare, îndrumând elaborarea și susținerea mai multor teze de doctor habilitat și teze de doctor în științe filologice.

A participat cu referate și comunicări la numeroase conferințe și simpozioane republicane și internaționale.

Membru al Academiei de Științe a Moldovei (2000). Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova din 1972. Vicepreședinte al Secției de critică literară și al Secției de poezie din cadrul Uniunii Scriitorilor din Moldova, președinte al Secției de literatură a Consiliului instructiv-metodic al Ministerului Învățământului din ex-RSSM, președinte al Comisiei de Experți *Filologie și Arte* în cadrul Comisiei Superioare de Atestare a Republicii Moldova. Membru de onoare al Centrului de Studii „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Botoșani.

S-a învrednicit de Medalia „Mihai Eminescu” (1996), Diploma de Merit a Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru volumul colectiv *Literatura română postbelică. Integrări, valorificări, reconsiderări* (1998), Medalia Academiei de Științe din Moldova „Dimitrie Cantemir” (2004), Premiul „Academica” pentru volumul *Polemici literare sau pledoarii întru apărarea poeziei autentice* la Salonul Internațional de Carte Românească, Iași, ediția a XV-a (2006), Diploma „Meritul Academic”

al AȘM (2009), Medalia Internațională de Aur (2010), Premiul „Grigore Vieru” (2011) etc.

S-a stins din viață la 2 mai 2013 la Chișinău.

Referințe

Referitor la așteptările și rezultatele obținute: cele 60 de cărți editate până în prezent și cele peste 1000 de studii, articole și recenzii publicate îmi dau tot temeiul să afirm cu satisfacție că în domeniul anevoios în care am trudit o viață întreagă m-am realizat pe potriva dorințelor mele de vârf. M-am realizat prin sfânta muncă zi de zi asupra paginii albe, având pe masa de scris dictonul: „Nulla dies sine linea” (Nici o zi fără a scrie un rând/o pagină).

Mihail Dolgan

Mihail Dolgan profesează o critică realistă și o polemică obiectivă, ocolește retorica eseistică. Cuvântul său critic e ghidat mai mult de o inteligență lucidă, cu priză la aspectul concret al poeziei. E un împătimit al promovării temeiului și al corectitudinii în critică, al demonstrării metodei.

Timofei Roșca

Critica pe care o cultivă Mihail Dolgan vădește o tentație a totalității în sensul că angajează în ecuația evaluării și aprecierii estetice date ale istoriei și teoriei literare, menite să consolideze armatura studiului. În actul critic ce-l definește pe exeget primatul îl deține, între alte componente, interpretarea valorică a imaginii, interpretare de regulă personală, subtilă și pătrunzătoare. De aceea critica lui este în esență și o hermeneutică de rezistență a imaginii (și a imaginarului). De altfel, s-a menționat nu o dată că Mihail Dolgan are vocație de hermeneut al imaginii poetice.

***

Incontestabil, Mihail Dolgan este unul dintre criticii de valoare cu personalitate distinctă, pentru care tentația totalității a însemnat căutarea unui drum propriu în știința literară contemporană.

Elena Țau

Scrierile sale rezultă din vigurozitatea în cercetare, insistența în argumentarea propriei interpretări, corectitudinea în aprecierea altor opinii și voința de a cristaliza ideile sale în cărți, neoboseala de a revizui propriul său text și textele altora, agerimea de a selecta mostrele artistice și arta de a le descoperi și de a arăta magia metaforei artistice, valorificând atât creațiile scriitorilor, cât și comentând cu minuțiozitate și paginile tinerilor cercetători.

Victoria Fonari

Din întreaga-i activitate a cercetătorului științific Mihail Dolgan se poate releva un fir de rază, raportat la o stea împătimită pentru mai bine și mai frumos, care, de fapt, e un spațiu geometric al unui Destin. Un segment mic, dar cu greutate specifică, întru unele deslușiri – de ce nu? – din viitor...

Vitalie Răileanu

Titluri pentru expoziții

Cel care a tălmăcit cu har metafora poeziei
Mihail Dolgan - nume notoriu în filologia națională
Orizontul spiritual al savantului Mihail Dolgan

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

EMINESCIENE. Druțiene. Vierene: (o hermeneutică a imaginarului celor mai mari scriitori naționali) / Mihail Dolgan. – Ch.: CEP USM, 2008. – 416p.

FETELE nevăzute ale manuscriselor de poezie / Mihail Dolgan; AȘM; Inst. de Filologie; Catedra Lit. Română și Teorie Literară a USM. – Ch.: Tipografia Centrală, 2008. – 544 p.

GRIGORE Vieru, adevăratul: eseu / Mihail Dolgan. – Ch.: Ed. pentru Lit. și Artă, 2003. – 64 p.

METAFORA este poezia însăși (investigații ale imaginarului și poeziciei figurative) / Mihail Dolgan; AȘRM; pref.: Constantin Popovici. – Ch.: Tipografia Centrală, 2009. – 689 p. – 8 p.: fotogr.

POEZIA contemporană, mod de existență în Metaforă și Idee: (st. monografic) / Mihail Dolgan. – Ch.: Elan Poligrafic, 2007. – 658p.

POLEMICI literare sau pledoarii întru apărarea poeziei autentice / Mihail Dolgan. – Ch.: CEP USM, 2005. – 413p.

Referințe critice

„**BARD** și critic, brad pe plai”: Academicianul Mihail Dolgan: savantul, profesorul universitar, scriitorul: (biobibliogr. cu florilegii de texte). – Ch.: CEP USM, 2010. – 488p.

MIHAIL Dolgan: polifonismul creativității: (Conștiința civică și estetică a poeziei) / AȘM; Inst. de Filologie; pref.: Gheorghe Duca, Constantin Popovici. – Ch.: Tipografia Centrală, 2010. – 590 p. : fotogr. – (Savanți și critici eminenți).

CODRU, Anatol. Arderea de sine a lui Mihail Dolgan: eseu // Codru, Anatol. Piatra de citire / Anatol Codru. – Ch.; București, 2003. – P. 486 – 488.

POPOVICI, Constantin. Mihail Dolgan sau harul ales de a tălmăci metafora poeziei / Constantin Popovici // Dolgan, Mihail. Metafora este poezia însăși / Mihail Dolgan. – Ch., 2009. – P. 5 – 14.

POSESOR al Medaliei de Aur // Lit. și arta. – 2010. – 22 iul. – P. 6.

ROTARU, Tatiana. Onoruri de campion: academicianul Mihail Dolgan a fost distins cu Medalia Internațională de Aur / Tatiana Rotaru // Timpul. – 2010. – 29 iul. – P. 8.

DUMBRĂVEANU, Victor. Mihail Dolgan: „Am căutat să fiu cu fața spre toți slujitorii muzei” / Victor Dumbrăveanu // Moldova. – 2009. – Nr. 1. – P. 45 – 48.

FONARI, Victoria. Mihail Dolgan – axiologia metaforei / Victoria Fonari // Lit. și arta. – 2009. – 5 febr. – P. 4.

RĂILEANU, Vitalie. Dincolo de timpul trecut al manuscriselor de poezie: [M. Dolgan „Fețele nevăzute ale manuscriselor de poezie”] / Vitalie Răileanu // Lit. și arta. – 2009. – 23 apr. – P. 4.

ROȘCA, Timofei. Mihail Dolgan: critica literară, mod de existență în stil și perspectivă / Timofei Roșca // Lit. și arta. – 2009. – 5 febr. – P. 4.

ȚAU, Elena. Tentația criticii totale / Elena Țau // Lit. și arta. – 2009. – 5 febr. – P. 4.

VIZIRU, Andrei. Întoarcerea la rădăcini, izvoare și esențe / Andrei Viziru // Florile dalbe. – 2009. – 2 apr. – P. 7.

**22 februarie – 150 de ani
de la nașterea poetului și
dramaturgului francez
Jules Renard
(1864–1910)**

Jules Renard, poet și dramaturg francez, s-a născut la 22 februarie 1864, în localitatea Châlons-sur-Mayenne, Nièvre. Este fiul unui modest antreprenor de lucrări publice, François Renard. Copilăria și-o petrece la Chitry-les-Mines pe malul Yonnei. Se pare că anii copilăriei sale, o perioadă când se simte neînțeles și persecutat de cei din jur, îi inspiră capodopera sa de mai târziu, „Poil de carotte” (*Morcoveață*). A urmat cursurile de retorică și filozofie ale Liceului Charlemagne din Paris (1883) și Colegiul din Nevers. Din 1885 până în 1886 își satisface serviciul militar la Bourges, după care se întoarce la Paris și începe să colaboreze cu diverse publicații periodice, unde semnează poezii și articole. Frecventează cafenelele din *Cartierul Latin*, locul de întâlnire al boemei literare pariziene. Aici a întâlnit-o pe actrița Danielle Davyle, care i-a inspirat personajul *Blanche* din „Le Plaisir de rompre”. În așteptarea consacrării ca scriitor, nefiind înțeles și acceptat de literați, nu poate trăi de pe urma scrisului, fiind nevoit să ocupe diferite posturi administrative. A lucrat la Căile ferate (1886), apoi la Societatea de magazinaj și de credit (1887), a ocupat postul de protector al copiilor în familia romancierului Augustin Lion (1887). În 1900 a fost ales consilier municipal al comunei Chaumot, iar din 1904 până în 1910 a fost primarul orașului Chitry-les-Mines. În anul 1907 a fost ales membru al Academiei Goncourt.

A debutat cu culegerea de versuri „Les Roses” (*Trandafirii*), afirmându-se apoi ca scriitor realist. În 1889, împreună cu câțiva prieteni, a fondat revista literară *Mercure de France*, în care a publicat povestiri care au apărut în 1890 sub titlul „Sourires pincés”. În această perioadă a început să se implice din ce în ce mai mult în viața artistică a capitalei și să frecventeze spectacole în compania câtorva prieteni, printre care Maurice Barres, Andre Gide ș.a. A făcut parte din comitetul de lectură al *Theatr d'Art*. Din 1890 a publicat în cele mai prestigioase ziare pariziene: *Le Figaro*, *Gil Blas* sau *L*, *Echole de Paris*. Celebru în literatură devine cu romanul „Poil de carotte” (*Morcoveață*), publicat în 1894. A fost primit excelent de critici, iar versiunea teatralizată a avut un succes fenomenal

(1890). Până atunci mai publicase câteva nuvele și romane: *Lingeblyde* (1892), *Felinarul cu geamuri opace* (1893), *Podgoreanul în via sa* (1894). Apărut în 1896, volumul „Histoires naturelles” (*Istории naturale*) cuprinde o serie de scilipitoare definiții metaforice din lumea plantelor și animalelor. În ultima parte a vieții Jules Renard, care devenise o figură pariziană cunoscută, publică mai multe comedii de succes în epocă: „Le Plaisir de rompre” (*Plăcerea de a rupe*, 1897), „Le Pain de ménage” (*Pâinea de acasă*, 1898) și „Monsieur Vernet” (*Domnul Vernet*, 1903). În 1925-1927 i s-au publicat și câteva volume de „Correspondance” (*Correspondență*).

Operele sale îi aduc o mare popularitate în rândurile publicului, iar în viața literară numele lui este rostit cu respect și chiar cu oarecare timiditate, dat fiind sarcasmul său neiertător. Ca semn de prețuire oficială, în anul 1900 statul francez îi acordă distincția *Legiunea de onoare*. Se stinge din viață la 27 mai 1910, în Paris, la vârsta de numai 46 de ani.

Postum, îi apare volumul *Jurnal* (1925) - operă memorialistică de mare valoare documentară, o prețioasă sursă de informații asupra vieții literare din epoca sa, considerată, pe bună dreptate, una dintre cele mai interesante creații memorialistice din literatura universală.

Referințe

În fiecare clipă îmi reamintesc de Morcoveață. Trăim împreună și nădăjduiesc din suflet că voi muri înaintea lui.

Jules Renard

Creație de mare valoare artistică, opera lui Jules Renard se susține printr-o egală valoare educativă: viața lui Morcoveață constituie, prin dramatismul ei, o pledoarie în apărarea drepturilor sacre ale copilăriei. Ceea ce caracterizează opera lui Jules Renard este o exemplară precizie de stil, care-i conferă loc de frunte în rândul celor mai de seamă prozatori francezi ai secolului trecut, alături de un Flaubert sau Anatole France (...). Stilul său pare uscat (...) Dar sub aparența austeră, despuiată de gratuități și dulcegării sentimentale a frazelor sale, în care cuvintele par scrise cu lama subțire și crudă a unui bisturiu, se ascunde sensibilitatea unui poet și bogăția de observație a unui profund cunoscător al sufletului omenesc.

***

Observator fin și profund, Jules Renard este un realist declarat, un pasionat al sincerității, după cum îi place să se numească el însuși, care știe să descopere și să transcrie într-o operă admirabilă adevăruri aflate acolo unde alții nu văd nimic. Capacitatea sa de înregistrare este de-a dreptul prodigioasă. Scriitorul nu caută sclipirile adeseori amăgitoare ale extraordinarului, ci, observând realități banale ale vieții, folosește ca sursă principală de inspirație existența și preocupările oamenilor simpli și neînsemnați din lumea rurală, cu tot firescul preocupărilor lor de zi cu zi.

Modest Morariu

Titluri pentru expoziții

Jules Renard - profund cunoscător al sufletului omenesc

Jules Renard - poet și dramaturg francez

Un pasionat al sincerității

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

HISTOIRES naturelles / Jules Renard. – Paris: Garnier-Flammarion, 1967. – 190 p. – Lb. fr.

MORCOVEAȚĂ / Jules Renard; trad.: M. Gafton, M. Morariu; il.: A. Colâbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – 168 p.: il.

OEUVRES choisies / Jules Renard. – Moscou: Ed. en Langues Etrangères, 1963. – 438 p. – Lb. fr.

POIL de carotte / Jules Renard. – Paris: Booking International, 1994. – 186 p. – (Classiques français). – Lb. fr.

Referințe critice

BUDĂU, Eugen. Jules Renard / Eugen Budău // Ghid de literatură universală. – București, 1998. – P. 227 – 231.

HISTOIRES naturelles: (ouvrage en prose de Jules Renard) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et de tous les pays. Vol. 3: Fa-Le. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 3385. – (Bouquins). – Lb. fr.

MATVEI, Valeria. Jules Renard / Valeria Matvei // Calendar Național. 2004 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 2004. – P. 74 – 75.

MORARIU, Modest. [Jules Renard] / Modest Morariu // Renard, Jules. – Morcoveață / Jules Renard. – Chișinău, 2002. – P. 5 – 8. – (Biblioteca pentru toți copiii).

PERROS, Georges. Renard Jules / Georges Perros // Le nouveau dictionnaire des auteurs: de tous les temps et de tous les pays. Vol. 3: N-Z. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 2683-2684. – (Bouquins). – Lb. fr.

POIL de carotte: (l'oeuvre la plus connue de Jules Renard) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et de tous les pays. V. 5: Pa-Se. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 5856. – (Bouquins). – Lb. fr.

POIL de carotte: (personnage de Jules Renard) // Dictionnaire des personnages: de tous les temps et de tous les pays: Poésie-Théâtre. Roman-Musique. – Paris: Robert Laffont, 1992. – P. 792-793. – (Bouquins). – Lb. fr.

RENARD Jules // Dicționar de scriitori străini. – Cluj-Napoca, 2000. – P. 515.

**9 martie – 200 de ani
de la nașterea scriitorului ucrainean
Taras Șevcenko
(1814–1861)**

Poet național al ucrainenilor, prozator, pictor, dramaturg, atestat de istoriografia literară și teatrală ca fondator al limbii literare și al realismului critic în literatura și artele plastice din Ucraina, Taras Șevcenko s-a născut la 9 martie 1814, în s. Morânci, gubernia Kiev, din părinți iobagi. Capătă cunoștințe de carte cu dascăli din s. Kirilivka (1822-1826), învățând câte ceva din tainele picturii de la mai mulți zugravi de biserici și de icoane (1826-1828). În 1830 ia lecții de pictură cu Jan Rustemas, profesor la Universitatea din Vilnius.

Este angajat de stăpân, cu contract, la maestrul breslei zugravilor din Petersburg V. Șiriaev, spre a deprinde meseria pentru care avea o vădită vocație (1832-1838), timp în care a participat și la decorarea Teatrului Mare din acest oraș. Răscumpărat din șerbie, frecventează Academia de Arte Frumoase din Petersburg, clasa Briulov, obținând diploma de pictor (1838-1845). Îi cunoaște personal pe mulți artiști mari

ai timpului. În 1847 e numit profesor de pictură și desen la Universitatea din Kiev. Fiind cooptat membru în comisia arheologico-geografică din Kiev (1845), desenează locuri istorice și monumente pentru fondurile ei. La Kiev a fost membru al societății ilegale Frăția Chiril și Metodieu (1846), care urmărea răspândirea ideii de solidaritate slavă, considerată subversivă. Arestat, este trimis în exil lângă Marea Aral (1847-1857), după care se stabilește la Petersburg.

Din 1836 datează prima dintre poeziile cunoscute – balada *Nebuna*, tipărită abia în 1841, în almanahul *Lastivka (Rândunica)*.

În 1840 editează primul său volum de poezii, intitulat *Cobzarul*, ce conținea opt texte, urmat de poemul istoric *Haidamacii*, în urma cărora a fost imediat proclamat de critici drept cel mai mare poet ucrainean.

Toate poeziile lui sunt reunite într-un singur volum cu titlul *Cobzarul*, care a cunoscut mai multe ediții.

Opera sa de vârf – poezia *Testamentul* (1845), editată pentru prima dată la Leipzig (1859), a fost tradusă în peste o sută de limbi, iar circa patruzeci de compozitori au aranjat-o pe muzică. Numai în română există 20 de versiuni (12 au fost lansate în perioada postbelică), prima aparținând lui Z. Arbure (1916), iar primele variante de succes au fost cele ale poezilor Nistor Cabac (1937) și Ion Buzdugan (1938).

Alte lucrări în versuri ce aparțin poetului sunt: poemul satiric *Visul* (1844), considerat de către clasicul ucrainean Ivan Franko „operă de seamă în literatura universală”, *Fata vrăjită* (devenit imnul ucrainenilor de pretutindeni), *Ereticul*, *Caucazul*, *Katerina*, *Natalia*, etc.

În poemul *Ivan Pidkova* evocă chipul lui Ioan Potcoavă, devenit în 1575 domn al Moldovei, și care l-a inspirat pe M. Sadoveanu la plămuirea romanelor *Neamul Șoimăreștilor* (1912-1913) și *Nicoară Potcoavă* (1952).

Este și autorul unor lucrări în proză: povestirile *Ocnașul* (scrisă în rusește, 1845), *Prințesa și Slujnica* (1853), *Muzicantul* (1854), *Nefericitul* (1855) etc. Scrie și un *Jurnal*.

Ca dramaturg debutează cu piesa *Logodnica* (refăcută mai târziu în tragedia *Nichita Gaidai*), iar în 1844 finisează piesa *Nazar Stodolea*, tragedie în trei acte, inclusă activ în repertoriul teatrului ucrainean. Unele poeme, spre exemplu *Katerina*, *Nevolnicul* au fost ulterior dramatizate și prezentate în luminile rampei (inclusiv la Chișinău), de către diferite trupe teatrale din Ucraina.

În 1861 a elaborat *Abecedarul ucrainean*, destinat școlilor de

duminică și a participat la editarea revistei *Osnova* din Petersburg.

Preocupat de arta plastică, a lăsat peste o mie de lucrări – picturi în ulei și acuarelă, foi grafice, ilustrații de carte etc. A participat la prezentarea artistică a ediției bogat ilustrate a *Istoriei lui Suvorov* de N. Pavlov (1839). Cu aceste ilustrații, multe semnate cu inițialele autorului, cartea a fost reeditată, până în 1906, de șase ori. A executat imagini plastice pentru albumul *Ucraina pitorească*, editat din 1844 în fascicule.

În 1860 Consiliul Academiei de Arte din Petersburg îi acordă titlul de academician.

S-a stins din viață la 10 martie 1861, la Petersburg, în urma unui atac de cord. A fost reînhumat în Ucraina, lângă Kanev, pe malul Niprului.

Referințe

(...) Небо я молил,
Чтоб наша правда не пропала,
Чтоб наше слово не смолкало...

***

(...) Годы за годами
Пройдут, и, вышиты слезами,
Мои стихи когда-нибудь
К себе на Украину путь
Найдут... и чистою росой
Падут на сердце молодое,
Проникнув в молодую грудь.

***

История моей жизни составляет часть истории моей родины.

Тарас Шевченко

Он был крестьянский сын и стал князем в царстве духа. Он был крепостным и стал великой силой в совокупности человеческих культур (...) Судьба не скупилась для него на страдания, но не подавила его радости, которая была в нем здоровым ключом жизни. Но наилучший, самый драгоценный дар судьба дала ему уже по смерти – бессмертную славу и вечно новое наслаждение, которое доставляют его произведения миллионам человеческих сердец.

И. Франко

Он – поэт совершенно народный... Весь круг его дум и сочувствий находится в совершенном соответствии со смыслом и строем народной жизни. Он вышел из народа, жил с народом и не только мыслью, но и обстоятельствами жизни был с ним крепко и кровно связан.

Н. Добролюбов

В своем творчестве Шевченко прежде всего лирик, который всегда кипит, бушует, плачет, проклиная, умиляется, и в своих балладах, поэмах, повестях показывает нам прежде всего себя самого и – более свое отношение к героям, чем самих героев. (...) Именно в этом его сила, то, что нас больше всего к нему привлекает: непрестанное волнение, кипение, огонь.

А. Белецкий

Поэзия Шевченко – выдающееся достижение мировой литературы. По силе чувства, глубине мысли, художественной выразительности произведения поэта превосходили все то, что было до него написано на украинском языке.

А. Захаркин

Три дара было отпущено Шевченко щедрой природой: дар певца, дар художника, дар писателя, поэта и прозаика (...) Но прежде всего как поэт вошел Тарас Шевченко в историю мировой культуры, как поэт снискал он себе бессмертие (...) В своей поэтике, в своем стиле, в своем мироощущении прошел Шевченко путь, характерный для XIX столетия вообще, – от романтики к реализму.

М. Рывльский

Titluri pentru expoziții

Omagiu lui Taras Șevcenko

Taras Șevcenko – poet național al Ucrainei

Taras Șevcenko – poet romantic ucrainean

Creatorul mitului Ucrainei

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

KATERINA-Najmička: poëmy / Taras Ševčenko; per.: M. Isakovskij, T. Volgina; hudož.: M. Deregus. – M.: Hudož. lit., 1964. – 89 p. – Lb. rusă.

KOBZAR' / Taras Ševčenko. – Kiev: Dnipro, 1983. – 646 p. – Lb. rusă.

KOBZAR': stihotvoreniâ i poëmy / Taras Ševčenko; per.: M. Ryl'skij. – M.: Hudož. lit., 1972. – 655 p. – Lb. rusă.

OŽIVUT ozera, stepi!: stihi / Taras Ševčenko. – M.: Det. lit., 1964. – 64 p. – Lb. rusă.

STIHOTVORENIÂ / Taras Ševčenko. – M.: Det. lit., 1981. – 111 p. – Lb. rusă.

ZACVELA v doline krasnaâ kalina: stihi / Taras Ševčenko; per.: R. Zaslavskij; hudož.: P. Bagin. – M.: Det. lit., 1973. – 16 p.: il. – Lb. rusă.

ZARÂ moâ vecernââ / Taras Ševčenko; per.: V. Poltavec. – Kiev: Detizdat, 1964. – 16 p. – Lb. rusă.

ZVEZDA moâ večernââ / Taras Ševčenko; per.: R. Zaslavskij; hudož.: G. Makaveeva. – M.: Det. lit., 1980. – 16 p.: il. – Lb. rusă.

Referințe critice

BELECKIJ, A. Taras Ševčenko / A. Beleckij, A. Dejč. – M.: Prosvešenie, 1989. – 142 p. – Lb. rusă.

KRASICKIJ, D. Detstvo Tarasa: korotkie rasskazy o detstve Tarasa Ševčenko / D. Krasickij; per.: L. Voronkova. – M.: Det. lit., 1985. – 222 p. – Lb. rusă.

KRASICKIJ, D. Taras hudožnik: rasskazy o ûnosti T. G. Ševčenko / D. Krasickij; per.: L. Voronkova. – M.: Det. lit., 1971. – 128 p. – Lb. rusă.

OMAGIU lui Taras Ševčenko / select.: D. Apetri. – Ch.: [s.n.], 1999. – 64 p.

ZAHARKIN, A. Poëziâ velikogo Kobzarâ / A. Zaharkin // Ševčenko, Taras. Izbrannoe: (stihotvoreniâ i poëmy) / Taras Ševčenko. – M., 1977. – P. 259 – 274. – Lb. rusă.

CHELARU, Marius. Taras Ševčenko sau suspinul în versuri al Niprului / Marius Chelaru // Convorbiri literare. – 2006. – Nr. 9. – P. 126 – 127.

MATVEI, Valeria. Taras Șevcenko / Valeria Matvei // Calendar Național. 2004 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2004. – P. 95 – 96.

ȘEVCENKO Taras // Dicționar de scriitori străini. – Cluj-Napoca, 2000. – P. 588.

Dedicații lirice

COSTENCO, Nicolai. Trandafirul lui Șevcenko // Costenco, Nicolai. Urmașilor: versuri / Nicolai Costenco. – Ch., 2007. – P. 100-102.

21 martie – 75 de ani de la nașterea artistului plastic Gheorghe Vrabie 1939

Gheorghe Vrabie s-a născut la 21 martie 1939 în s. Călinești, jud. Bălți (azi r-nul Fălești) într-o familie de țărani.

Absolvește șapte clase în satul de baștină și vine la Chișinău să învețe la Școala de culinărie și comerț (1954). Încearcă să publice poezii la revista *Scânteia leninistă* (azi *Noi*), pe care le însoțește cu desene, „molipsit” fiind de studenții de la Școala de Arte Plastice, cu care trăia în gazdă. În 1957 Gheorghe Vrabie devine student la Școala Republicană de Arte Plastice. În anii 1962-1967 urmează studiile la Academia de Pictură, Sculptură și Arhitectură „I. Repin” din Sankt-Petersburg, Federația Rusă, unde îi are ca îndrumători pe cunoscuții profesori V. Zvonțov, A. Pahomov, N. Lomakin ș.a. După absolvirea Academiei se întoarce la baștină. Plin de idei și entuziasm, se încadrează activ în viața culturală a republicii.

A activat în calitate de profesor la disciplinele de specialitate la Școala de Arte Plastice pentru Copii „A. Șciusev” (1967-1968), redactor artistic principal la Editura „Cartea moldovenească” (1968-1970), iar în 1993 devine cercetător științific la Institutul de Studiu al Artelor în cadrul Academiei de Științe din Moldova. În câteva rânduri, a fost ales membru al Comitetului de Conducere al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova. Din 1998 este membru al Comitetului pentru Premiile Naționale.

Activează în domeniul artei grafice de carte și de șevalet, artei monumental-decorative, heraldicii și în domeniul teoriei și istoriei

artei plastice. Se manifestă, în primul rând, ca un grafician de forță. A debutat cu ilustrații la revista *Scânteia leninistă* în 1958, iar în grafica de carte își face debutul în 1961, ilustrând romanul *Torentul de fier* de A. Serafimovici. Ulterior, a realizat prezentarea grafică a peste o sută de cărți ale autorilor clasici și contemporani din literatura națională (I. Creangă, M. Eminescu, V. Alecsandri, B. P. Hasdeu, Gr. Vieru, S. Vangheli, B. Istru, I. Druță, V. Vasilache, P. Boțu, D. Matcovschi, I. Mănăscuț ș.a.), precum și din literatura universală (Longos, Dante, Abe Kobo, R. M. Rilke, P. Valéry, Ch. Baudelaire, A. Pușkin, A. Cehov ș.a.).

Gheorghe Vrabie este și autorul unor lucrări de șevalet, grupate în ciclurile *Oamenii satului* (1962-1968), *Hipism* (1973-1979), *Orașul contemporan* (1973-1977).

Este cunoscut prin lucrările monumental-decorative în mozaic și frescă executate în diferite localități ale republicii (Anenii Noi, Gura Galbenei, Tiraspol, Ungheni ș. a.).

În calitate de heraldist a câștigat, în 1990, Concursul Național pentru elaborarea Stemei de Stat și a Drapelului Republicii Moldova. De asemenea a mai elaborat simbolică municipiului Chișinău, a Curții Supreme de Justiție, Departamentului Vamal, Clubului Republican Sportiv „Olimpia” etc.

Creația pictorului a fost prezentată în cadrul mai multor expoziții în țară și peste hotare. A avut la Chișinău șapte expoziții personale desfășurate la Casa Scriitorilor, Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Ambasada României în Republica Moldova, Casa Naționalităților, Biblioteca Națională, Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”, inclusiv expozițiile jubiliare care au cuprins peste o mie de lucrări din toate genurile de activitate (martie-aprilie 1999; 2009). Și-a expus lucrările în cadrul expozițiilor personale la Odesa (1986), Moscova (1991), Iași (2001), Sf. Gheorghe, jud. Covasna (2002), Miercurea Ciuc, jud. Harghita (2003). A participat la expozițiile de grup organizate de Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova la Chișinău (1961-2002), cât și la expozițiile artiștilor plastici din Moldova desfășurate în perioada 1980-1995 în străinătate: Sankt Petersburg, Smolensk, Moscova (Federația Rusă), Bratislava (Slovacia), București, Bacău, Moinești, Botoșani (România), Paris (Franța), Viena (Austria), Washington (SUA), Plovdiv (Bulgaria), Alma-Ata (Kazahstan).

Lucrările sale au fost achiziționate de galerii de artă și persoane particulare din republică și de peste hotare.

Gheorghe Vrabie este cunoscut și în calitate de critic de artă, fiind pasionat de pensulă, dar și de cuvânt. A publicat mai multe eseuri și studii referitoare la teoria și istoria artei, la creația pictorilor Igor Vieru, Aurel David, Ștefan Luchian, Emil Childescu ș.a. A elaborat trei monografii de proporții, fiecare a peste 250 de pagini: *Symbolismul heraldic din Moldova*, *Arta graficii de carte și de șevalet din Republica Moldova și Aurel David – timpul, artistul și opera*, ultima tipărită în 2004, și *Simbolica. Symbolismul heraldic din Moldova* (2011).

Chiar de la începutul carierei sale artistice, Gheorghe Vrabie s-a învrednicit de premii în cadrul diferitor concursuri naționale și internaționale: Premiul I pentru grafică la Concursul organizat de Uniunea Artiștilor Plastici din Federația Rusă și Academia de Arte din Sankt Petersburg (1964, pentru gravura *Patrula*), Premiul II la Concursul republican „Arta Cărții” (1968, pentru coperta și ilustrațiile la cartea *Povestea lui Harap Alb* de Ion Creangă - lucrarea sa de licență), Diploma de gradul II la Concursul unional „Arta Cărții” (1969, pentru antologia *Cu lira nordică* de A. Pușkin), Diploma Salonului Internațional de Catre organizat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova (2003), Diploma Festivalului de Artă „Plai Natal” (2007) ș.a. În 1988 i s-a acordat Premiul de Stat al Moldovei, în 1999 – Premiul pentru Excelență al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova, iar în 2000 – Medalia „Mihai Eminescu”. În 1996 i s-a conferit Titlul Onorific de Maestru în Artă, iar în 2010 i s-a decernat Ordinul Republicii și a devenit Cetățean de Onoare al municipiului Chișinău.

Referințe

Gheorghe Vrabie și-a întemeiat opera, complexă și vastă, pe temeiurile onestității profesionale și ale unei generoase deschideri umaniste. Artist, trăind voluptatea apropierii de modelul Renașterii, acordă aceeași atenție artelor grafice, picturii murale, artelor decorative, heraldicii, scrisului. Filonul nativ și l-a descoperit de timpuriu și a lucrat în sensul înnobilării lui prin studii de calitate și, într-un anume fel, nicidecum terminate. Calitățile desenatorului s-au confirmat în timp, iar știința compozițională i-a permis să treacă firesc de la miniatură la pictura monumentală. În fond, cine poate lucra inspirat pe suprafața mică poate oricând avea acces la viziuni supradimensionate.

Valentin Ciucă

Opera lui Gheorghe Vrabie este în esența sa un îndemn și chiar un instrument de dialog între epoci și generații.

***

Oricare ar fi genealogia dumneavoastră, ați demonstrat cu prisosință ceva important – că v-ați apropiat de Divinitate. Prin creație, firește...

Galina Furdui

Gheorghe Vrabie este o personalitate marcantă a artei românești din Republica Moldova. Grafician de o mare forță expresivă, exprimându-se dezinvolt și original atât în ilustrația de carte, cât și în grafica de șevalet, arta monumentală sau heraldică, Gheorghe Vrabie trăiește mistuitor frumosul în toate manifestările lui.

Grigore Ilisei

Gheorghe Vrabie – un pictor format, cu un stil original de creație. Întreaga lui operă este strâns legată de tradiția realistă a artelor plastice, tinde mereu spre maximum de conținut al formelor, spre o întruchipare artistică cât mai eficientă a ideilor.

Olga Voronova

Titluri pentru expoziții

Gheorghe Vrabie – artistul multilateral sau un Ianus al moldovenilor
„Poetul” cu penelul în mână – Gheorghe Vrabie
Universul graficianului Gheorghe Vrabie
Operele de artă umanizează timpul...

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

AUREL David: timpul, artistul și opera / Gheorghe Vrabie. – Ch.: Cartea Moldovei, 2004. – 115 p.: il.

SIMBOLICA / Gheorghe Vrabie. – Ch.: Tipografia Centrală, 2011. – 207 p.

Referințe critice

PURICE, Lucia. Un prieten al scriitorilor // Purice, Lucia. A patra dimensiune / Lucia Purice, Vlad Zbârciog. – Ch., 1991. – P. 138 – 143.

VRABIE, Gheorghe. „Operele de artă umanizează timpul” / Gheorghe Vrabie; consemn. : Nicolae Busuioc // Busuioc, Nicolae. Oglizile cetății: Dialoguri la Chișinău / Nicolae Busuioc. – Ch., 1996. – P. 122 – 129.

ZBÂRCIOG, Vlad. „Încerc să văd cu gândul, creând imagini de sinteză...”: [arta graficianului Gheorghe Vrabie] // Zbârciog, Vlad. Vămi pentru valorile sufletului / Vlad Zbârciog. – Ch., 1989. – P. 119 – 138.

DOHOTARU, Vasile. Albul în sacralitatea graficianului Gheorghe Vrabie / Vasile Dohotaru // Timpul. – 2012. – 2 mart. – P. 32.

MORARU, Anton. Simbolismul heraldic din Moldova / Anton Moraru, Ludmila Malarciuc // Lit. și arta. – 2011. – 22 sept. – P. 3.

AVEM încă 8 cetățeni de onoare // Capitala. – 2010. – 29 oct. – P. 3.

GHIAUR, Silvia. El a desenat bancnotele moldovenești / Silvia Ghiaur // Apropo magazin. – 2010. – 14 ian. – P. 19.

„**PRIN** creație, omul se apropie de divinitate” / Gheorghe Vrabie; consemn.: Galina Furdui // Moldova. – 2010. – Nr. 9-10. – P. 10 – 17.

GHEORGHE Vrabie – 70 // Lit. și arta. – 2009. – 19 mart. – P. 5.

POSTOLACHE, Gheorghe. Mnogogrannyj talant / Gheorghe Postolache // „**a**”MIC”. – 2009. – Nr. 4. – Cop. – Lb. rusă.

POSTOLACHE, Gheorghe. Un talent polyvalent / Gheorghe Postolache // „**a**”MIC”. – 2009. – Nr. 4. – Cop.

Dedicații lirice

VIERU, Grigore. Pictează-mi o miriște: lui Gheorghe Vrabie // Vieru, Grigore. Strigat-am către tine / Grigore Vieru. – Ch., 1999. – P. 292-295.

**2 aprilie – 75 de ani
de la nașterea scriitorului
Ion Gheorghîță
(1939–1991)**

Ion Gheorghîță, poet, eseist, traducător, dramaturg, s-a născut în comuna Larga, Briceni, într-o familie numeroasă cu 9 copii. Rămâne de

mic orfan de tată, care se stinge din viață, împreună cu fratele său Vasile, în timpul foametei din 1946.

În 1958 susține admiterea la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Cernăuți (secția Limbi romano-germanice), pe care o absolveste în 1963. A lucrat ca profesor de limba și literatura română, ulterior a fost redactor, șef de secție la ziarul *Zorile Bucovinei* din Cernăuți (1963-1970). După ce se transferă cu traiul la Chișinău, este angajat ca redactor la revista *Moldova*, apoi ca redactor-șef al Colegiului pentru traduceri al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

În 1969 are loc dublul debut editorial cu cărțile de poezie *Neliniști matinale* tipărită la Editura „Carpați” din Ujgorod, Ucraina și *Mărul discordiei* apărută la Editura „Cartea moldovenească” din Chișinău. Creația sa însumează mai multe volume de versuri (*La marginea câmpiei*, 1972; *Din pragul casei*, 1981; *Simplu*, 1982; *Dans de piatră*, 1991 – „cântecul de lebedă al poetului”; *Întemeierea frunzelor*, 2009, postum) etc., eseuri (*Ecoul de a doua zi*, 1983) și scrieri dramatice (*Zodia Inorogului*, 1983; *Viața în continuare*, 1991 ș.a.).

Domeniul, în care s-a realizat plenar, rămâne, însă, poezia adresată celor mici, inserată în cărți de o reală valoare estetică-educativă: *De-a baba oarba* (1971), *Să vezi și să crezi* (1973), *Freamăt verde* (1974), *Ochi de stea* (1979), *Vorbe năzdrăvane* (1982), *Mure din pădure* (1985), *Râde hârb de oală spartă* (1988), *Oaspeți proaspeți* (1989), *Paznic la flori* (1991), *Elefantul trece prin urechea acului* (1996, postum) etc. A alcătuit antologiile de versuri și folclor pentru copii *Peste leagăn* (1980) și *Corabia cu mărgăritare* (1981, în colaborare cu Aurel Ciocanu).

Ion Gheorghită a susținut pe parcursul anilor o activitate fructuoasă și în domeniul traducerilor. A tradus în special din literatura rusă și ucraineană: *Frățiorul* de S. Alekseev (1972), *Îmblânzite cuvinte* de G. Mistral (1973), *Harâtea* de M. Koțiubinski (1976), *Viața toată și moartea* de A. Rutiko (1977), *Cobzarul* de T. Șevcenko (1979), *Fiul regimentului* de V. Kataev (1981), *Doi tovarăși* de L. Tolstoi (1982), *Povestea lui Jenel* de Gr. Usaci (1987) ș. a.

A fost distins post-mortem cu Premiul „Gheorghe Asachi” al Ministerului Științei și Învățământului din Republica Moldova (1994).

S-a stins din viață la 28 noiembrie 1991.

Referințe

Ion Gheorghiuță a fost un poet identificat total cu copilul, dând naștere unui personaj romantic prin excelență al Poetului-Copil, conceput ca un om al începuturilor mitice dotat cu ingeniozitate, simț înnăscut al jocului și dar al mirării continue și al cunoașterii prin întrebări naive.

Mihai Cimpoi

Domeniul în care Ion Gheorghiuță s-a manifestat plenar este literatura despre și pentru copii. Cărțile lui de poezie și proză destinate cititorului fraged... sunt remarcabile datorită versului simplu, dar nicidecum simplist, caracterului lor moralizator, însă nu și didacticist, tematicii majore abordate de autor...

Ele se impun atenției prin cântece de leagăn de o duioșie sinceră, spontană, de origine folclorică, prin versuri adânc simțite dedicate mamei, plugarului, pedagogului etc.

* * *

În poezia pentru adulți scriitorul este un moralizator, dar unul modest, imaginile fiind încălzite sau chiar liricizate intens de calitățile pe care i le ascute în permanență cultivarea versurilor pentru copii.

Ion Gheorghiuță este un plâsmuitor de situații inedite, generatoare de plăceri alese și aureolate de idei și sugestii surprinzătoare.

Ion Ciocanu

Ion Gheorghiuță – poet care practică un vers civic și elegiac, simplu și sonor, plin de un iz autohton, vers de la pământ și deschizător adesea de asociații și perspective ideatice concret-sensibile.

Tudor Palladi

... Solul inspirației lui Ion Gheorghiuță e, în primul rând, istoria neamului, ecourile războiului, ecologia sufletului, durerile baștinei.

Ion Vieru

Ion Gheorghiuță nu e numai un poet, un dramaturg, un eseist, ci și, nu în ultimă instanță, un stilizator al scrisului altora care au trecut prin mâinile lui... El rămâne să fie în conștiința celor care l-au cunoscut și

l-au citit, căutând în scrisul lui „grăuntele cela rațional” în jurul căruia se învâрте universul omului pornit spre niște „nebanuite trepte” care îl așteaptă undeva...

Victor Teleucă

Titluri pentru expoziții

Ion Gheorghiuță - poetul-copil

Un poet al inspirației autentice

Recviem la un cântec de lebedă sau Viața în continuare

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

BRAD de munte: versuri / Ion Gheorghiuță; pict.: Aurel Guțu. – Ch.: Hyperion, 1991. – 39 p.: il. – (Făgurași).

DANS de piatră / Ion Gheorghiuță; prez. graf.: Ion Vătămăniță. – Ch.: Hyperion, 1991. – 112 p.: il.

DE cu zori până la iarnă / Ion Gheorghiuță; il.: Simion Hămurar. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 62 p.: il.

DIN pragul casei / Ion Gheorghiuță; prez. graf.: Aurel Guțu. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 186 p.

ELEFANTUL trece prin urechea acului / Ion Gheorghiuță; cop., il.: Sergiu Puică; cop. color.: Iurie Zavadschi. – Ch.: Muzeum, 1996. – 12 p.: il. color. – (Micile Americi).

FREAMĂT verde: versuri / Ion Gheorghiuță; il.: A. Antoseac. – Ch.: Lumina, 1973. – 16 p.: il.

ÎNTEMEIEREA frunzelor: versuri / Ion Gheorghiuță; select. și pref.: Mihai Cimpoi. – Ch.: [s. n.], 2009. – 79 p.

MURE din pădure / Ion Gheorghiuță. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 100 p.

OASPEȚI proaspeți: versuri / Ion Gheorghiuță; pict.: Ion Vătămăniță. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 168 p.

OCHI de stea: versuri / Ion Gheorghiuță; il.: D. Ianiuc. – Ch.: Lit. artistică, 1980. – 32 p.: il.

POD solncem babočka porhaet: stihii / Ion Gheorghiuță; hudož.: Sergiu Bucur. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 69 p.: il. – Lb. rusă.

RAȚA la piață: versuri / Ion Gheorghită; il.: Nadejda Sârbu. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră) (Poezii mici pentru pici-pitici).

RÂDE hârb de oală-spartă: snoave / Ion Gheorghită; prez. garf.: Andrei Țurcanu. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 64 p.: il.

SANIA de aur: versuri / Ion Gheorghită; cop.: Iaroslav Oliinac. – Ch.: Lumina, 2010. – 232 p.

VIATA în continuare: versuri / Ion Gheorghită; prez. graf.: Ion Vătămăniță. – Ch.: Hyperion, 1991. – 172 p.

VORBE năzdrăvane / Ion Gheorghită; selecț.: Vasile Romanciuc; il.: Catrin Bespaliuc. – Ch.: Prut Internațional, 2012. – 27 p.: il.

ZODIA Inorogului: (poem dramatic) / Ion Gheorghită. – Ch.: Lit. artistică, 1983. – 101 p.

Referințe critice

BANTOȘ, Ana. Un meteorolog al câmpiei // Bantoș, Ana. Creație și atitudine / Ana Bantoș. – Ch., 1985. – P. 128 – 135.

BOSTAN, Grigore C. Ion Gheorghită // Bostan, Grigore C. Pagini de literatură română: Bucovina, regiunea Cernăuți. 1775 – 2000: (compendiu și antologie) / Grigore C. Bostan, Lora Bostan. – Cernăuți, 2000. – P. 410.

CIMPOI, Mihai. Căutarea de sine a literaturii basarabene. „Copiii anilor treizeci” // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / Mihai Cimpoi. – Ch., 2003. – P. 302.

CIMPOI, Mihai. [Ion Gheorghită] // Cimpoi, Mihai. Basarabia sub steaua exilului / Mihai Cimpoi. – București, 1994. – P. 104.

CIMPOI, Mihai. Ion Gheorghită, poetul – copil // Cimpoi, Mihai. Critice. Vol. 4: Demonul recitării / Mihai Cimpoi. – Craiova, 2004. – P. 245 – 246.

CIOCANU, Anatol. Gheorghită Ion // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812 – 2010. – Ch., 2010. – P. 261 – 262.

CIOCANU, Ion. Ion Gheorghită // Ciocanu Ion. Scriitori de ieri și de azi / Ion Ciocanu. – Ch., 2004. – P. 243 – 261.

GHEORGHITA Ion // Dicționarul General al Literaturii Române: E / K. – București, 2005. – P. 313 – 314.

ION Gheorghită // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecț.: Mihai Cimpoi, Anatol Vidrașcu, Vlad Zbârțiochi. – București; Ch., 2005. – P. 365 – 374.

ION Gheorghiuță // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 2004. – P. 188 – 191.

APETRI, Dumitru. Un îndrăgostit de viață și de frumos / Dumitru Apetri // Lit. și arta. – 2009. – 9 apr. – P. 5.

CIMPOI, Mihai. (Re)întemeierea firii / Mihai Cimpoi // Lit. și arta. – 2009. – 9 apr. – P. 5.

CIOCANU, Anatol. Un visător cu aripi frânte / Anatol Ciocanu // Lit. și arta. – 2009. – 9 apr. – P. 5.

ION Gheorghiuță: [n. biogr.] / „a”MIC”. – 2009. – Nr. 4. – Supl.

ÎN largul poeziei a venit din Larga: Ion Gheorghiuță // Alunelul. – 2009. – Nr. 3. – P. 12.

ROIBU, Nicolae. Copil al firii și al primăverii / Nicolae Roibu // Timpul. – 2009. – 6 apr. – P. 8.

TAMAZLÂCARU, Elena. Ion Gheorghiuță și grija-i pentru cordonul ombilical al frumuseții albe de crin / Elena Tamazlâcaru // Lit. și arta. – 2009. – 9 apr. – P. 5.

Dedicații lirice

LUTIC, Mircea. Tu crezul îl fluturi din moarte...: memoriei lui Ion Gheorghiuță // Lit. și arta. – 2009. – 28 mai. – P. 4.

VATAMANU, Ion. Cumva dacă // Vatamanu, Ion. Iubire de sine / Ion Vatamanu. – Ch., 1976. – P. 167.

VIERU, Grigore. Am înconjurat: lui Ion Gheorghiuță // Vieru, Grigore. Cer și pământ / Grigore Vieru. – Ch., 1991. – P. 174.

23 aprilie – 450 de ani de la nașterea poetului englez William Shakespeare (1564–1616)

Dramaturg și poet englez. S-a născut la 23 aprilie 1564, în orașul Stratford-upon-Avon. A fost al treilea copil în familia unui negustor de piei, lână și produse agricole și a lui Mary Arden, fiica unui fermier înstărit. A făcut școala secundară Grammar School din Stratford, numai doi ani, unde a învățat puțină latină și greacă. A fost mai mult autodidact, susținut de un spirit al observației extraordinar de dezvoltat.

La 18 ani s-a căsătorit cu o femeie mai în vârstă cu opt ani decât el, Anne Hathaway, cu care a avut trei copii.

La vârsta de 21 de ani, fie din cauza unui incident cu un boiernaș din partea locului, fie strămtorat de bani, pleacă la Londra, unde, conform unor cercetări, studiază dreptul, ceea ce explică și temeinicele sale cunoștințe juridice. La Londra pătrunde în lumea teatrului, devenind suflor, adaptând piese, interpretând roluri și scriind lucrări originale.

Înainte de 1592, în palatul contelui de Southampton (al cărui protejat a fost) s-a familiarizat cu pictura și muzica italiană. A devenit coproprietar al teatrelor Globe (1599) și Blakfriars din Londra. Ca actor nu a interpretat decât roluri minore (umbra tatălui lui Hamlet, bătrânul Adam), dar ca autor dramatic s-a impus din primii ani de creație. După o glorioasă carieră de 20 de ani, cât s-a aflat la Londra, a scris cel puțin 36 de piese, 154 de sonete și câteva poeme, dintre care *Venera și Adonis* (1593), *Lucreția* (1594) etc., își permite să-și cumpere o casă scumpă în Stratford, unde-i era familia. Straniu, dar nu a publicat niciuna din marile piese pe care le scrisese. Niște tipografi, însă, dându-și seama de valoarea comercială a acestor opere, au publicat circa jumătate din ele (ediții-pirat).

În 1612, la vârsta de 48 de ani, a încetat brusc să mai scrie, revenind la Stratford, unde și-a reluat traiul alături de soția sa. Opera dramatică a lui Shakespeare poate fi împărțită în trei mari perioade de creație. Prima perioadă (1590-1600) cuprinde comedii și drame istorice, dominate de entuziasm și de optimism, eroii cărora luptă împotriva despotismului patern (*Visul unei nopți de vară*, 1595), egoismului și răutății (*Mult zgomot pentru nimic*, 1598), trădării sentimentelor (*Cei doi tineri din Verona*, 1594), fățarniciei și închistării (*Chinurile zadarnice ale dragostei*, 1594; *A douăsprezecea noapte*, 1600). Piese istorice scrise în acești ani reflectă fundalul aspirațiilor populare ale vremii, manifestate în numeroase războaie și mișcări antifeudale (*Henric al V-lea*, 1598; *Henric al VI-lea*, 1590-1591; *Richard al II-lea*, 1595; *Richard al III-lea*, 1592; *Regele Ioan*, 1596). Tot în prima perioadă apar și tragediile, care l-au făcut cunoscut: *Iulius Cezar* (1599) și *Romeo și Julieta* (1594).

Cea de-a doua perioadă (1601-1608) cuprinde anii comediilor amare și mai ales ai marilor tragedii, care reflectă problemele epocii: dureroasa ciocnire a aspirațiilor umaniste și noblețea sufletească înșelate de perfide intrigi (*Othello*, 1604), destrămarea raporturilor de familie în condițiile paternității feudale (*Regele Lear*, 1605), contradicțiile

răscoalelor, legea morală și politica vremii (*Macbeth*, 1605), dezvăluirea rolului nefast și dezumanizant al aurului (*Timon din Atena*, 1607); *Neguțătorul din Veneția*, 1600), denunțarea indiferenței față de destinele țării (*Antoniou și Cleopatra*, 1606) și a trădării patriei (*Coriolan*, 1607), a războiului (*Troilus și Cressida*, 1609). Tot în cea de-a doua perioadă a scris cele 154 de sonete, apărute în 1609, care proslăvesc dragostea, prietenia, setea titanică de viață, împinsă până la aspirația spre nemurire.

În ultima perioadă (1609-1612) scrie operele dramatice *Cymbeline* (1609), *Poveste de iarnă* (1610), *Furtuna* (1612).

Creația sa a influențat mult literatura epocilor ulterioare și a fost tradusă în majoritatea limbilor din întreaga lume, inclusiv și în limba română. Prima operă tradusă a fost *Iulius Cezar* (1848), apărută în tipografia lui I. Heliade-Rădulescu. Valoroase traduceri literare au făcut Șt. O. Iosif, Al. Macedonski, I. Topârceanu ș.a. Eminescu i-a dedicat lui Shakespeare un admirabil sonet, *Cărțile*, în care îl califică drept „prieten blând al sufletului meu”.

S-a stins din viață la 25 aprilie 1616 și a fost înmormântat în biserica Trinity din Stratford. În anii 1616-1623 în această biserică a fost ridicat monumentul (bustul) lui Shakespeare.

Referințe

„A fi sau a nu fi” – iată întrebarea! E, oare mai nobil pentru suflet să suferi prostia și săgețile jignitoare ale soartei ori să înfrunți cu arma o mare de dureri și, împotriva-te, să le pui capăt?

William Shakespeare

Un Negustor prin judecată, un Socrate prin geniu, un Virgiliu prin artă: Pământul îl acoperă, poporul îl jelește, Olimpul îl are.

Inscripția de pe monumentul lui Shakespeare

Suflet al epocii!

Lauda, desfătarea, minunea scenei noastre!...

El nu a fost pentru o epocă, ci pentru toate timpurile!

Era un om într-adevăr onest, cu o fire deschisă și generoasă, avea o imaginație remarcabilă, idei îndrăznețe și expresii alese, care izvorau de sub pana-i cu atâta ușurință, încât uneori era nevoie să fie oprit...

Ben Jonson

... El a fost omul care, dintre toți poeții moderni, și poate și antici, a avut cel mai larg și mai cuprinzător suflet... Cei care îl acuză că i-a lipsit învățătura îi aduc cea mai mare laudă: a fost învățat de la natură; nu a avut nevoie de ochelarii cărților pentru a citi natura; a privit în sine și a aflat-o acolo...

Shakespeare a fost un Homer sau părinte al poezilor noștri dramatici; Jonson a fost un Virgiliu; un model de scris migălos; pe el îl admir, dar pe Shakespeare îl iubesc.

John Dryden

Shakespeare este singurul biograf al lui Shakespeare.

Ralph Waldo Emerson

Shakespeare a îmbinat puterea de a stârni râsul și mâhnirea nu numai într-un singur cuget, ci și într-o singură lucrare. Aproape toate piesele sale sunt împărțite între personaje serioase și comice, cu urmarea că pe măsură ce se desfășoară acțiunea, ele produc când seriozitate și tristețe, când frivolitate și râs.

Samuel Johnson

Titluri pentru expoziții

Shakespeare – suflet al epocii

Shakespeare – gânditor profund și original

Scriitorul care a reprodus sufletul omului în comedie și tragedie

Shakespeare nu a fost pentru o epocă, ci pentru toate timpurile

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

HAMLET / William Shakespeare; lit. obrab.: E. Zadvornaâ. – Minsk: Kavaler, 2002. – 48 p. – Lb. rusă.

HAMLET: dramă în 5 acte / William Shakespeare; trad.: D. Protopopescu. – București: Ștefan, 2006. – 176 p.

HAMLET; Cymbeline; Sonety / William Shakespeare; hudož.: I. Âhin. – M.: AST, 2001. – 528 p.: il. – Lb. rusă.

HENRIC IV; Vindzorskie nasmešnicy; Henric V / William Shakespeare; hudož.: I. Âhin. – M.: AST, 2001. – 588 p.: il. – Lb. rusă.

HENRIC VI; Richard III / William Shakespeare; hudož.: I. Âhin. – M.: AST, 2001. – 640 p.: il. – Lb. rusă.

KING Lear / William Shakespeare; lit. obrab.: E. Zadvornaâ. – Minsk: Kavalier, 2001. – 48 p. – Lb. engl.

KOMEDIĂ oșibok; Ukrošenie stroptivoj; Dva veronca / William Shakespeare. – M.: AST, 2001. – 654 p. – Lb. rusă.

MACBETH; Antoniu i Cleopatra; Coriolan / William Shakespeare. – M.: AST, 2001. – 528 p. – Lb. rusă.

MEASURE for Measure / William Shakespeare. – London: Penguin Books, 1997. – 124 p. – Lb. engl.

MERA za meru; Othello; Korol' Lear / William Shakespeare. – M.: AST, 2001. – 520 p. – Lb. rusă.

A MIDSUMMER – Night's Dream / William Shakespeare; lit. obrab.: Z. Krasnevskâ. – Minsk: Kavalier, 2000. – 48 p. – Lb. engl.

MNOGO šuma iz ničego; Iulius Caesar; Troilus i Cressida / William Shakespeare; hudož.: I. Âhin. – M.: AST, 2001. – 492 p.: il. – Lb. rusă.

OPERE complete. Vol. 8: Pericle; Cymbeline; Poveste de iarnă; Furtuna; Henric al VIII-lea / William Shakespeare. – București: Univers, 1990. – 574 p.

OPERE complete. Vol. 9: Sonete; Poeme / William Shakespeare. – București: Univers, 1995. – 760 p.

OTHELLO; Îmblânzirea scorpiei / William Shakespeare; trad.: Ion Vinea. – București: Adevărul Holding, 2011. – 300 p. – (101 cărți de citit într-o viață).

PERICLE; Zimnââ skazka; Burâ; Poèziâ / William Shakespeare; hudož.: I. Âhin. – M.: AST, 2001. – 476 p.: il. – lb. rusă.

ROMEO and Juliet / William Shakespeare; lit. obrab.: E. Zadvornaâ. – Minsk: Kavalier, 2002. – 48 p. – Lb. engl.

ROMEO i Julietta; Son v letnûu noč'; Venecianskij kupec; Korol' Ioann; Richard II / William Shakespeare; hudož.: I. Âhin. – M.: AST, 2002. – 670 p.: il. – Lb. rusă.

ROMEO și Julieta; Hamlet / William Shakespeare; trad.: Șt. O. Iosif. – București: Adevărul Holding, 2009. – 334 p. – (100 de opere esențiale).

SONETE / William Shakespeare. – București; Ch.: Litera Internațional, 2002. – 88 p. – (O carte pentru o seară).

VENUS and Adonis = Venera i Adonis; poëma / William Shakespeare; per.: V. Ladogin. – M.: Letnij Sad, 2001. – 128 p. – Lb. engl., rusă.

VISUL unei nopți de vară / William Shakespeare; trad.: D. Grigorescu. – București: Univers Enciclopedic, 1998. – 148 p.

Referințe critice

BARG, M. Shakespeare i istoriâ / M. Barg. – M.: Nauka, 1976. – 199 p. – Lb. rusă.

BLĂNUȚĂ, I. Shakespeare: an introductory guide / I. Blănuță, H. Athes. – Iași: Tehnopress, 2004. – 309 p. – Lb. engl.

DOMBROVSKIJ, Ū. Smuglâ ledi: povest', roman i tri novelly o Shakespeare / Ū. Dombrovskij. – M.: Sov. pisatel', 1985. – 654 p. – Lb. rusă.

GILIOV, I. Igra ob Williame Shakespeare, ili Tajna Velikogo Feniksa / I. Gililov. – M.: Meždunarodnye otnošeníâ, 2000. – 512 p. – Lb. rusă.

HALLIDAU, F. Shakespeare i ego mir / F. Hallidau; per.: V. Haritonov. – M.: Raduga, 1986. – 77 p. – Lb. rusă.

POPA, George. Trei fețe ale sublimului: Shakespeare, Hölderlin, Tagore / George Popa. – Iași: Ed. Fundației Culturale Poezia, 2004. – 173 p.

BRĂDĂȚEANU, V. Romeo și Julieta de William Shakespeare // Brădățeanu, V. Întâlnire cu capodopera / V. Brădățeanu. – București, 1973. – P. 235 – 239.

BRĂDĂȚEANU, V. Drama lui Hamlet // Brădățeanu, V. Întâlnire cu capodopera / V. Brădățeanu. – București, 1973. – P. 239 – 242.

CERNOV, A. G. William Shakespeare // Cernov, A. G. Pagini alese din literatura română și universală / A. G. Cernov. – Suceava; Cernăuți, 2008. – P. 342 – 343.

DRIMBA, Ovidiu. Comediile lui Shakespeare // Drimba, Ovidiu. Istoria literaturii universale. Vol. 1 / Ovidiu Drimba. – București, 1997. – P. 292 – 294.

DRIMBA, Ovidiu. Marile tragedii Shakespeariene // Drimba, Ovidiu. Istoria literaturii universale. Vol. 1 / Ovidiu Drimba. – București, 1997. – P. 286 – 292.

DRIMBA, Ovidiu. Shakespeare poet // Drimba, Ovidiu. Istoria literaturii universale. Vol. 1 / Ovidiu Drimba. – București, 1997. – P. 283 – 286.

DRIMBA, Ovidiu. Shakespeare și drama istorică // Drimba, Ovidiu.

Istoria literaturii universale. Vol. 1 / Ovidiu Drimba. – București, 1997. – P. 286 – 288.

GHEUROVICI, Vera. William Shakespeare / Vera Ghedrovici // Calendar Național. 2004 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2004. – P. 138 – 140.

IONESCU, M. Shakespeare – o infinitate de universuri // Ionescu, M. Teatrul ca lume / M. Ionescu. – București, 1994. – P. 114 – 133.

KIVU, Dinu. William Shakespeare „Hamlet” // Kivu, Dinu. Teatrul, la timpul prezent: marile spectacole / Dinu Kivu. – București, 1993. – P. 267 – 269.

LITERATURA èpohi Vozroždeniâ: William Shakespeare // Zarubežnaâ literatura: sovremennaâ škol'naâ ènciklopediâ. – M., 2008. – P. 124 – 130. – Lb. rusă.

SHAKESPEARE William // Dicționar de scriitori străini. – Cluj-Napoca, 2000. – P. 544 – 546.

SHAKESPEARE William // Enciclopedia universală Britannica: Vol. 14. – București, 2010. – P. 102 – 128.

SHAKESPEARE William // 100 velikih imen v literature. – M., 1998. – P. 516 – 525. – Lb. rusă.

SHAKESPEARE William // Vse obo vseh. T. 2. – M., 1997. – P. 402 – 406. – Lb. rusă.

VICOLEANU, Ioan. William Shakespeare / Ioan Vicoleanu // Ghid de literatură universală. – București, 1998. – P. 255 – 260.

CERNĂTESCU, Radu. Necunoscutul Shakespeare / Radu Cernătescu // România literară. – 2013. – 22 febr. – P. 22.

NEDELCEA, Tudor. Shakespeare în viziunea lui Eminescu / Tudor Nedelcea // Lumina. – 2012. – Nr. 1 – P. 75 – 87.

Dedicații lirice

CODRU, Anatol. Shakespeare // Codru, Anatol. Piatra de citire / Anatol Codru. – București; Ch., 2003. – P. 156.

**11 mai – 150 de ani
de la nașterea scriitoarei engleze
Ethel Lilian Voynich
(1864–1960)**

Romanciera și muziciana engleză Ethel Lilian Voynich s-a născut la 11 mai 1864, în Irlanda, Cork City. Tatăl ei a fost faimosul matematician George Boole, care a decedat când Ethel Lilian avea doar șase luni. Mama era profesoară de limba greacă. A fost căsătorită cu Wilfrid Michael Voynich, revoluționar, bibliofil, organizator al Fundației presei libere ruse la Londra.

În 1882 a primit o mică moștenire, care i-a permis să-și facă studiile la Conservatorul din Berlin. Tânăra pianistă s-a atașat sufletește de emigranții ruși refugiați la Londra. În 1886 face cunoștință cu S.M. Stepniakov-Kravicinski, un revoluționar rus, refugiat în Marea Britanie, care a influențat considerabil viața viitoarei prozatoare. Ajutată de familia Kravicinski, învață în scurt timp limba rusă, pe care o va folosi în activitatea sa de traducător. Între anii 1887 și 1889 locuiește în Rusia. Predă engleza copiilor din familii înstărite. Călătorește prin mai multe orașe și regiuni ale Rusiei, stabilește relații cu mai mulți scriitori și revoluționari ruși. Este martora atacurilor teroriste ale membrilor organizației „Narodnaia Volea”.

În vara anului 1889 revine în Marea Britanie și se consacră muncii literare. Activează la revista *Svobodnaia Rossia*.

Opera care a făcut-o cunoscută este romanul ”The Gadfly” (*Tăunul*, 1897), care evocă lupta poporului italian pentru libertate în prima jumătate a sec. al XIX-lea. A fost tradus în aproape 30 de limbi și citit cu interes, fiind mult apreciat de numeroase personalități marcante ale culturii, științei, vieții culturale.

Urmează romanele: *Jack Raymond* (1901), *Oliver Latham* (1910), ”An Interrupted Friendship” (*Prietenie întreruptă*, 1910), ”Put off the shoes” (*Descalță-te*, 1945), cu o valoare artistică mai redusă.

A tradus din clasicii ruși și ucraineni, cântece despre Stepan Razin, a publicat o culegere de poezii de Taras Șevcenko. În 1931 emigrează în SUA.

Se stinge din viață la 27 iunie 1960 la New York.

O mică planetă 2032, descoperită în 1970 de către astronomul sovietic Tamara Smirnova, este numită în memoria scriitoarei Ethel Lilian Voynich.

Referințe

Mă întrebați dacă a existat un prototip real pentru Artur... Personajele romanului nu au întotdeauna ca prototip oameni reali... Modelul lui Artur e legat de vechiul meu interes pentru Mazzini și cu portetul unui tânăr necunoscut în negru, care se afla în Luvru atunci când l-am văzut prima oară, în 1885.

Ethel Lilian Voynich

Acest roman nu pretinde o glorie nepieritoare printre scrierile mari ale literaturii universale. El are ceva din operele de prim-plan, pe care le-am recomanda cititorului cu aceeași siguranță și încredere cu care recomandăm acest roman al scriitoarei engleze, care a reușit să vorbească uimitor de viu și puternic despre lupta eroică a italienilor pentru libertatea patriei lor.

Autoarea a reușit să depășească o dificultate groznică: să unească consistența conținutului ideatic cu un caracter fascinant al realizării pe care noi, din păcate, l-am văzut doar în romanele polițiste. Impresia profundă pe care o lasă acest roman asupra spiritului cititorului o putem compara cu influența furtunii asupra atmosferei: zguduie sufletul și, în același timp, îl purifică.

A. Gornfeld

Măiestria artistică a lui Voynich e că nu-și transformă eroul într-un conducător cu nervi de fier și privire autoritară. Dimpotrivă, Tăunul e un ghem de contradicții, cu un suflet sensibil, care poate fi rănit adânc.

N. Trapeznikova

Душа самого Овода – сплошное страдание, прошлое оставило в нем незарубцевавшуюся рану. И именно поэтому невозможно не преклоняться перед мужеством этого человека который отдал все: любовь, счастье, жизнь - во имя великого дела которому посвятил свою жизнь.

H. П. Банникова

Titluri pentru expoziții

Romanciera engleză – Ethel Lilian Voynich

Ethel Lilian Voynich – o celebritate a literaturii engleze și universale

Lumea artistică a lui Ethel Lilian Voynich

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE**Opera**

OVOD: roman / Ethel Lilian Voynich; per.: N. Volžina. – M.: Det. lit., 1985. – 304 p. – Lb. rusă.

PRERVANNAÂ družba; Snimi obuv' tvoû: roman / Ethel Lilian Voynich. – Taşkent: Ukituvči, 1986. – 653 p. – Lb. rusă.

TĂUNUL: roman / Ethel Lilian Voynich; trad.: A. Cosmescu. – București; Ch.: Litera Internațional, 2002. – 310 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 323).

Referințe critice

COSMESCU, A. „Lasă, ce-ți pasă ție de noi...?” / A. Cosmescu // Voynich, E. L. Tăunul / E.L. Voynich. – Ch., 1978. – P. 5 – 6.

SCRIPNIC, E. Ethel Lilian Voynich / E. Scripnic // Calendar Național. 2009 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2008. – P. 134 – 135.

TARATUTA, E. Roman „Ovod” i ego avtor / E. Taratuta // Voynich, E. L. Ovod: roman / E.L. Voynich. – M., 1985. – P. 5 – 24. – Lb. rusă.

TUBEĻ'SKAÂ, G. Voynich Ethel Lilian // Tubel'skaâ, G. Zarubežnye detskie pisateli: biobibliogr. spravoc. Ć. I / G. Tubel'skaâ. – M., 2005. – P. 73 – 78. – Lb. rusă.

VOYNICH Ethel Lilian // Pisateli našego detstva: biogr. slovar'. Ć. 2. – M., 1999. – P. 138 – 141. – Lb. rusă.

**17 mai – 70 de ani
de la nașterea scriitorului
Efim Tarlapan
1944**

Poetul satiric și umorist Efim Tarlapan s-a născut la 17 mai 1944 în s. Măgurele, Ungheni. A absolvit Universitatea de Stat din Moldova (1970) și Cursurile Literare Superioare de la Moscova (1987). A deținut funcția de redactor literar la *Viața satului*, la radio, la Editura „Lumina” și săptămânalul *Literatura și arta*. Este Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1976) și Membru de onoare al Uniunii Epigramaiștilor din România.

Cărțile pe care le editează pe parcursul anilor îl înscriu printre cei mai buni reprezentanți ai genului satirico-umoristic. Parodiile, fabulele,

epigramele, rondelurile, aforismele autorului sunt adunate în volumele *Scuzați pentru deranj* (1974, carte de debut), *Tatuaje* (1977), *Revers* (1980), *Acarnița* (1986), *Zâmbete cu supliment* (1987), *Asta-i situația* (1989), *Cartușiera* (1991), *Dioptrii pentru ochelari de cai...* (1995), *Coloana nătângilor* (2001), *Deșertul din clepsidră* (2005), *Zâmbete pentru export* (2010) ș.a. Un loc aparte în creația sa îl ocupă cărțile pentru copii: *Lănțișorul cu cheițe* (1981), *Clape* (1985), *Stați jos, copii!* (1990), *Bobocelul* (1992), *A doua pauză de răs* (2011), *Aerul de-acasă* (2013) ș.a. Este autorul unor antologii de umor românesc și universal: *Atlas comic* (1982), *Buturuga mică* (1993) ș.a.

În tot ce scrie, cu excepția versurilor destinate micului cititor, Efim Tarlapan profesează un umor satiric. Ținta săgeților satirice din cărțile sale sunt formalismul, beția, fățărnicia, birocrăția și alte vicii și metehne omenești.

Premiant I al Concursului Național de epigramă din Galați (1991), al Festivalului republican de satiră și umor „Povestea Vorbei” din or. Nisporeni, Republica Moldova (1992) și al Festivalului umorului „Constantin Tănase” din Vaslui (1992), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru volumul *Buturuga mică (antologia epigramei românești de pretutindeni)* și ciclurile de versuri publicate în presa periodică a anului 1993, Premiul III la Concursul interjudețean de creație epigramatică „Întoarse ca la Ploiești” (1993), Premiul „Unitatea Națională” pentru epigramă la Festivalul Național „Eterna epigramă” din Cluj-Napoca (1994), Premiul Editurii „Adrian Păunescu”, al ziarului *Vremea*, al revistei și al Cenaclului „Totuși iubirea” pe anul 1994, Premiul special al Fundației Soros – Moldova pentru volumul de poezii umoristice *Dioptrii pentru ochelari de cai* (1995) ș.a. Este posesorul Titlului Onorific „Maestru al Literaturii”, pe care îl obține în 1996.

Este organizator al primului Festival Național de Epigrame de la Chișinău.

Referințe

... Nu vreau să scriu ermetic, precum unii
Nu folosesc voit cuvinte extranoii,
Ca-nviați la judecata de apoi,
Să mă-nțeleagă lesne și străbunii...

Efim Tarlapan

Efim Tarlapan este un poet dotat cu umor și capabil a beneficia de contrastul dintre esență și aparență, dintre spiritual și mecanic – binecunoscutul izvor al râsului.

Mihai Cimpoi

Efim Tarlapan are tot ce-i trebuie: simț al limbii, ușurință în versificație, spontaneitate în duelurile cu alți epigramiști, concentrare maximă, incisivitate. El nu crede în „moftul” elitiștilor că epigrama este un gen minor, periferic. Și nici în prejudecata sterilizantă a unor confrăți că epigrama se reduce la poantă, celelalte trei versuri fiind „de umplutură”. Îl urmează din acest punct de vedere pe părintele epigramei universale Marțial, care nu s-a învechit nici azi (de aceea, Efim Tarlapan pretinde că scrie „epigrame marțiale”!).

Theodor Codreanu

O secvență aparte în pânza scrisului său o alcătuiesc epigramele în alb – aforisme aranjate ca ardeii, pe verticală. Am impresia că, cizelându-le, autorul nu-și lua ochii de la cântar – să nu comită o silabă în plus.

Victor Prohin

Efim Tarlapan știe să imite în stil umoristic poezii pe care și i-a ales, spiritul inventiv și hazul fiindu-i mereu buni însoțitori.

Petru Cărare

Titluri pentru expoziții

Adevărul e că epigramist te naști...

Satira mea, tu, gen neglorios...

Un epigramis de „Formula-1”

Un devotat scutier al genului satirico-umoristic

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

A DOUA pauză de râs...: (ghicitori, poezioare vesele, fabule) / Efim Tarlapan; des.: Diana-Maria Sabău. – Ch.: Labirint, 2011. – 30 p.: il.

ALFABETUL–ghicitoare / Efim Tarlapan; il.: Otilia Tarlapan. – Ch.: Presa, 1999. – 36 p.: il.

AQUILA non capit muscas!: epigrame selecte / Efim Tarlapan; conc. și îngrijire: Manole Neagu, Marcela Mardare; cop.: Iaroslav Oliinák; în loc de postf.: Alex Clenciu. – Ch.: Pontos, 2006. – 96 p. – (Pegasus).

BOBOCELUL / Efim Tarlapan; il.: Lică Sainciuc. – Ch.: [s. n.], 1992. – 14 p. : il.

COLOANA nătângilor : epigrame alese / Efim Tarlapan; îngrijirea col. și des.: Iulian Filip; cop.: Dragoș Popa. – Ch. : Prut Internațional, 2001. – 132 p. – (Carte de vizită).

DENS: dicționar enciclopedic satiric / Efim Tarlapan; pict.: Dumitru Trifan. – Ch.: Labirint, 1994. – 32 p.: il. – (Cartușiera).

DEȘERTUL din clepsidră: aforisme / Efim Tarlapan; conc. și îngrijire: Manole Neagu, Marcela Mardare; cuv. înainte: Tudor Palladi; graf.: Otilia Tarlapan; cop.: Iaroslav Oliinák. – Ch.: Pontos, 2005. – 95 p. – (Pegasus).

DIOPTRII pentru ochelarii de cai...: compuneri selecte: vechi și noi satire, fabule, miniaturi comice, epigrame, epitafuri, parodii, aforisme / Efim Tarlapan; pref.: Victor Prohin; prez. graf.: Lică Sainciuc. – Ch.: Hyperion, 1995. – 208 p.

ESEURI tragi-comice / Efim Tarlapan. – Ch.: Labirint, 2011. – 51 p.

GHICITORI; Epigrame / Efim Tarlapan; pict.: Dumitru Trifan. – Ch.: Labirint, 1995. – 32 p.: il. – (Cartușiera).

LĂNȚIȘORUL cu cheițe: poezii și ghicitori / Efim Tarlapan; il.: Iaroslav Oliinák. – Ch.: Hyperion, 1995. – 64 p.: il.

MĂRUL lui Adam: parodii umoristice / Efim Tarlapan; pict.: Dumitru Trifan. – Ch.: Labirint, 1997. – 32 p.: il.

PAUZA de răs...: ghicitori, poezii, ironii / Efim Tarlapan; cop.: Otilia Tarlapan. – Ch.: Labirint, 2011. – 32 p.

RÂSUL lupului de mare: (satire, fabule, epigrame, aforisme) = Svistat' vseh na... smeh!: (ironičeskie stihi, basni, parodii, aforismy) / Efim Tarlapan. – Ch.: Labirint, 2010. – 160 p. – Lb. rusă.

SCRIITORUL întrebat: (Dialoguri în anticamera Judecății de Apoi) / Efim Tarlapan; pref.: Theodor Codreanu. – Ch.: Labirint, 2011. – 209 p.

STAȚI jos, copii!: lecție de satiră și umor / Efim Tarlapan; il.: Mihail Brunea. – Ch.: Hyperion, 1990. – 96 p.: il.

UN MELC la fotbal / Efim Tarlapan; il.: Violeta Dabija. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră) (Poezii mici pentru pici-pitici).

ZÂMBETE pentru export = Sorrisi da esportare / Efim Tarlapan;

trad. în lb. it.: Tatiana Ciobanu, Liuba Croitoru, Claudia Lupașcu; pref.: George Corbu. – Ch.: Labirint, 2012. – 175 p. – Lb. rom. și it.

Referințe critice

CIMPOI, Mihai. Schimbarea la față // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / Mihai Cimpoi. – Ch., 2003. – P. 329 – 330.

CIMPOI, Mihai. Schimbarea la față // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / Mihai Cimpoi. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 230.

CIOCANU, Anatol. Tarlapan Efim / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812 – 2010. – Ch., 2010. – P. 520 – 522.

CIOCANU, Ion. Efim Tarlapan, protagonist al scrisului satirico-umoristic // Ciocanu, Ion. Salahorind...: Articole, cronici, portrete și medalioane literare. Eseuri răzlețe / Ion Ciocanu. – Ch., 2008. – P. 119 – 131.

CIOCANU, Ion. Efim Tarlapan: „Zâmbete cu supliment” // Ciocanu, Ion. Cu fața spre carte / Ion Ciocanu. – Ch., 1989. – P. 269 – 276.

EFIM Tarlapan // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dict. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a, rev. și adăug. – Ch., 2004. – P. 359 – 363.

BUDEANU, Gheorghe. Efim Tarlapan și-a scos zâmbetele la export / Gheorghe Budeanu // Timpul. – 2012. – 13 apr. – P. 7.

ÎN OSPETE la Efim Tarlapan // Trop și Tropa. – 2012. – Nr. 5. – P. 5.

CIOCANU, Ion. Încă o pauză! / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2011. – 27 oct. – P. 7.

CIOCANU, Ion. Întrebări de ieri și de azi, cu răspunsuri valabile și mâine / Ion Ciocanu // Lit. și arta. – 2011. – 22 dec. – P. 5.

CIOCANU, Ion. Râsul lumii în fața noastră / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2011. – 26 mai. – P. 7.

CUCEREAVÂI, Mihai. În glumă și în serios cu Efim Tarlapan / Mihai Cucereavâi // Lit. și arta. – 2011. – 28 apr. – P. 6.

GHEORGHITĂ, Eugen. Doi patriarhi ai epigramei pe care îi calcă

pe urme alți doi, și încă mulți alții... / Eugen Gheorghită // Lit. și arta. – 2011. – 28 apr. – P. 6.

RĂILEANU, Vitalie. Efim Tarlapan – îndrăgostit de „zâmbetul deștept” al cititorului / Vitalie Răileanu // Lit. și arta. – 2011. – 3 mart. – P. 5.

ROIBU, Nicolae. Efim Tarlapan, un exportator de umor / Nicolae Roibu // Timpul. – 2011. – 4 mai. – P. 8.

GHEORGHITĂ, Eugen. Cu Tarlapan nu e de glumă... / Eugen Gheorghită // Lit. și arta. – 2010. – 29 iul. – P. 8.

CIOCANU, Ion. De la Măgurele-n toată lumea / Ion Ciocanu // Lit. și arta. – 2009. – 14 mai. – P. 4.

CIOCANU, Ion. Inițiere în parodie / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2009. – 24 sept. – P. 7.

CITITORII „Florilor dalbe” îl interviuează pe umoristul Efim Tarlapan // Florile dalbe. – 2009. – Nr. 20. – P. 8.

CIUBUCCIU, Vlad. Cartea neamului Tarlapan din Măgurele / Vlad Ciubucciu // Lit. și arta. – 2009. – 14 mai. – P. 4.

DIVIZA, Ion. Cu Efim Tarlapan, la Zâna Ironiilor / Ion Diviza // Lit. și arta. – 2009. – 14 mai. – P. 4.

POSTOLACHE, Gheorghe. Efim Tarlapan – omul care aduce zâmbetul / Gheorghe Postolache // Alunelul. – 2009. – Nr. 4. – P. 12.

**24 mai – 75 de ani
de la nașterea poetului
Simion Ghimpu
(1939–2010)**

Poetul Simion Ghimpu s-a născut la 24 mai 1939, în s. Colonița, județul Lăpușna, în familia Irinei și a lui Tudor Ghimpu. A copilărit tot aici, alături de încă 4 frați: Gheorghe, Visarion, Valentina și Mihai.

În anul 1957 Simion Ghimpu absolvete Școala Pedagogică din Călărași, după care timp de un an lucrează ca învățător la Școala medie din Mereni. În 1963 este admis la Universitatea de Stat din Moldova, facultatea de Istorie și Filologie. După absolvirea facultății este angajat la „Inturist” în calitate de ghid de limbă română și spaniolă. Pe cea din urmă o învață independent, din manuale, dar gândul de a învăța spaniola

la o instituție de învățământ nu-l părăsește. Intră la Universitatea „A. Jdanov” din Sankt Petersburg, după care este angajat la Moscova ghid de spaniolă. În 1964 intră la doctorantură la Institutul Teatral din Moscova pe care o termină cu succes în 1967. În paralel predă limba „moldovenească” pentru un grup de studenți din Moldova, care venise să-și facă studiile la actorie, de fapt preda limba română cu caractere latine, până când nu i-a dat de urmă securitatea de la Chișinău. Aceștia i-au pus condiție: „ori predare cu caractere chirilice, ori adio GITIS”. Simion Ghimpu, la recomandarea rectorului și a șefei de catedră, a cedat, dar era prea târziu pentru că discipolii săi erau deja „molipsiți” de limba română și continuau să scrie și să citească cu grafie latină.

În 1969 Simion Ghimpu își susține teza de doctor în studiul artelor și revine la Chișinău. Lucrează în funcție de lector superior la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” din Chișinău, până în anul 2000.

Publică cronici teatrale, eseuri, corespondențe, monografii didactice, studii etnofolclorice (*Să vorbim corect și clar*, 1988, *Nunța și alte obiceiuri moldovenești*, 1990) etc. Primul volum de versuri *Mereu* apare în 1995. Urmează *Dincolo* (2002), *Descifrări* (2004), *Starea de spirit* (2007), *Destin între destine* (2010) ș.a. Scrie și pentru copii: *Ghici ce-s?* (2003), *Ia să-mi spui tu, spui* (2008), *Jeep-ul și Sania de la Colonița* (2008). Ajuns la pensie, continuă să lucreze la culegerile sale de versuri și asupra unui roman autobiografic *Viața pe muchie de cuțit*, care apare în 2009.

Activitatea scriitorului Simion Ghimpu este completată cu peste 100 de cântece, în colaborare cu compozitorii Eugen Doga, Ion Aldea-Teodorovici, Mihai Dolgan, Ion Enache, Anatol Bivol, Mircea Oțel, Anatol Chiriac, Constantin Rusnac ș.a. Piesele lui sunt cântate de formațiile „Noroc” și „Orizont”, de interpreții Ion Suruceanu, Sofia Rotaru, Nadejda Cepraga, Alexandru Lozanciuc, Nina Crulicovschi, Irina și Anatol Bivol.

S-a stins din viață la 27 iulie 2010 și este înmormântat la cimitirul central de pe strada Armenească, din orașul Chișinău.

Referințe

Eu sunt niște lucruri
pe care le-am deprins
și le deprind.

Simion Ghimpu

Simion Ghimpu este un intercultural, el a apropiat ca profesor limba română de cea spaniolă și cea spaniolă de cea română. La fel și artele, le-a adunat, le-a îngemănat, a apropiat toate artele la un loc – literatura, muzica, teatrul și toate celelalte.

Simion Ghimpu în felul acesta este un model de profesor universitar, scriitor și om de cultură și a dăruit această erudiție a sa, această dragoste a lui față de limba română, față de valorile noastre discipolilor lui, studenților.

Mihai Cimpoi

Simion Ghimpu este unul din cei mai cântați poeți din tot arealul limbii și literaturii românești. Fapt cu care ne mândrim...

Ion Hadârcă

Un poet de o respirație simfonică a semanticii și poeziei muzicale, de o largheț a temelor ce sensibilizează inima și conștiința celui ce se află în căutare de frumos. Un poet cu o poezie ce de mai multe ori te face să o cânti, nu s-o lecturezi.

Elena Tamazlăcaru

Titluri pentru expoziții

Eu sunt o pasăre ce zboară cu o aripă frântă

Poetul e un glas de luptător

Talent – bunătate și omenie

Simion Ghimpu – scriitor, artist și patriot

Un adevărat cavalier al logosului și al ethosului

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

DESCIFRĂRI: versuri / Simion Ghimpu; pref.: Tudor Palladi; graf.: Ion Puiu; cop.: Iaroslav Oliinâk. – Ch.: Pontos, 2004. – 164 p.

DESTIN între destine: roman în dialoguri, publicistică, discursuri, recenzii / Simion Ghimpu; ed. îngrijită: Veta Ghimpu Munteanu; pref.:

Nicolae Dabija; cop.: Iaroslav Oliinák. – Ch.: Cartea Moldovei, 2010. – 264 p.: fotogr.

DINCOLO: poeme / Simion Ghimpu; cuv. înainte: Tudor Palladi; graf.: Ion Puiu. – Ch.: Pontos, 2002. – 176 p.

GHICI, ce-s?: poezii-ghicitori pentru copii / Simion Ghimpu; pict.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Pontos, 2003. – 16 p.

IA să-mi spui tu, spui: dialoguri în versuri pentru copii / Simion Ghimpu; cop.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Pontos, 2008. – 38 p.

JEEP-ul și Sania de la Colonița: narațiune umoristică în nuvele / Simion Ghimpu. – Ch.: Pontos, 2008. – 52 p.

MĂ strigă cuvintele / Simion Ghimpu; notogr.: Adrian Beldiman; pref.: Nicolae Dabija; postf.: Veta Ghimpu Munteanu. – Ch.: Lumina, 2011. – 159 p.: n.

STAREA de spirit: versuri / Simion Ghimpu; il.: Ion Puiu. – Ch.: Pontos, 2007. – 160 p.: il.

VIATA pe muchie de cuțit: (roman autobiografic) / Simion Ghimpu; cop.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Pontos, 2009. – 300 p.

Referințe critice

CIOCANU, Anatol. Ghimpu Simion / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812 – 2010. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2010. – P. 264 – 265.

CIOCANU, Ion. Simion Ghimpu, mereu cu noi / Ion Ciocanu // Lit. și arta. – 2012. – 3 mai. – P. 5.

JOSU, Nina. Simion Ghimpu, cel care a înfruntat regimul totalitar / Nina Josu // Lit. și arta. – 2012. – 21 iun. – P. 8.

CIOCANU, Ion. Întregirea unei biografii literare / Ion Ciocanu // Lit. și arta. – 2010. – 16 sept. – P. 5.

DABIJA, Nicolae. O viață ca o vale cu flori... / Nicolae Dabija // Lit. și arta. – 2010. – 5 aug. – P. 5.

JOSU, Nina. Simion Ghimpu, Grigore Vieru – recuperare și continuitate / Nina Josu // Lit. și arta. – 2010. – 16 sept. – P. 5.

NEAGU, Manole. Despre graiul plaiului / Manole Neagu // Lit. și arta. – 2010. – 29 iul. – P. 5.

TAMAZLÂCARU, Elena. Simion Ghimpu: „Sunt o pasăre ce zboară cu o aripă tăiată” / Elena Tamazlâcaru // Lit. și arta. – 2010. – 5 aug. – P. 5.

VASILACHE, Ghenadie. Așa a fost acest scriitor, artist, patriot... / Ghenadie Vasilache // Bibliopolis. – 2010. – Nr. 3. – P. 152 – 153.

CIOCANU, Ion. Proza lui Simion Ghimpu sau Calvarul unui militant pentru limba română / Ion Ciocanu // Destin românesc: rev. de ist. și cultură. – 2009. – Nr. 3. – P. 163 – 170.

SIMION Ghimpu – debutant în proză: [„Jeep-ul și Sania de la Colonița”] // Lit. și arta. – 2009. – 6 aug. – P. 4.

Documente audiovizuale și electronice

FORMAȚIA „Noroc” 1967 – 2007 [înregistr. audio] / muz.: Mihai Dolgan; text.: Simion Ghimpu, Mihai Eminescu, Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi [et al.]; interpr.: „Noroc”. – Ch.: VIP magazin; Moldcell, 2007. – 1 CD-ROM.

GHIMPU, Simion. Cântece pe versuri de Simion Ghimpu [înregistr. audio] / vers.: Simion Ghimpu; muz.: Mihai Dolgan, Anatol Bivol, Ion Enache, Petre Teodorovici, Anatol Chiriac [et al.]. – Ch., [s. n.], [2009]. – 2 CD-ROM.

24 mai – 75 de ani de la nașterea compozitorului Teodor Zgureanu 1939

„Maestrul Teodor Zgureanu (compozitor, dirijor, profesor), a cărui vocație a fost și este aflarea de orizonturi noi, aduce în arta Basarabiei expresia unei gândiri estetice pătrunzătoare și a unei elaborări artistice de o profunzime și intensitate puțin obișnuite” (Luminița Guțanu). Vine dintr-o familie de țărani din satul Condrățești, județul Iași (azi raionul Ungheni). În anul 1953 a absolvit școala de 7 clase în satul natal, continuându-și studiile la Școala Pedagogică din Călărași (1953-1957), Institutul Pedagogic din Bălți, Facultatea de Limbă română și muzică (1958-1959), Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” din Chișinău, specialitatea dirijor de cor, clasa profesoarei Lidia Axionov (1959-1964).

După absolvirea institutului, a lucrat în calitate de metodist superior la Casa Republicană de Creație Populară a Ministerului Culturii (1963-1965), ulterior profesor la Școala medie de muzică din orașelul

Namangan din fosta Republică Uzbekă. Reîntors în țară, revine la Casa de Creație Populară, după care, în 1967, este invitat la Filarmonica Națională unde activează în calitate de dirijor secund al Capelei Corale Academice „Doina” până în 1976. În perioada 1976-1987 se află la Teleradio Moldova, exercitând funcția de conducător artistic și prim-dirijor al corului Radioteleviziunii Naționale din Moldova, pe care mai târziu l-a redenumit corul „Moldova”. În 1987, odată cu obținerea titlului de conferențiar, a devenit șef al Catedrei dirijorat coral la Institutul de Arte din Chișinău.

A fondat în anul 1988 corul de cameră „Renaissance” constituit din studentele de la Institutul de Arte, pe care l-a condus mai mulți ani. A fost prima încercare de a renaște muzica religioasă. Corul a dat viață scenică unor lucrări, necunoscute până atunci, de Gavriil Musicescu, Mihail Berezovschi ș. a. Cu acest colectiv Teodor Zgureanu a reușit să participe la șapte concursuri internaționale, devenind ulterior unul dintre cele mai prestigioase coruri din Europa. Ca dirijor, Teodor Zgureanu s-a remarcat printr-o mare sensibilitate și inteligență muzicală, făcând să răzbată în sălile de concert, cu o puritate aproape ireală, complexitatea partiturilor abordate: de la madrigale până la cele de scriitură modernă și contemporană. A știut să valorifice la maximum potențialul colectivelor pe care le-a dirijat, realizând, de fiecare dată, o interpretare plină de fantezie și rafinament, gestică impresionând prin eleganță și discreție, dublate de sensibilitatea și personalitatea unui dirijor de o înaltă ținută profesională.

Teodor Zgureanu este un compozitor cu o gamă largă a genurilor abordate. A compus creații vocal-simfonice, corale, vocale și instrumentale. A relevat o paletă stilistică diversă cu scopul individualizării și actualizării limbajului sonor autohton, ca bază literară utilizând poezii, proză, psalmi biblici, versuri populare (Psalmii lui David, versuri de M. Eminescu, L. Blaga, O. Goga, V. Teleucă, Gr. Vieru, D. Matcovschi, A. Roșca, E. Loteanu, An. Ciocanu, V. Galaicu, V. Rusnac, Gh. Blănaru ș. a.). Suportul literar al creațiilor sale este selectat cu multă migală și exigență, deoarece, așa cum susține chiar Teodor Zgureanu, „textele de mare forță artistică se „îmbracă” bine în „vestimentația muzicală” de mare expresivitate; textele literare „goale” produc muzică de aceeași calitate”. În această ordine de idei se încadrează în mod firesc și organic coloana excelentelor dumisale realizări. A scris creații pentru cor, soliști și orchestră (*Pământul meu* – oratoriu (1972),

Înflorești, pământ natal – poem (1980), Pe calea gloriei – poem (1984), Semănători de pace (1985) ș. a.), creații pentru cor a capella (*Elegie*, 1970, *Stejari*, 1971, *Ninge*, 1971, *Peisaj de iarnă*, 1972, *Cărăruie, cărăruie*, 1972, *Frunza toamnei*, 1973, *Cântec despre Moldova*, 1973, *Murmurul de izvoare*, 1975, *Și maica mea, și maica lor*, 1975, *Doina*, 1977, *Pământ al țării*, 1982, *Suprem stejar*, 1984, *Amurg de vară*, 1984, *Cerul Patriei* – poem, 1985) ș. a., cântece pentru coruri de copii (*Primăvara*, 1971, *Învățătoarea mea*, 1971, *Zi de sărbătoare*, 1973, *Ecoul*, 1975, *Patria*, 1975, *Struguraș cu poamă rară*, 1975, *Rândunica*, 1980, *Pe drumul țării mele*, 1980 etc.), creații pentru coruri cu acompaniament (*Moldova mea*, 1968, *Spre soare*, 1974 ș. a.), romane pe versuri de M. Eminescu și V. Micle (*Apoi să-mi dai lumină, Între nouri și între mare, Să fie toamna-n asfințit și Dona Sol*).

Manifestând un interes sporit pentru subiectele istorice, a elaborat cantata *Ecoul gliei*, versuri populare (1971), oratoriul *Moldova*, libret de D. Matcovschi (1985), opera *Decebal*, versuri de V. Teleucă (2002), oratoriul dramatic *Ștefan cel Mare* (2004) ș. a.

Teodor Zgureanu este un neostenit promotor al folclorului. Așa se explică apariția prelucrărilor de cântece populare pentru cor a capella *Casă mare la izvoare, Dragă cumătriță, Firicel de floare aleasă, Două cântece din bătrâni, Hai la joc, măi moșnegele* etc.

A publicat câteva culegeri de creații proprii (*Bună dimineața* – 19 coruri și cântece pentru copii, 1981; *Coruri* – 14 coruri a capella, 1986), culegrea *Renaissance* (1991) în care a prezentat o selecție de piese corale din epoca Renașterii, cântări bisericesti și câteva piese de mare succes din repertoriul corului „Renaissance”, volumul *Coruri* (1995) ce constituie un microflorilegiu de piese corale, semnate de compozitori din Moldova, piese ce s-au evidențiat în decursul anilor prin abordarea și tratarea folclorului național.

Este îmbucurător faptul că, aproape în majoritate, creațiile compozitorului sunt nu doar interpretate și editate, ci și înregistrate în Fonoteca de Aur a Companiei „Teleradio Moldova”, devenind patrimoniu de care vor putea beneficia și viitoarele generații.

Teodor Zgureanu s-a manifestat plenar și pe tărâmul pedagogic. Având ca deziderat major cultivarea și formarea unor profesioniști veritabili, a știut să transmită propriile afinități estetice studenților săi, împreună aprofundând semantica creațiilor abordate.

Valoarea creației sale este recunoscută atât pe plan național, cât

și internațional. Compozitorul este deținătorul mai multor distincții și titluri onorifice. În 1995 i s-a decernat Premiul special la Concursul Internațional „Gh. Dimitrov” (Varna, Bulgaria), iar în 2000 – Medalia jubiliară „Mihai Eminescu – 150” acordată de Președintele României. Este membru al Uniunii Compozitorilor din Moldova (1980), Membru al Uniunii Muzicienilor din Moldova, membru de onoare al Académie Amadeus Europe din Paris (1993), membru-corespondent al Academiei Româno-Americane din Montreal, Canada. Deține Titlul Onorific de Artist Emerit (1974) și Artist al Poporului din Republica Moldova (1983).

Referințe

Corul e o respirație a mai multor ființe umane, unite de aspirația spre divin.

Teodor Zgureanu

Personalitate artistică multilaterală, compozitor, pedagog, folclorist, dirijor și muzicolog, Teodor Zgureanu este unul dintre fruntașii de seamă ai vieții muzicale.

Teodor Zgureanu a revărsat în creațiile sale prinosul sufletului său, dăruind poporului din care se trage o operă care va străbate timpul.

Olga Burlea

Neobositul maestru, înzestrat cu harul lui Dumnezeu, pledează dintotdeauna pentru cultivarea frumosului, a sublinului, a armoniei. Teodor Zgureanu este personalitatea care lucrează cu suflet, cu multă ardoare, știind să aprindă spiritele și să le susțină întru manifestarea și afirmarea lor în domeniul artei sonore.

Emilia Moraru

Teodor Zgureanu a reușit să evidențieze în întreaga sa creație evoluția gândirii sale componistice, încheindu-și periplul pe teritoriul contemporan. Lucrările sale beneficiază de tot arsenalul cunoștințelor autorului, construcție, colorit bogat vocal și orchestral, dinamică, varietate a nuanțelor și intensităților.

Luminița Guțanu

Această activitate diversă și fructuoasă a făcut ca, actualmente, Teodor Zgureanu să fie considerat un corifeu al muzicii corale moldovenești academice. Coloritul național al melosului și mijloacele expresive moderne, utilizate nu ca scop în sine, ci pentru a extinde și a aprofunda posibilitățile artistice ale genului, au fost modalitățile prin care a reușit să identifice un stil inconfundabil de expunere a ideii muzicale.

Nicolae Ciolac

Titluri pentru expoziții

Teodor Zgureanu la vârsta împlinirilor
Maestrul Teodor Zgureanu – personalitate complexă a muzicii naționale
Promotor al folclorului românesc
Un corifeu al muzicii corale
Un destin trăit prin muzică

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

COLO-n vale pe imaș: cântece pentru copii cu acompaniament de pian / muz.: Teodor Zgureanu; vers.: Marcela Mardare; pref.: Serghei Pojar; cop.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Ruxanda, 2007. – 32 p.: n. muz.

CORURI selecte / Teodor Zgureanu; pict.: Iaroslav Oliinâk. – Ch.: Pontos, 2002. – 128 p.: n.

CREAȚII corale ale compozitorilor din Moldova / Teodor Zgureanu, Margarita Belâh; cop.: Iaroslav Oliinâk; st. introd.: Ghenadie Ciobanu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2007. – 144 p.

DECEBAL: operă în 3 acte / libretul: Victor Teleucă; muz.: Teodor Zgureanu. – Ch.: Pontos, 2006. – 128 p.

Referințe critice

MORARU, Emilia. Clopote astrale: compozitorul și dirijorul Teodor Zgureanu / Emilia Moraru. – Ch.: Pontos, 2004. – 152 p.: fotogr.

MORĂRAȘ, Mihai. Liantul între armonia ascunsă și cea vizibilă

– muzica // Morăraș Mihai. Răzbunătorul eu pe mine însumi / Mihai Morăraș. – Ch., 2007. – P. 227 – 232.

POJAR, Serghei. Note vesele, triluri ale copilăriei // Zgureanu, Teodor. Colo-n vale pe imaș: cântece pentru copii cu acompaniament de pian / muz.: Teodor Zgureanu; vers.: Marcela Mardare. – Ch., 2007. – P. 3.

TEODOR Zgureanu // Buzilă, Serafim. Interpreți din Moldova: lexicon enciclopedic (1460 – 1960) / Serafim Buzilă. – Ch., 1996. – P. 467 – 469.

CIOLAC, Nicolae. El este unul dintre aleșii Domnului / Nicolae Ciolac // Moldova. – 2009. – Nr. 5. – P. 48 – 49.

PE culmile maturității artistice: [dialog] / Teodor Zgureanu; consemn.: Emilia Moraru // Lit. și arta. – 2009. – 4 iun. – P. 6.

Dedicații lirice

GHIMPU, Simion. Mai lasă-mi-o, Doamne: lui Teodor Zgureanu // Ghimpu, Simion. Mereu / Simion Ghimpu. – Ch., 1995. – P. 126.

ISTRATI, Toma. Cunună sonoră de lauri îți pun / Toma Istrati // Unirea. – 2005. – 24 febr. – P. 2.

11 iunie – 150 de ani de la nașterea compozitorului german Richard Strauss (1864–1949)

Compozitorul și dirijorul german Richard Strauss s-a născut la 11 iunie 1864, la München, în familia lui Franz Strauss, cornist în celebra orchestră a curții din München și profesor la școala de muzică.

Richard Strauss a demonstrat de la o vârstă fragedă o excepțională înzestrare muzicală. Primele lecții de pian i-au fost date de prietenul tatălui său, Tombo, iar apoi copilul, care avea abia cinci ani, a fost încredințat unui membru al Teatrului Regal. Puțin mai târziu cântă și la vioară, iar la șase ani începe să compună.

După absolvirea gimnaziului, în 1882, unde a primit o cultură generală solidă, s-a înscris la Universitatea din München (a frecventat-o câțiva ani, dar nu și-a luat diploma). În 1884 l-a cunoscut la Berlin pe

marele dirijor Hans von Bülow și acesta i-a programat *Serenada pentru suflori în mi bemol* (op.7) cu orchestra din Meiningen. Lui Bülow i-a plăcut atât de mult partitura încât i-a cerut să mai compună ceva asemănător. Rezultatul l-a constituit *Suita pentru instrumente de suflat în si bemol* (op.4). Premiera mondială a avut loc la München și partitura a fost dirijată de tânărul compozitor. Bülow l-a numit asistentul său la orchestra din Meiningen, unde debutează în calitate de dirijor cu propria *Simfonie în fa minor*.

În perioada 1901–1909 a exercitat funcția de președinte al *Asociației generale a muzicienilor*, iar din 1933 până în 1935 a fost președinte al Camerei imperiale de muzică din Berlin. În anul 1906 devine membru al Academiei de Arte din Germania.

A scris *Quartetul pentru pian în do major* și s-a concentrat în direcția perfecționării artei dirijorale. În noiembrie 1885 a rămas singurul șef al orchestrei de la Meiningen. A terminat stagiunea, apoi a plecat în Italia, s-a întors la München și a compus fantezia simfonică cu titlul *Din Italia*.

A dirijat la Operele din Berlin, München, Viena, a deținut importante funcții în viața muzicală la Weimar și Leipzig.

S-a afirmat de tânăr ca un continuator al tradițiilor simfonismului programatic a lui F. Liszt. Poemele sale simfonice *Don Juan* (1888), *Moarte și transfigurare* (1890), *Așa grăit-a Zarathustra* (1896), *Don Quijote* (1898), *O viață de erou* (1899) ș.a., în care umorul și verva se îmbină cu un lirism înălțător și cu meditația filozofică, se remarcă prin forța sugestivă a muzicii, orchestrația colorată, ingeniozitatea elementelor descriptive. Unele dintre compozițiile sale abundă însă în efecte naturaliste: *Simfonia domestică* (1904), *Simfonia Alpilor* (1915), altele vădesc tendințe expresioniste: *Salomeea* (1905), *Electra* (1908) ș.a., iar unele, dimpotrivă, se caracterizează prin stilul lor neoclasic: *Cavalerul rozelor* (1911), *Ariadna din Naxos* (1912), *Legenda lui Iosif* (1914), *Femeia fără umbră* (1919), *Elena din Egipt* (1928), *Arabella* (1933) ș.a. A compus balete, concerte pentru vioară, pentru oboi, ansambluri instrumentale de cameră, lieduri.

A întreprins numeroase turnee artistice în străinătate: Olanda, Spania, Franța, Anglia (1897). Primul turneu de concerte în SUA a avut loc în anul 1904. A vizitat în calitate de dirijor și România. Maria Cebotari s-a numărat printre cântăreții pe care Richard Strauss i-a admirat și i-a apreciat înalt.

Prodigioasa sa activitate creatoare s-a desfășurat de-a lungul a

șase decenii (1885 – 1945). În acești ani a devenit una dintre figurile proeminente ale muzicii europene moderne. Aflat la început sub influența lui Brahms și Liszt, s-a remarcat prin îndrăzneala formei și a armoniei, a dovedit permanent o deosebită stăpânire a mijloacelor dramatice și tehnico-muzicale, realizând o strălucită factură personală, întotdeauna bogat inspirată.

A fost distins cu titlurile Doctor Honoris Causa al Universității Heidelberg (1903), Doctor Honoris Causa al Universității din Oxford (1914), Doctor Honoris Causa al Universității din München (1949), Cetățean de Onoare al orașului Bayreuth și al localității Garmisch.

S-a stins din viață la 8 septembrie 1949 la Garmisch-Partenkirche.

Referințe

Prelungind o tradiție moștenită de la secolul al XIX-lea, Richard Strauss realizează o sinteză esențialmente modernă: aceea a unui romantism aflat în prelungirea idealului clasic. Acest ideal îl va atinge prin cele mai bune lucrări ale sale, în timp ce compozițiile lui mai puțin valoroase, în care transpar procedeele, sunt aproape întotdeauna salvate de sinceritatea și generozitatea inspirației, adăugate nobleței și eleganței formei.

Oltea Șerban-Pârâu

Творчество Штрауса – дивное воплощение „связи времен”, органического единства традиций классики, романтики, явлений нового времени, единства различных пластов культуры, от самых низких до самых высоких, многообразия форм и жанров, от песни до симфонии, от инструментальной миниатюры до оперы.

***

Искусство Штрауса несет печать породившей его эпохи, отражая ее взлеты и ее противоречия, запечатлев и художественную силу композитора, и его идейную ограниченность. Но что самое главное – достижения композитора утверждают веру в богатство эмоционального мира человека и его беспредельные возможности. Этим подчеркивается выдающееся значение Ричарда Штрауса в музыкальной культуре нашего столетия.

Г. Орджоникидзе

Titluri pentru expoziții

Richard Stauss – „ultimul cavaler”
Compozitor și dirijor german – Richard Stauss
Continuator al tradițiilor simfonismului programatic

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

STUPEL, A. Richard Strauss: oč. žizni i tv. / A. Stupel'. – L.: Muzyka, 1972. – 93 p. – Lb. rusă.

PERJU, Elena. Richard Strauss / Elena Perju // Calendar Național. 2004 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2004. – P. 183 – 185.

STRAUSS (Richard) // Dicționar de mari muzicieni / trad.: O. Șerban-Pârâu. – București, 2000. – P. 464 – 465.

STRAUSS Richard // Vse obo vseh. T. 2. – M., 1997. – P. 413 – 415. – Lb. rusă.

STRAUSS Richard (Georg) // Enciclopedia universală Britannica. Vol. 15. – București, 2010. – P. 19.

URLEA, Ana-Maria. În școală „nu a neglijat totuși nici una din disciplinele obligatorii”: (Richard Strauss) // Urlea, Ana-Maria. Și marii muzicieni au fost copii: Vol. 1. – București, 1992. – P. 79-95.

**23 iunie – 125 de ani
de la nașterea scriitoarei ruse
Anna Ahmatova
(1889–1966)**

Poeta, traducătoarea și eseista rusă Anna Ahmatova (pseudonimul Annei Andreevna Gorenko) s-a născut la 23 iunie 1889, la Bolșoi Fontan, pe atunci o suburbie a or. Odesa, într-o familie aristocratică de viță veche. Copilărește în Pavlovsk și Țarskoe Selo, orașe suburbane ale Petersburgului, unde în 1890 se stabilește familia Gorenko. Studiază la Gimnaziul de fete Mariinski din Țarskoe Selo, apoi la Gimnaziul

Fundukleev din Kiev (1906-1907). În 1908 se înscrie la Facultatea de Drept, urmând cursurile speciale pentru femei ale facultății până în 1910. Ulterior se transferă la Sankt Petersburg pentru a urma cursurile de istorie a literaturii.

Primele versuri le-a scris la vârsta de 11 ani, inspirate de scriitorii ei preferați la acea vârstă: Jean Racine, Aleksandr Pușkin, Evgheni Baratânski. Debutază în 1912 cu placheta de versuri „Вечер” (*Seara*), prefațată de poetul Mihail Kuzmin, după care apar culegerile „Четки” (*Mătăanii*, 1914) și „Белая стая” (*Stolul alb*, 1917). Reacțiile înregistrate la apariția primelor volume au fost deosebit de favorabile.

În 1911 este primită cu entuziasm în Corporația poezilor de corifeii mișcării acmeiste (de la *akma* - culminație în limba greacă) din care făceau parte S. Gorodețki, N. Gumilev, M. Zenkevici și O. Mandelștam, mișcare generată de eșecul simbolismului. Se căsătorește în 1910 cu poetul N. Gumilev, cu care întreprinde câteva călătorii în străinătate (1910, 1911- Paris, 1912 – Italia și Elveția). Revenită în țară și stabilită la Petersburg, publică în diferite periodice ale timpului: *Всеобщий журнал*, *Гаудеамус*, *Аполлон*, *Русская мысль* etc.

În anii 1915-1917, din cauza tuberculozei (maladie care a secerat mai toată familia Gorenko) se retrage din ambianța literar-artistică. După revoluția din 1917 poeta lucrează un timp la Biblioteca Institutului Agronomic. Ies de sub tipar culegerile de poezii „Подорожник” (*Pătălina*, 1921) și *Anno Domini MCMXXI* (1922), care poartă pecetea zbuciumului intern și a mării singurătăți.

Între 1924-1940 publică volumele „Тростник” (*Salcie pletoasă*), „Из шести книг” (*Din șase cărți*), începe „Поэма без героя” (*Poemul fără erou*), scrie ciclul de poeme *Requiem* (1935-1940).

A cercetat creația clasicilor literaturii ruse și a publicat studii despre N. Nekrasov, M. Lermontov, L. Tolstoi, F. Dostoievski.

Ultimele patru decenii a studiat epoca pușkiniană, viața și activitatea poetului, arhitectura Petersburgului de atunci. A fost membru al Comisiei pușkiniene pe lângă Academia de Științe a URSS, a participat la elaborarea ediției academice a operelor alese ale lui Pușkin, a tradus versurile scrise de poet în limba franceză.

În timpul războiului antihitlerist se evacuează din Leningrad în Tașkent (Uzbekistan), unde scrie poezie patriotică, încărcată de tragism: „Мужество” (*Bărbăție*), „Клятва” (*Jurământul*) și alte poezii publicate în ziarul *Правда* și apoi retipărite de mai multe ori. Revenită

la Leningrad în 1944, publică în revistele *Звезда* și *Ленинград*.

La sfârșitul anilor '50 apar culegerile de versuri „Стихотворения” (*Poezii*, 1958,1961), „Бег времени” (*Fuga timpului*, 1965), „Поэма без героя” (*Poem fără erou*, 1965), la care a lucrat 22 de ani.

S-a manifestat și ca un adevărat maestru al traducerilor, care își exprima individualitatea creatoare fără a reduce din originalitatea stilului autorului. A tradus mult, căci știa, din tinerețe, germana, franceza, engleza, iar mai târziu, pasionată de Dante, și italiana. A lucrat inspirat la tălmăcirea unor opere dificil de tradus ale poezilor clasici chinezi și coreeni. A tradus din R. Tagore, H. Ibsen, G. Carducci, J. Rainis, K. Hetagurov etc., precum și din poezii români: T. Arghezi, Al. Vlahuță și M. Eminescu.

Creația poetei a fost tradusă în zeci de limbi. În limba română a fost tălmăcită de Aureliu Busuioc, Arhip Cibotaru, Ion Caraion, Petre Ghelmez, Nicolae Iliescu, Carolina Ilica, Alexandru Pintescu, Aura Christi.

În anul 1925 a fost alcătuită o antologie „Образ Ахматовой” în care au fost incluse poeziile multor scriitori ruși dedicate Annei Ahmatova.

Fiind una din cele mai frumoase doamne ale epocii, supranumită *Safo a secolului XX*, Ahmatova a fost modelul preferat al multor pictori: K. Petrov-Vodkin, N. Tîrsa, B. Batalov, A. Modigliani, A. M. Zelmanova-Ciudovskaia, S. A. Sorin, A. Tișlev ș.a. N. Danko i-a sculptat bustul.

Creația poetei a inspirat mulți compozitori, printre care: S. Prokofiev, N. Neceaev, B. Tișcenko, S. Slonimski. Regizorul S. Aranovici a montat un film documentar despre Anna Ahmatova.

În 1964 devine laureată a Premiului Internațional de poezie *Etna Taormina* (Italia). În 1965 i se conferă Titlul Onorific *Doctor Honoris Causa* al Universității Oxford. În 1964, la vârsta de 74 de ani, Anna Ahmatova a fost aleasă președinte al Uniunii Scriitorilor din Uniunea Sovietică. Cu doi ani mai târziu, la 5 martie 1966, marea poetă trece în eternitate.

Postum vor apărea culegerile „Избранное” (*Pagini alese*, 1974), „Стихи и проза” (*Poezii și proză*, 1975), „Стихотворения и поэмы” (*Poezii și poeme*, 1976).

Conform Hotărârii UNESCO, jubileul de 100 de ani de la nașterea poetei a fost sărbătorit în toată lumea, iar anul 1989 a fost declarat *Anul Anna Ahmatova*.

Referințe

Но вот уже слышались слова
И легких рифм сигнальные звоночки, -
Тогда я начинаю понимать,
И просто продиктованные строчки
Ложатся в белоснежную тетрадь.

***

„Знакомить слова”, „сталкивать слова” - ныне это стало обычным. Есть другой путь – точность, и еще важнее, чтобы каждое слово в строке стояло на своем месте, как будто оно там уже тысячу лет стоит, но читатель слышит его вообще первый раз в жизни. Это очень трудный путь, но когда это удается, люди говорят: „Это про меня, это как будто мною написано”.

Анна Ахматова

Ahmatova,
Această pasăre rănită, pasăre neagră,
Pune în „Requiemurile” sale
Durere și multe – multe taine
Până și creanga
A fost angajată să urmărească,
Dacă nu se strecoară printre frunze
În casa poetei
Umbrele, umbrele, umbrele muzei.

Gheorghe Ciocoi

Огромность поэтической личности, какую была Анна Ахматова, ее гениальное ощущение мира, ее тончайший художнический слух, ее человеческая – недремлющая и воспаленная – совесть – вот что в совокупности своей создало эту уникальную в мировой литературе лирику.

А. Павловский

В них (стихотворениях Анны Ахматовой) была большая психологическая насыщенность, внутренняя сила чувства. Каждое слово было взвешено и выбрано с необычайной строгостью и

скупостью, каждая строфа чеканно воплощала предмет, вызывая у читателя множество ассоциаций. Лирика как бы облекалась в психологическую новеллу. (...) Поразительно строгая пластика – это ее органичный язык, прочно спаянный, скипевшийся с сутью взятого предмета.

***

Художественная зоркость Ахматовой, психологическая глубина ее поэзии неразрывно связаны, слиты с фонетической, звуковой окраской ее стиха. (...) Внимание в стихах Ахматовой перенесено на интонацию, на слово, причем на слово произносимое. (...) Ахматова достигает большой свободы и подвижности смысловых акцентов, стих обретает у нее на редкость доверительное, интимное звучание. Вместе с тем этот ахматовский стих необыкновенно красив.

Н. Банников

Titluri pentru expoziții

Я – голос ваш...

Звучит мой непокорный стих...

Ахматовская властная и нежная строка

Чтоб быть современнику ясным,

Весь настежь распахнут поэт

Prin slova ei împărătească...

Regina poeziei ruse a secolului XX

Anna Ahmatova – poeta lirismului tragic

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

Â – golos vaš... / Anna Ahmatova; vstup. st.: D. Samojlov. – M.: Knižnaâ palata, 1989. – 381 p. – Lb. rusă.

IZBRANNAÂ lirika / Anna Ahmatova; sost.: L. Soldatova. – Leningrad: Det. lit., 1989. – 222 p. – (Poètičeskaâ biblioteka škol'nika). – Lb. rusă.

LIRIKA / Anna Ahmatova; hudož.: I. Mahov. – M.: Hudož. lit., 1989. – 415 p. – (Poètičeskaâ biblioteka). – Lb. rusă.

STIHI i proza / Anna Ahmatova. – M.: Iskusstvo, 1989. – 206 p. – Lb. rusă.

STIHOTVORENIÂ i poèmy / Anna Ahmatova; sost.: N. Bannikov. – M.: Molodaâ gvardiâ, 1989. – 221 p. – (XX vek: Poèt i vremâ). – Lb. rusă.

STIHOTVORENIÂ; Poèmy / Anna Ahmatova. – M.: Drofa; Veče, 2004. – 368 p. – (Biblioteka otečestvennoj klassiki). – Lb. rusă.

STIHOTVORENIÂ; Poèmy; Dramaturgiâ; Èsse / Anna Ahmatova, Marina Cvetaeva; sost.: L. Strahova. – M.: AST; Olimp, 2002. – 450 p. – (Škola klassiki: kniga dlâ učenika i učitelâ). – Lb. rusă.

VERSURI / Anna Ahmatova, Ivan Bunin; trad.: Traianus. – Ch.: Tipografia AȘM, 2008. – 144 p.

VOSPOMINANIÂ o sovremennikah; Proza o Poème; Proza o Puškine / Anna Ahmatova; sost.: A. Najman. – M.: Vagrius, 2000. – 320 p. – (Proza poèta). – Lb. rusă.

Referințe critice

KAC, B. Anna Ahmatova i muzyka / B. Kac, R. Timenčik. – Leningrad: Sov. kompozitor, 1989. – 334 p. – Lb. rusă.

PAVLOVSKIJ, A. Anna Ahmatova: žizn' i tvorčestvo / A. Pavlovskij. – M.: Prosvešenie, 1991. – 190 p. – Lb. rusă.

VOSPOMINANIÂ ob Anne Ahmatovoj / sost.: V. Vilenkin [et al.]. – M.: Sov. pisatel', 1991. – 718 p. – Lb. rusă.

AHMATOVA Anna // Dicționar de scriitori străini. – Cluj-Napoca, 2000. – P. 11 – 12.

AHMATOVA Anna // Enciclopedia universală Britannica: Vol. 1. – București, 2010. – P. 80.

AHMATOVA Anna Andreevna // 100 velikih imen v literature. – M., 1998. – P. 14 – 21. – Lb. rusă.

AHMATOVA (Gorenko) Anna Andreevna // Vse obo vseh. T. 3. – M., 1997. – P. 24 – 30. – Lb. rusă.

ANNA Ahmatova // Â poznaû mir: det. èncikl.: Literatura. – M., 1999. – P. 34 – 37. – Lb. rusă.

AHMATOVA, Anna. Iz avtobiografičeskoj prozy: korotko o sebe

// Ahmatova, Anna. Stihii i proza / Anna Ahmatova. – M., 1989. – P. 3 – 9. – Lb. rusă.

BANNIKOV, N. Vysokij dar / N. Bannikov // Ahmatova, Anna. Stihotvoreniâ i poëmy / Anna Ahmatova. – M., 1989. – P. 5 – 20. – Lb. rusă.

BOGOMOLOV, N. A. Anna Ahmatova / N. A. Bogomolov // Russkie pisateli: biobibliogr. slovar'. T. 1. – M., 1990. – P. 52 – 54. – Lb. rusă.

CVIK, Irina. Tvorčestvo Anny Ahmatovoj // Cvik, Irina. Kratkie očerki iz istorii russkoj literatury XX veka: uč. posobie / Irina Cvik. – Ch., 2009. – P. 45 – 68. – Lb. rusă.

DUDIN, Mihail. Duși vysokaâ svoboda / Mihail Dudin // Ahmatova, Anna. Sočineniâ. T. 1 / Anna Ahmatova. – M., 1986. – P. 5 – 18. – Lb. rusă.

GREKOV, Iu. Anna Ahmatova // Grekov, Iu. O, ženšiny / Iu. Grekov. – Ch., 2002. – P. 28 – 29. – (Ënciklopediâ Iuriâ Grekova ot A do Â). – Lb. rusă.

KOROVIN, V. I. Anna Ahmatova / V. I. Korovin // Russkie pisateli 20 veka: biogr. slovar'. – M., 2000. – P. 52 – 55. – Lb. rusă.

NEVINSKAÂ, I. N. Anna Ahmatova / I. N. Nevinskaâ // Russkie detskie pisateli XX veka: bibliogr. slovar'. – M., 1998. – P. 42 – 43. – Lb. rusă.

PAVLOVSKIJ, A. Anna Ahmatova / A. Pavlovskij // Russkie pisateli, XX vek: biobibliogr. slovar': T. 1. – M., 1998. – P. 109 – 113. – Lb. rusă.

PAVLOVSKIJ, A. Anna Ahmatova (1889 – 1966) / A. Pavlovskij // Ahmatova, Anna. Stihotvoreniâ i poëmy / Anna Ahmatova. – L., 1989. – P. 3 – 20. – Lb. rusă.

PISATEL' v zerkale literatury: Anna Ahmatova // Â poznaû mir: êncikl.: Russkaâ literatura. – M., 2006. – P. 282 – 286. – Lb. rusă.

SAMOJLOV, David. Vremena Ahmatovoj / David Samojlov // Ahmatova, Anna. Â – golos vaš... / Anna Ahmatova. – M., 1989. – P. 5 – 17. – Lb. rusă.

SARGUN, Maria. Anna Ahmatova / Maria Sargun // Calendar Național. 2004 / Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2004. – P. 185 – 187.

IVANOV, Tamara. Prin slova ei împărătească: 120 de ani de la nașterea Annei Ahmatova / Tamara Ivanov // „a”MIC”. – 2009. – Nr. 5–6. – P. 7.

Dedicații lirice

BLOK, A. Anne Ahmatovoj // Blok, A. Izbrannye sočineniâ / A. Blok. – M., 1988. – P. 374. – Lb. rusă.

BRODSKIJ, I. A. A. Ahmatovoj // Brodskij, I. Ostanovka v pustyne: stihotvoreniâ i poëmy / I. Brodskij. – SPb., 2007. – P. 70 – 71. – Lb. rusă.

CIOCOI, Gheorghe. Anna Ahmatova // Ciocoi, Gheorghe. Scrieri alese / Gheorghe Ciocoi. – Ch., 2003. – P. 215.

CIOCOI, Gheorghe. Serdce Anny Ahmatovoj / Gheorghe Ciocoi // Kodry. – 2002. – Nr. 1 – 2. – P. 78. – Lb. rusă.

GUMILEV, N. Akrostih: Anna Ahmatova // Gumilev, N. Sočineniâ v treh tomah. T. 1 / N. Gumilev. – M., 1991. – P. 364 – 365. – Lb. rusă.

GUMILEV, N. Vozvrașenie: Anne Ahmatovoj // Gumilev, N. Sočineniâ v treh tomah. T.1 / N. Gumilev. – M., 1991. – P. 183. – Lb. rusă.

PASTERNAK, B. Anne Ahmatovoj // Pasternak, B. Izbrannoe: stihotvoreniâ i poëmy / B. Pasternak. – M., 1991. – P. 81 – 82. – Lb. rusă.

**9 august – 100 de ani
de la nașterea scriitoarei finlandeze
Tove Jansson
(1914–2001)**

Scriitoarea și ilustratoarea de carte din Finlanda Tove Marika Jansson a ajuns celebră în literatura universală prin poveștile sale pentru copii – creații scrise într-un limbaj viu și accesibil, ce denotă o inspirată și inepuizabilă fantezie.

Vede lumina zilei la 9 august în or. Helsinki. Fiică a unui tată sculptor și a unei mame pictor grafician, Tove Jansson și-a petrecut copilăria într-o casă unde atelierul era cel mai important loc. Sculpturile și cărțile erau cele mai valoroase lucruri din casă, iar clasicii ca Poe, London, Kipling, Stevenson, Twain, Lagerlöf, Hugo, Hardy și mulți alții făceau parte din moștenirea ei artistică.

La 14 ani începe să ilustreze cărți, iar peste un an pleacă să studieze desenul la Stockholm. Mai târziu studiază la Paris și Florența. Picturile sale sunt expuse în cadrul mai multor expoziții personale și de grup. Își câștigă existența, proiectând coperte și ilustrații pentru cărți, cât și

desenând pentru o revistă de satiră politică. Aici își semnează desenele cu o caricatură reprezentând o vietate mică cu ochi mici, nasul lung, coadă și urechi țepoase. Aceasta va servi mai târziu drept model pentru personajul principal din cărțile sale.

Pe lângă desen tânara Jansson este pasionată și de crearea unor texte ingenioase. Intră în literatura pentru copii la începutul anilor 30 ai sec. XX cu o serie de desene, pentru care scrie în 1938 și texte. Astfel apare prima sa carte „Småtrollen och den stora översvämningen” (*Mumin-troll și marea inundație*), scrisă în stilul marelui povestitor danez Hans Christian Andersen. Influențată de creația predecesorului său, scriitoarea reușește totuși să-și creeze propria manieră și propriul sau stil artistic. Ea preia din folclorul scandinav și universal anumite personaje, situându-le într-un mediu mai actual, include în poveștile sale elemente din viața secolului XX, inovații tehnice etc.

„...Eram într-un impas, mi se părea imposibil să pictez... Am vrut să scriu, pe neașteptate, ceva care să înceapă cu „A fost odată...” Bineînțeles că ceea ce urma să apară trebuia să fie în mod inevitabil un basm. Dar mi-am permis să evit prinții, prințelese și copiii mici și să aleg în locul acestora personajul creat de mine din desenele animate, pe care l-am numit Mumin-troll...” - așa va descrie autoarea mai târziu nașterea primei sale cărți, care a pus începutul unui șir de povestiri-povești despre neobișnutele ființe mumin-troll.

Au urmat alte câteva cărți, printre care: „Trollkarlens hatt” (*Pălăria vrăjitorului*, 1948), „Muminpappas memoarer” (*Memoriile tatălui lui Mumin*, 1950), „Farlig midsommar” (*O vară primejdioasă*, 1954), „Trollvinter” (*O iarnă minunată*, 1957), „Pappan och haver” (*Tata și marea*, 1965) ș.a. În cele nouă cărți de Mumin-troll Tove Jansson a creat o lume fermecătoare a unor personaje ingenioase, care locuiesc în idilica Mumin-vale. O istorie a unei comunități în miniatură, în care fiecare își are personalitatea sa și în care adevăratele valori apreciate sunt prietenia și toleranța. Legate prin personaje comune, prin locul și timpul desfășurării acțiunii, prin succesivitatea evenimentelor, aceste cărți formează o serie unică, având un farmec narativ deosebit.

Tove Jansson este și autoarea a două cărți de desen pentru micuți - „Hur gick det sen?” (*Ce-a fost mai apoi?*, 1952), „Vem ska trösta knyttet?” (*Cine va alina micuțul?*, 1960) și a unei culegeri de nuvele „Det osynliga barnet” (*Copilul invizibil*, 1962).

Cărțile scriitoarei sunt cunoscute în mai multe țări, fiind traduse

în peste 25 de limbi. Este laureată a Premiului „Nils Holgersson” și deținătoare a Medaliei „Selma Lagerlöf” (1953). În 1966 devine posesoare a Medaliei de Aur Hans Christian Andersen, iar în 1978 a „Ordinului Zâmbetelor” acordat de către copiii din Polonia celor mai îndrăgiți scriitori. În același an 1978 Tove Jansson devine laureată a Premiului de Stat al Austriei în domeniul literaturii pentru copii și tineret.

Referințe

În cartea pentru copii întotdeauna trebuie să rămână ceva neexplicat și fără vreo ilustrație. Copilul trebuie lăsat să gândească sau să simtă el însuși prin ceea ce are la îndemână. Trebuie să existe un loc în care scriitorul se oprește pentru a-i oferi, cu amabilitate, copilului dreptul de a continua singur calea.

***

Eu nu vreau să învăț pe nimeni, vreau doar să distrez oamenii și pe mine însumi, în primul rând, prin povestirile mele.

***

Вымышленный мир моих муми-троллей – это мир, по которому наверняка в глубине души тоскует каждый из нас.

***

Пугать и утешать, видеть безутешность и одновременно не терять надежды – вот, пожалуй, ключ к значительной части моего творчества.

Tove Jansson

Cele opt cărți cu povestiri reflectă existența mării familii Mumin de la viața în paradisul unei veri idilice a copilăriei la o viață mai complexă și mai reală, care include frustrări și temeri, singurătate și pericole.

Leena Maissen

Каждое из произведений финской писательницы дает художественное воплощение тех или иных стремлений ребенка, тех или иных сторон его характера: страсть к таинственному и волшебному, тяга к строительству и изобретательству, доброта, любовь к слабым и угнетенным, любознательность, интерес к

неведомым силам природы, склонность к игре и к перевоплощению. Все это составляет круг интересов ребенка, а взятое вместе придает цельность творчеству Янсон. Оно отличается и национальным своеобразием, в нем чувствуется колорит финской природы, особенно ощутимый в описании долины, моря и островов.

Н. П. Банникова

Мир волшебной сказки представлен в творчестве Янсон минимально. Писательница не обрабатывает фольклорные сюжеты, а лишь использует отдельные персонажи скандинавского и общеевропейского фольклора. Большинство фольклорных персонажей переосмыслены автором, приближены к современности.

Л. Д. Венедиктова

Основная особенность творчества Янсон - это создание ею особого мира, близкого к мифологическому. Создан этот мир не только пером писателя, но и карандашом художника. Может быть, поэтому Янсон почти не дает словесных портретов: облик ее героев показывают иллюстрации.

Л. А. Долгошева

Атмосфера сказочных повестей финской писательницы по своей доброжелательности и гуманности, несомненно, навеяна сказками Андерсена. Доброта, самоотверженность, терпимость, деликатность, любовь ко всему живому присущи всем ее книгам. Во многих ее произведениях слышится голос рассказчика, комментирующего события.

Э. И. Иванова

Titluri pentru expoziții

Scritoarea și ilustratoarea de carte - Tove Marika Jansson
Cu Tove Marika Jansson în lumea fermecătoare a copilăriei
Tove Marika Jansson – scriitoarea celor mici
Un mesager al copilăriei – Tove Marika Jansson

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE***Opera***

DITĂ-nevidimka: povest'-skazka / Tove Jansson; per.: S. Plahtevskij. – M.: Rudomino, 1991. – 164 p. – Lb. rusă.

MEMUARY papy Mumin-trollâ / Tove Jansson; per.: L. Braude, N. Belâkova. – M.: Rudomino, 1991. – 165 p. – Lb. rusă.

MUMIN-TROLL' i kometa: povest'-skazka / Tove Jansson; per.: V. Smirnov. – M.: Rudomino, 1991. – 162 p. – Lb. rusă.

MUMIN-TROLL' i kometa; Šlâpa volšebnika; Volšebnaâ zima / Tove Jansson. – Novosibirsk: Nauka, 1992. – 298 p. – Lb. rusă.

MUMIN-TROLL' i šlâpa Čarodeâ / Tove Jansson; per.: I. Tokmanova. – M.: Strekoza-Press, 2001. – 192 p. – Lb. rusă.

OPASNOE leto: Iz cikla „Vse o Mumin-trollâh” / Tove Jansson; per.: N. Belâkova, L. Braude, E. Paklina. – SPb: Azbuka, 2000. – 410 p. – Lb. rusă.

SKAZKI pro Mumin-trollâ / Tove Jansson; per.: V. Smirnov. – M.: Korona-print, 1999. – 304 p. – Lb. rusă.

V SČASTLIVOJ doline mumin-trollej / Tove Jansson. – Petrozavodsk: Kareliâ, 1986. – 446 p.

V KONCE noâbrâ: iz cikla „Vse o Mumin-trollâh” / Tove Jansson; trad.: L. Braude, N. Belâkova. – SPb: Azbuka, 1999. – 480 p. – Lb. rusă.

VOLŠEBNAÂ zima: iz cikla „Vse o Mumin-trollâh” / Tove Jansson; trad.: L. Braude, E. Solov'ev. – SPb: Azbuka, 2000. – 398 p. – Lb. rusă.

Referințe critice

BRAUDE, L. O Tove Jansson / L. Braude // Jansson, Tove. V sčastlivoj doline Mumin-trollej / Tove Jansson. – Petrozavodsk, 1986. – P. 5 – 10. – Lb. rusă.

DEDYE, Kerstin. Jansson Tove / Kerstin Dedye // Le nouveau dictionnaire des auteurs: de tous les temps et de tous les pays. V.2: G-M. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 1583. – (Bouquins). – Lb. fr.

DEDYE, Kerstin. Livre d'un été: (roman de l'écrivain finlandais d'expresion suédoise Tove Jansson) / Kerstin Dedye // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et de tous les pays. V.4: Le-Pa – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 4284-4185. – (Bouquins). – Lb. fr.

DEDYE, Kerstin. Moumine le Troll: (conte pour enfants de la

romancière finlandaise d' expression suédoise Tove Jansson) / Kerstin Dedye // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et de tous les pays. V.4: Le-Pa – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 4842-4843. – (Bouquins). – Lb. fr.

GRIDNEV, Arkadij. Tove Marika Jansson / Arkadij Gridnev // Antologiâ mirovoj detskoj literatury. T. 8. – M., 2003. – P. 514 – 516. – Lb. rusă.

JANSSON Tove // Pisateli našego detstva: biogr. slovar'. Ć. 1. – M., 1998. – P. 419 – 423. – Lb. rusă.

TOVE Jansson // Scriitori – laureați ai Premiului Hans Christian Andersen / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: L. Tcaci, T. Maleru. – Ch., 2004. – P. 30 – 33.

TUBEL'SKAÂ, G. Jansson Tove Marika // Tubel'skaâ, G. Zarubežnye detskie pisateli: biobibliogr. spravočnik. Ć. 2 / G. Tubel'skaâ. – M., 2006. – P. 224 – 228. – Lb. rusă.

**17 august – 65 de ani
de la nașterea scriitorului
Ion Hadârcă
1949**

Ion Hadârcă, poet, eseist, traducător, publicist, s-a născut la 17 august 1949, în familia lui Dumitru și a Ninei Hadârcă din comuna Sângerei Vechi (azi or. Sângerei).

Absolvește Școala medie generală din Sângerei (1966). Între 1966 și 1968 activează la ziarul raional *Calea Leninistă*, apoi urmează Facultatea de Filologie la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” din Chișinău (1970-1974). În perioada 1974-1978 este doctorand și colaborator la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Republicii Moldova. Cariera profesională însumează diverse funcții exercitate pe parcursul anilor: redactor, apoi șef de secție la Editura „Literatura artistică” (1978-1981), președinte al Cenaclului literar „Lucașfărul” de pe lângă ziarul *Tinerimea Moldovei* (1982-1985), consultant literar (1985-1987) și secretar (1987-1989) al Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor din Moldova, deputat în Congresul deputaților din fosta URSS (1989-1991), deputat (1990-1998), (2009-2014) și prim-vicepreședinte (1990-1993) în Parlamentul Republicii Moldova.

Este un scriitor reprezentativ al generației optzeciștilor în literatura basarabeană. Primele încercări literare datează din perioada școlară. În timpul studenției publică în ziarele *Tinerimea Moldovei*, *Moldova socialistă*, *Cultura Moldovei*. În 1977 în colecția *Debut* îi apare prima plachetă de versuri *Zilele*, prefațată de criticul Mihai Cimpoi. Este autor al volumelor de poezii și poeme *Lut ars* (1984), *Darul vorbirii* (1985), *Ambasadorul Atlantidei* (1996), *Helenice* (1998), *Albe cetățile negre* (1999), *Teoria stării inutile* (1999), *Globul de mătase* (2001), *Dezinfecția de la frontieră* (2001), *Echipa de îngeri* (2003), *Arta obsesiei* (2005), *Artera Zen* (2006), *Gheara de fum* (2007), *Noimele după Ioan* (2012), *Antene Parabolice* (2013) ș.a. Semnează, de asemenea, volumele de eseuri, discursuri și interviuri *Arena cu iluzii* (1999) și *Era barbară* (2004) ș. a.

Între timp, publică mai multe cărți pentru copii, în care adoptă „postura de poet-copil ce privește în lume nu atât prin copilăria maturului, cât prin maturitatea copilului...” (Mihai Cimpoi): *Noițele* (1985), *Duminica mare* (1999), *Povestea Cerbului divin* (2000), *Bunicuța zburătoare* (2002), *De ce-i mare soarele* (2002), *Aproape trei cai* (2003), *Grăuncioare de lumină* (2009), *Ionuț cel Nou-Nouț* (2009).

Semnează traduceri din creația scriitorilor M. de Cervantes, Ch. Baudelaire, J. Marti, M. Hernandez, R. Alberti, F. Mayor, a scriitorilor ruși A. Pușkin, M. Lermontov, S. Esenin, V. Hlebnikov, A. Ahmatova, S. Marșak ș. a.

Versurile poetului au fost traduse în limbile armeană, bulgară, lituaniană, rusă, ucraineană etc.

Pe parcursul anilor s-a învrednicit de mai multe premii, printre care Premiul „Boris Glavan” al Comsomolului din Moldova (1979 pentru volumul *Zilele*), Premiul revistei „Flacăra” (1992), Premiul „Carte frumoasă, cinste cui te-a scris” în cadrul ediției a VII-a a Salonului de Carte de la Iași (1998, pentru volumul de poeme *Helenice*), Premiul „Cartea anului” în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii, ediția a III-a (1999, pentru *Duminica mare*) și ediția a VI-a (2002, pentru *Bunicuța zburătoare*), Premiul pentru eseu al revistei *Convorbiri literare* (2001), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova în 1998, 2002 și 2008, Premiul pentru poezie „Mihai Eminescu” al Academiei Române (2010), Premiul pentru poezie „Grigore Vieru” în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, ediția a XVII (2013). În 1996 i s-a decernat Ordinul Republicii.

Referințe

Evoluția poetică diacronică a lui Ion Hadârcă se înscrie pe o linie ascendentă de la Cuvinte din volumul de debut, care compuneau o referire la păsările pe care acestea trebuiau să le coboare (în vers) ori „să ne ridice pe noi lângă ele” până la această conștientizare a faptului că deplinătatea expresivă o dă comunicarea cu Dumnezeu.

***

Ion Hadârcă a adoptat postura de poet-copil ce privește în lume nu atât prin copilăria maturului, cât prin maturitatea copilului, încercat deja de asprimile timpului și secolului. De aceea hamletizează în sens modern: „A fi în timp aceasta-i întrebarea”.

Mihai Cimpoi

Când spun Ion Hadârcă, zic: nasc și la Basarabia Poeți! Când spun Ion Hadârcă, deja rostesc un vers în limba română! Când spun Ion Hadârcă, mă gândesc, spontan, că mi-ar plăcea să tragem împreună clopotele, să sunăm colocol talanga Junimii de la Casa Pogor...

Lucian Vasiliu

Poezia de ultimă oră a lui Ion Hadârcă oscilează între rigoarea versului ritmat și libertatea versului liber, generos deschis spre experiment. Poetul încearcă să edifice, pe suprafața unor ample construcții lirice – o mitologie proprie, unde să se rostească întreg, pe un ton grav și ironic uneori, altă dată cu patos și o anume solemnitate a discursului. Poate ca nimeni altul din generația sa, Ion Hadârcă reușește să-și schimbe instrumentul poetic, sincronizându-se cu cele mai bune modele literare ale momentului.

Vasile Gârneț

Producția lirică de ultimă oră a lui Ion Hadârcă are o dicțiune contemporană, un limbaj mult evoluat, și se înscrie cu toată forța în expresia paradigmatică a poeziei moderne.

Arcadie Suceveanu

Sobru și sugestiv, lucid și concentrat (după principiul: nimic în plus), versul lui Ion Hadârcă evită descriptivismul... El se orientează

spre esențe și idei, pe care le vrea bine sculptate în imagini revelatoare. Regimul poetic preferat este meditația gravă asupra destinului uman privit din perspectiva actualității, a timpului pe care-l trăim. Impresionează îndeosebi sensibilitatea acută a poetului și bogata lui fantezie asociativă, care îi permite să realizeze o originală împletire a imaginilor concret-senzoriale cu imaginile cerebral-abstracte (...). De asemenea impresionează cultura și orizontul gândirii artistice, descoperirile poetice surprinzătoare, varietatea de ritmuri și tonalități (...), îmbinarea măiestrită a versului tradițional-clasic cu cel liber, modern, aflarea de noi armonii și de sonorități nebănuite.

Mihail Dolgan

Titluri pentru expoziții

Am pus pe altarul Neamului tinerețea, energia, sănătatea

Am toate sensurile-n grai

Sensibilitate modernă și rafinament liric

Un om al cetății, un cavaler al demnității

O poezie a demnității umane

Ca spicul plin e Cartea sa

Creator de sorginte romantică

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

10 a la musa nuova / Ion Hadârcă, Nicolae Dabija; pref.: Mihai Cimpoi, Riccardo Roscia, Ianoș Țurcanu. – [Italia] : Socogen, 2007. – 96 p.: fotogr. – Lb. it.

A FI în timp: sonete / Ion Hadârcă. – Timișoara: Augusta, 1999. – 58 p.

ALBE cetățile negre: (poeme) / Ion Hadârcă. – Ch.: Garuda-Art, 1999. – 168 p.

APROAPE trei cai: nuvelete / Ion Hadârcă; il.: Tatiana Morari. – Ch.: Garuda-Art, 2003. – 32 p.: il.

ARTERA Zen / Ion Hadârcă; cop.: Vladimir Sinițki. – Ch.: Prometeu, 2006. – 80 p.

BUNICUȚA zburătoare / Ion Hadârcă; il.: Daniela Mocanu, Rodica Mocanu. – Ch.: Garuda-Art. – 76 p.: il.

CETĂȚILE albe / Ion Hadârcă; cop.: Daniel Nicolescu. – București: Ed. Eminescu, 1998. – 106 p. – (Poeți români contemporani) (Poeți români de astăzi).

DE CE-I mare soarele? / Ion Hadârcă; il.: Victoria Rață. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră) (Poezii mici pentru pici-pitici).

DEZINFECȚIE de frontieră / Ion Hadârcă. – Ch.: Garuda-Art, 1998. – 45 p.

DOUĂ imperii / Ion Hadârcă. – Ch.: Garuda-Art, 1998. – 46 p.

DUMINICA Mare: poezii pentru copii / Ion Hadârcă; il., graf., des.: Alexandru Macovei. – Ch.: Cartea Moldovei, 1999. – 200 p.: il.

ECHIPA de îngeri: poeme / Ion Hadârcă; coord. col.: V. Stancu. – Iași: Cronica, 2001. – 94 p. – (Salonul literar).

GHEARA de fum: (versuri) / Ion Hadârcă. – Ch.: Garuda-Art, 2007. – 84 p.

GRĂUNCIOARE de lumină: basme zmeieplasme / Ion Hadârcă. – Ch.: Prut Internațional, 2009. – 32 p.

HELENICE: poeme / Ion Hadârcă; prez. graf.: A. Popov. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1998. – 128 p.: il.

IONUȚ cel Nou-Nouț / Ion Hadârcă; il.: Tatiana Cemis; selecț.: Vasile Romanciuc. – Ch.: Prut Internațional, 2009. – 32 p.: il.

POVESTEA Cerbului Divin / Ion Hadârcă; il.: Alexandru Macovei. – Ch.: Cartea Moldovei, 2000. – 16 p.: il.

Referințe critice

ION Hadârcă: biobibliogr. / Bibl. Mun. „B. P. Hasdeu”; Bibl. Publ. „Onisifor Ghibu”; alcăt.: I. Chirvas-Gorobeț. – Ch.: Litera, 1999. – 112 p.

ALEXANDRESCU, Emil. Considerații asupra problemelor eseului românesc: 13. Ion Hadârcă – Arena cu iluzii // Alexandrescu, Emil. Introducere în literatura română / Emil Alexandrescu. – București, 2007. – P. 735 – 736.

ALEXANDRESCU, Emil. Orientări, tendințe, coordonate și realizări în poezia contemporană: 25. Ion Hadârcă – Albe cetățile negre // Alexandrescu, Emil. Introducere în literatura română / Emil Alexandrescu. – București, 2007. – P. 580.

BANTOȘ, Ana. „Stranie intrare în sonet” // Bantoș, Ana. Recuperarea autenticului / Ana Bantoș. – Ch., 2006. – P. 198 – 200.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului) // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / Mihai Cimpoi. – Ch., 2003. – P. 349 – 350. – (Biblioteca școlarăului, serie nouă; nr. 450).

CIOCANU, Ion. Atitudine și mesaj în publicistica lui Ion Hadârcă // Hadârcă, Ion. Arena cu iluzii: (interviuri, discursuri, eseuri) / Ion Hadârcă. – Ch., 2000. – P. 12 – 23.

DOLGAN, Mihail. Sensibilitate modernă și rafinement liric: (marginalii la poezia lui Ion Hadârcă) // Orientări artistice și stilistice în literatura contemporană. Vol. 1. – Ch., 2003. – P. 268 – 275.

GRIGURCU, Gr. Argonaut modern prin minele aurifere ale graiului // Grigurcu, Gr. Aristocrația spiritului / Gr. Grigurcu. – Ch., 2006. – P. 116 – 120.

ION Hadârcă // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova. – București; Ch., 2005. – P. 391 – 400. – (Biblioteca școlarăului, serie nouă; nr. 480).

ION Hadârcă // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 202 – 206.

ION Hadârcă. Poezie și existență // Busuioc, Nicolae. Cetatea gânditoare / Nicolae Busuioc. – Iași, 2005. – P. 49 – 50.

HUSAR, Al. Poetul în zale // Husar, Al. Printre contemporani: oameni și cărți / Al. Husar. – Iași, 2003. – P. 193 – 199.

MORĂRAȘ, Mihai. Cuvintele, toate... pentru (...) Ion Hadârcă // Morăraș, Mihai. Cioplitorul de mituri / Mihai Morăraș. – Ch., 2007. – P. 21.

ȚOPA, Efimia. Hadârcă Ion / Efimia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812 – 2010. – Ch., 2010. – P. 280 – 282.

ROIBU, Nicolae. Ion Hadârcă, poetul ajuns la vârsta înțelepciunii / Nicolae Roibu // Timpul. – 2013. – 17 ian. – P. 7.

CIMPOI, Mihai. Dătătorul de sine, risipitorul de toate / Mihai Cimpoi // Lit. și arta. – 2012. – 8 noiembr. – P. 4.

GÂRLEA, Olese. Jocul vieții și al morții / Olese Gârlea // Lit. și arta. – 2012. – 22 noiembr. – P. 4.

JOSU, Nina. Noimele după Ioan... Hadârcă / Nina Josu // Lit. și arta. – 2012. – 22 noiembr. – P. 4.

CODREANU, Theodor. Spre Hades / Theodor Codreanu // Lit. și arta. – 2010. – 2 sept. – P. 4.

Dedicații lirice

FILIP, Iulian. Arpeii în gri cu pete roșii: Sângereanul Ion Hadârcă / Iulian Filip // Lit. și arta. – 2013. –24 ian. – P. 5.

ROMANCIUC, Vasile. O furnică în bibliotecă: poetului Ion Hadârcă // Romanciuc, Vasile. Recitirea proverbelor / Vasile Romanciuc. – Ch., 2007. – P. 87 – 88.

VIERU, Grigore. Salvați-vă prin limbă: lui Ion Hadârcă // Vieru, Grigore. Acum și în veac / Grigore Vieru. – Ed. a 7-a. – București; Ch., 2003. – P. 131.

VRABIE, Gheorghe. La Stema Țării: pentru Ion Hadârcă / Gheorghe Vrabie // La Creangă: almanah literar. – 2008. – Nr. 22. – P. 29.

Documente audiovizuale și electronice

HADÂRCĂ, Ion. Din datina de țară; Dalba florilor [înregistr. audio] / Ion Hadârcă ; muz. și interpr.: Maria Mocanu // Sus mai sus pe lângă cer. – Ch.: Muzic Master, 2000. – 1 casetă audio – Stereo HX-PRO.

HADÂRCĂ, Ion. Libertate [înregistr. audio] / Ion Hadârcă; cântă Angela Bucico. – [Ch.]: [s. n.], [s. a.]. – 1 casetă audio.

22 august – 75 de ani de la nașterea scriitorului rus Serghei Kozlov (1939–2010)

Serghei Kozlov s-a născut la 22 august 1939 la Moscova. După absolvirea școlii, lucrează la fabrică, apoi la tipografie și învățător de muzică în școală. De la vârsta de 16 ani începe să scrie povești, primele sale texte fiind publicate la Kiev, apoi în revista unională *Огонек*. Visează să facă studii în domeniul literaturii. Se înscrie la Institutul de Literatură „A.M. Gorkii”, pe care îl absolveste în 1966, iar în 1976 urmează

cursurile superioare de regizori și scenariști de pe lângă Comitetul de Stat pentru Cinematografie.

Prima sa carte de povești „Как солнце разбилось” (*Soare în bucăți*) a văzut lumina tiparului în 1962. Între 1962 și 1990 editează peste 30 de volume de povești, piese, miniaturi și poezii pentru copii, printre care: „Времена года” (*Anotimpurile anului*, 1973), „Река” (*Râul*, 1976), „Правда, мы будем всегда?” (*E adevărat că vom trăi veșnic?*, 1987) „Поющий поросенок” (*Purcelușul cântăreț*, 1988), „Ежик в тумане” (*Ariciul în ceață*, 1989), „Я на солнышке лежу” (*Eu la soare măncălzesc*, 1993), „Львенок и черепаха” (*Puiul de leu și broasca țestoasă*, 1994), „Все о Ежике, Медвежонке, Львёнке и Черепахе” (*Totul despre Arici, Ursuleț, Puiul de Leu și Broasca Țestoasă*, 2005), „Сказки о Ежике и Медвежонке” (*Povești despre Arici și Ursuleț*, 2007), „Трям! Здравствуйте!” (*Salut!*, 2011) ș.a.

După poveștile lui Serghei Kozlov au fost turnate peste 20 de filme în desen animat: *Pescuitul de toamnă*, *În port*, *Ariciul cu Martinică* *întâlnesc Anul Nou*, *Puiul de Leu și Broasca Țestoasă compun un cântec*, *Ariciul în ceață* ș.a.

Poveștile lui au fost traduse în Cehia, Franța, Japonia, Cuba, România, Finlanda, America, Polonia, Germania etc.

Serghei Kozlov este și autor al unor piese pentru copii, multe din ele fiind montate și puse în scenă atât în țară, cât și peste hotare (Japonia, Polonia, Franța, Finlanda, Lituania, Germania, Suedia, Coreea și alte țări). Firma „Melodia” a emis o serie de discuri cu poveștile autorului.

Devine Membru al Uniunii Scriitorilor în 1972. Pentru creația sa a fost distins cu diferite premii, printre care: Premiul I la cel de-al IX-lea Festival de Cinema Unional din orașul Frunze (1976), Premiul de Stat al USSR în 1979, pentru *Ariciul în ceață* (*filmul în desen animat cu același titlu s-a învrednicit de 18 premii de aur la diverse festivaluri internaționale, iar în 2003 a fost declarat „cel mai bun film în desen animat al tuturor timpurilor și popoarelor” în Japonia*). În 2006 Serghei Kozlov a fost nominalizat din partea Rusiei la Premiul Internațional H. Ch. Andersen, iar în 2009 a primit Premiul K. Ciukovski „pentru promovarea tradițiilor novatoare în literatura modernă pentru copii. În orașul Kiev este un monument al personajului principal din *Ariciul în ceață*.”

S-a stins din viață la 9 ianuarie 2010 în Moscova.

Referințe

Scriu pentru copii, pentru că ei nu sunt acaparați de griji și rutină zilnică, asta înseamnă că sunt cei mai liberi de pe pământ.

Serghei Kozlov

Povestitorii sunt oameni deosebiți. Să te faci băsmuitor nu se poate, - trebuie să te naști. În același timp nu toți povestitorii înnăscuți își dau seama de asta – unii află după ce și-au trăit o jumătate de viață, iar alții nu știu nimic și se ocupă cu totul de altceva...

Serghei Kozlov e unul dintre povestitorii adevărați, care a aflat despre asta fiind de acum om în vârstă, și poveștile compuse de el vor fi cu fiecă an tot mai desăvârșite și mai fermecătoare, dacă, desigur, el nu va înceta să creadă în minuni.

Bulat Okudjava

Сергей Козлов – это тот, который имеет настоящее и полное право разговаривать с детьми на только ему свойственном глубинном и вместе с тем – лёгким, понятным языком. Его сказки – особая ниша в литературе! Вот именно так – без назидания, ...он открывает всем нам тончайший мир переживаний и отношений и, действительно – учит! Ведь это и есть учительство, когда добрые мысли и помыслы, казалось бы, его незатейливых персонажей становятся сутью самой жизни на Земле.

Д. Макарова

Сергей Козлов был ни на кого никогда не похожий, единственный, штучный писатель, интеллигентный, глубокий, по-особому талантливый человек. Такой сказочной прозы до него не писал никто.

Юрий Кушак

Titluri pentru expoziții

Поэт и сказочник Сергей Козлов

Великий сказочник ни на кого не похожий

Un povestitor înnăscut

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE***Opera***

Â NA solnyške ležu: stihi / Sergej Kozlov; hudož.: I. Kostrina. – M.: AST; Astrel', 2005. – 10 p.: il. – Lb. rusă.

Â NA solnyške ležu: pesenki, stihi, skazki i poëmy / Sergej Kozlov; hudož.: S. Ostrov. – M.: Malyš, 1989. – 217 p.: il. – Lb. rusă.

Â – ZAJČONOK-Hohotun / Sergej Kozlov. – M.: Rosmen, 1997. – 28 p.: il. – Lb. rusă.

BELYJ Barašek: skazki / Sergej Kozlov. – M.: Rosmen, 1997. – 28 p.: il. – Lb. rusă.

BOLŠAÂ bukva „A” / Sergej Kozlov; hudož.: S. Ostrov. – M.: Malyš, 1979. – 16 p.: il. – Lb. rusă.

CUM a dus Ursulețul timpul de nas / Serghei Kozlov; trad.: M. Kovaci, C. Popa; il.: D. Teodorescu-Romanuți. – București: Ed. Ion Creangă, 1984. – 87 p.: il.

CUM să prinzi un nor / Serghei Kozlov; trad.: E. Loghinovski, C. Popa; il.: I. Drăgan. – București: Ed. Ion Creangă, 1978. – 78 p.: il.

E ADEVĂRAT că vom trăi veșnic? / Serghei Kozlov; trad.: Iuliu Cârchelan. – Ch.: Lit. artistică, 1982. – 118 p.

EŽIK i more: rasskazy / Sergej Kozlov; ill.: I. Galanin. – Murmansk: Knižnoe izdatel'stvo, 1971. – 36 p.: il. – Lb. rusă.

EŽIK v tumane / Sergej Kozlov; hudož.: V. Aleksandrov. – M.: Strekoza-Press, 2007. – 64 p.: il. – Lb. rusă.

KAK Ežik s Medvežonkom spasli volka / Sergej Kozlov; ill.: L. Šul'gina. – M.: Malyš, 1985. – 18 p.: il. – Lb. rusă.

KAK L'venok i Čerepaha peli pesnû / Sergej Kozlov; ill.: L. Šul'gina. – M.: Det. lit., 1990. – 15 p. – Lb. rusă.

KAK Oslík šil šubu: skazki / Sergej Kozlov; ill.: S. Ostrov. – M.: Det. lit., 1978. – 16 p.: il. – Lb. rusă.

LEV, Žiraf i Strausenok: skazki / Sergej Kozlov. – M.: Rosmen, 1997. – 26 p.: il. – Lb. rusă.

POROSENOK v kolúčej šubke / Sergej Kozlov; hodož.: L. Šul'gina. – M.: [s. n.], 1987. – 64 p.: il. – Lb. rusă.

PRAVDA, my budem vseгда?: skazki / Sergej Kozlov; hudož.: S. Ostrov. – M.: Sov. Rossiâ, 1987. – 123 p.: il. – Lb. rusă.

V SLADKOM morkovnom lesu / Sergej Kozlov; ill.: P. Bagin. – M.: Malyš, 1972. – 14 p.: il. – Lb. rusă.

Referințe critice

BARUZDIN, S. O novej knižke Sergeâ Kozlova / S. Baruzdin // Kozlov, Sergej. Â na solnyške ležu / S. Kozlov. – M., 1989. – P. 6 – 7. – Lb. rusă.

BERDYŠEVA, L. Sergej Kozlov / L. Berdyševa, V. Kovtunenکو // Russkie detskie pisateli XX veka: biobibliogr. slovar'. – M., 1998. – P. 229 – 231. – Lb. rusă.

CÂRCHELAN, Iuliu. Serghei Kozlov / Iuliu Cârchelان // Kozlov, Serghei. E adevărat că vom trăi veșnic? / S. Kozlov. – Ch., 1982. – P. 117 – 116.

KULIBINA, N. Sergej Grigorievič Kozlov / N. Kulibina // Semejnoe čtenie. – 2009. – Nr. 5 – 6. – P. 12 – 15. – Lb. rusă.

OKUDŽAVA, Bulat. Serghei Kozlov – băsmuitorul / Bulat Okudžava; trad.: Iuliu Cârchelان // Kozlov, Serghei. E adevărat că vom trăi veșnic? / S. Kozlov. – Ch., 1982. – P. 3 – 4.

SERGEJ Kozlov // Â poznaû mir: det. êncikl. Literatura. – M., 1999. – P. 218 – 221. – Lb. rusă.

15 septembrie – 225 de ani de la nașterea scriitorului american James Fenimore Cooper (1789–1851)

James Fenimore Cooper, fondatorul romanului american, supranumit „Walter Scott al Americii”, s-a născut în 1789 la Berligton, statul New Jersey. Este fiul judecătorului William Cooper și al Susanei, născută Fenimore. Tatăl său trăiește viața aspră a „coloniștilor”, a „pionierilor” care, atrași de mirajul Vestului Sălbatic, întreprind „marșul către apus” în căutarea unor locuri mănoase și bogate. În timpul războiului de independență Cooper-tatăl intră în posesia unui mare domeniu situat în regiunea Marilor Lacuri, întemeind în centrul lui orașelul Cooperstown, unde în 1790 se stabilește cu familia. Aici, printre coloniști, ascultând legendele vechi ale indigenilor și istorisirile bătrânilor coloniști, își petrece copilăria viitorul scriitor.

În 1803 James Cooper se înscrie la Yole College, dar peste doi ani este exmatriculat pentru comportament neregulamentar. În căutare de

aventură și neobișnuit, tânărul părăsește școala și casa părintească și se îmbarcă ca ucenic pe un vapor. Peste un an primește brevetul de marinar și se încadrează în marina comercială, apoi în cea de război. Timp de câțiva ani străbate toate mările globului, după care se întoarce acasă.

În 1820 publică, sub pseudonim, romanul „Precaution” (*Precauție*). Cartea care-i va aduce gloria va fi, însă, „The Spy” (*Spionul*, 1821), roman considerat adevărata carte de debut a autorului și primul roman american. Acest roman i-a adus o glorie fulgerătoare în America și Europa, succesul determinându-l să se dedice scrisului.

Începând din 1823, va publica romanele de aventuri unite în ciclul „Leather-Stocking Tales” (*Aventurile lui Ciorap de Piele*), „The Pioneers” (*Pionierii*, 1823), „The Last of the Mohicans” (*Ultimul mohican*, 1827), „The Prairie” (*Preria*, 1827), „The Pathfinder” (*Călăuza*, 1840) și „The Deerslayer” (*Vânătorul de Cerbi*, 1841). Romanele lui James Fenimore Cooper sunt o cronică a Americii din timpurile de colonizare de către oamenii albi ai regiunii Marilor Lacuri, stăpânite pe atunci de indigeni. Autorul contribuie în acest fel la scrierile de istorie care apreciază locul indigenilor și al expansiunii albilor spre vest în formarea națiunii americane. Prin Natty Bumppo, personajul central din *Pionierii*, care în cărțile următoare apare sub numele de Ochi-de-Șoim, Ciorap-de-Piele, Carabină-Lungă, James Fenimore Cooper aduce în literatura universală un nou erou îndrăgit de mari și mici.

În toată această perioadă Cooper scrie și romane închinat mării, fiind un precursor al lui H. Melville și J. Conrad. Printre ele cele mai cunoscute sunt *The „Pilot”* (*Pilotul*, 1823), „The Red Rover” (*Corsarul roșu*, 1827), „The Water Witch” (*Vrăjitoarea apelor*, 1830).

Între anii 1826 și 1833 călătorește în Europa. Vizitează Franța (1826-1828, se află aici în misiune diplomatică), Anglia, Germania, Italia, Belgia, Elveția. În 1828 publică „Notions of the Americans” (*Noțiuni despre americani*), prin care își propune să corecteze opinia europenilor despre americani. După întoarcerea în țară, scrie un șir de lucrări satirice și politice, printre care *Călăul* (1833), *Monikins* (1835), *Dor de casă și Cum am regăsit America* (1838) ș.a.

În ultimii ani de viață publică un șir de romane cu un pronunțat caracter religios (*Craterul*, 1847, *Luminișul dintre stejari sau Prisăcarul*, 1848, *Focile*, 1849).

În 1851, la 14 septembrie, scriitorul se stinge din viață în timp ce lucra la o nouă carte. A doua zi urma să împlinească 62 de ani. A lăsat

după sine 32 de romane, peste 10 volume de note de călătorie, o *Istorie a Flotei maritime* (1839) și alte lucrări adunate postum într-o ediție de 31 de volume ale operei complete (1895-1900). Opera sa a influențat creația unor scriitori ca M. Reid, J. Verne, A. Conan Doyle, K. May.

Referințe

America îi datorează lui Cooper în domeniul literaturii tot atât cât lui Benjamin Franklin și lui George Washington în știință și politică.

George Sand

...Literatura Statelor Americane de Nord s-a început cu romanul lui Cooper.

Vissarion Belinski

Autorul *Ultimului mohican* e un clasic care și-a dobândit o uriașă popularitate în rândurile cititorilor din întreaga lume, iar influența lui asupra romanului de aventuri este considerabilă și binefăcătoare prin latura originală și educativă a scrisului său.

***

Conștient de măreția forță a cuvântului scris, James Cooper a promovat adevărul permanent că ceea ce cinstește opera și personalitatea oricărui scriitor autentic e legătura lui umană cu poporul, cu națiunea, pământul și istoria țării sale.

Mihnea Gheorghiu

Dacă Cooper s-ar fi realizat tot atât de deplin în zugrăvirea caracterelor, cum s-a realizat în tablourile de natură, s-ar fi spus ultimul cuvânt al artei noastre.

Honoré de Balzac

Ca roman de aventuri ciclul lui Cooper reprezintă o alegere, o primă utopie americană, în care evoluează un erou ideal – omul natural, într-un cadru ideal – natura.

Donald A. Ridge

Cooper – primul scriitor, care a îndrăznit să ridice glasul de protest împotriva nimicirii unui popor viteaz, cinstit și nobil.

T. Âkovleva

Titluri pentru expoziții

James Fenimore Cooper – creatorul romanului american

Un „Walter Scott al Americii” – James Fenimore Cooper

Un „pionier” al romanului istoric

În lumea aventurii cu James Fenimore Cooper

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE**Opera**

BLUŽDAŪŠIJ ogoň: roman / J. F. Cooper. – Stavropol’: Kavkazskij kraj, 1993. – 272 p. – Lb. rusă.

CĂLĂUZA: roman în 2 vol. / J. F. Cooper; trad.: C. Streia, M. Atanasescu. – București; Ch.: Litera; David, 1998. – (Biblioteca școlarului).

CORSARUL roșu / J. F. Cooper; trad.: Al. Iacobescu. – Craiova: Literatorul, 1992. – 224 p.

THE Deerslayer = Zverboj / J. F. Cooper. – Minsk: Galaksias, 1996. – 104 p. – Lb. engl.

LE Dernier des mohicans / J. F. Cooper; trad.: M. Zanuttini-Tansman. – Paris: Hachette Jeunesse, 1992. – 352 p. – Lb. fr.

DVA admirala / J. F. Cooper. – M.: Ladomir, 1999. – 520 p. – Lb. rusă.

KOLONIĂ na kratere / J. F. Cooper. – Stavropol’: Kavkazskij kraj, 1993. – 256 p. – Lb. rusă.

KRATER / J. F. Cooper; per.: N. Padalko. – M.: Ladomir, 2001. – 374 p. – Lb. rusă.

MILLES Wallingford / J. F. Cooper; per.: O. Rožanskaâ. – M.: Ladomir, 1998. – 432 p. – Lb. engl.

NA more i na suše / J. F. Cooper; per.: A. Dorman. – M.: Ladomir, 1998. – 556 p. – Lb. rusă.

PIONERY: roman / J. F. Cooper; per.: I. Gurova, N. Dehtereva. – M.: Pravda, 1982. – 478 p. – Lb. rusă.

PRERIA: roman în 2 vol. / J. F. Cooper; trad.: C. Tănăsescu, K. Rex; il.: E. Childescu. – Ch.: Litera; București: David, 1997. – (Biblioteca școlarului).

ȘPION ili Povest' o neįtral'noj territorii / J. F. Cooper; trad.: E. Ber, E. Șișmareva. – M.: Det. lit., 1990. – 429 p. – Lb. rusă.

ULTIMUL mohican / J. F. Cooper; trad.: M. Gheorghiu. – București: Adevărul Holding, 2008. – 414 p. – (100 de opere esențiale).

ULTIMUL mohican. În 2 vol. / J. F. Cooper; trad.: M. Gheorghiu; il.: S. Zamșa. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – (Biblioteca pentru toți copiii).

VĂNĂTORUL de cerbi. În 2 vol. / J. F. Cooper; trad.: O. Constantinescu; il.: E. Childescu. – Ch.: Litera; București: David, 1997. – (Biblioteca școlarului).

ZVEROBOJ ili Pervaâ tropa vojny / J. F. Cooper; per.: T. Gric. – M.: Det. lit., 1989. – 462 p. – Lb. rusă.

Referințe critice

IVAN'KO, Sergej. James Fenimore Cooper / Sergej Ivan'ko. – M.: Mol. gvardiâ, 1990. – 268 p. – (Žizn' zamečatel'nyh lûdej). – Lb. rusă.

CONN, Peter. Crearea unei literaturi naționale: [James Fenimore Cooper] // Conn, Peter. O istorie a literaturii americane / Peter Conn. – București, 1996. – P. 78 – 81.

COOPER James Fenimore // Pisateli SȘA: kratkie tvorčeskie biografii. – M., 1990. – P. 204 – 208. – Lb. rusă.

COOPER James Fenimore // 100 velikih imen v literature. – M., 1998. – P. 258 – 262. – Lb. rusă.

COOPER James Fenimore // Dicționar de scriitori străini. – Cluj-Napoca, 2000. – P. 139 – 140.

COOPER James Fenimore // Pisateli našego detstva: biogr. slovar': Č. 1. – M., 1998. – P. 217 – 222. – Lb. rusă.

DRIMBA, Ovidiu. James Fenimore Cooper // Drimba, Ovidiu. Dicționar de literatură universală: scriitori, cărți, personaje / Ovidiu Drimba. – București, 1996. – P. 51.

DRIMBA, Ovidiu. Romantismul american: Ambianța epocii. W. Irving și F. Cooper // Drimba, Ovidiu. Istoria literaturii universale. Vol. 2. / Ovidiu Drimba. – București, 1997. – P. 214 – 218.

ELISTRATOVA, A. James Fenimore Cooper // Cooper, J. F. Poslednij iz mogikan / J. F. Cooper – M., 1983. – P. 3 – 14. – Lb. rusă.

GHEORGHIU, M. Cuvântul traducătorului: [James Fenimore

Cooper] / M. Gheorghiu // Cooper, J. F. Ultimul mohican. Vol. 1 / J.F. Cooper. – Ch., 2003. – P. 5 – 10. – (Biblioteca pentru toți copiii).

GRIGORESCU, Dan. James Fenimore Cooper // Grigorescu, Dan. Literatura americană: dicț. cronologic / D. Grigorescu. – București, 1977. – P. 82 – 83; 101 – 102; 153 – 156.

ISTORIČESKIJ roman romantizma: James Fenimore Cooper // Zarubežnaâ literatura: sovr. šk. èncikl. – M., 2008. – P. 267. – Lb. rusă.

JAMES Fenimore Cooper // Aniversări culturale. 2004 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2003. – P. 86 – 89.

JAMES Fenimore Cooper // Ènciklopediâ dlâ detej: T. 15. Vsemirnaâ literatura. Č. 2: XIX i XX veka. – M., 2001. – P. 217 – 219. – Lb. rusă.

JAMES Fenimore Cooper // Literatura: spravočnik šk. / sost.: N. Bykova. – M., 1997. – P. 234 – 236. – Lb. rusă.

MOHANU, C. James Fenimore Cooper: tabel cronologic / C. Mohanu // Cooper, J. F. Preria: roman. Vol. 1 / J.F. Cooper. – Ch.; București, 1997. – P. 3 – 8.

TUBEĻ'SKAĀ, G. Cooper James Fenimore // Tubel'skaâ, G. Zarubežnye detskie pisateli: biobibliogr. spavočnik. Č. 1 / G. Tubel'skaâ. – M., 2005. – P. 186 – 193. – Lb. rusă.

URNOV, D. Služba rodine: o romane J. F. Cooper „Špion” / D. Urnov // Cooper, J. F. Špion ili povest' o nejtral'noj territorii / J. F. Cooper. – M., 1990. – P. 416 – 427. – Lb. rusă.

VENEDIKTOVA, T. James Fenimore Cooper / T. Venediktova // Zarubežnaâ literatura dlâ detej i ûnošestva. Č. 1. – M., 1989. – P. 198 – 201. – Lb. rusă.

VICOLEANU, Ioan. James Fenimore Cooper / Ioan Vicoleanu // Ghid de literatură universală. – București, 1998. – P. 46 – 50.

**27 septembrie – 75 de ani
de la nașterea sculptorului
Iurie Kanașin
1939**

Sculptorul Iurie Kanașin s-a născut la 27 septembrie 1939 în s. Receika, regiunea Sâzran, Rusia. În anul 1953 se stabilește cu traiul în

Republica Moldova. Face studii la Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” din Chișinău (1957-1962), urmând mai apoi Școala Superioară de Arte Plastice din Moscova (1962-1968), unde l-a avut ca profesor pe Saul Rabinovici - ucenic al sculptorului francez Antoine Bourdelle. În această perioadă, ia cunoștință de opera lui Constantin Brâncuși, Ion Irimescu și Boris Caragea în cadrul expozițiilor organizate la Moscova. Este preocupat de arta populară românească și s-a aflat sub influența sculptorului iugoslav Ivan Meštrović și a lui Alexandru Plămădeală.

Pe parcursul anilor a activat ca director al Colegiului Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” din Chișinău (1974), rector la Academia Copiilor din Chișinău (1993), consilier și membru al Consiliului Prezidențial al Republicii Moldova (1997), membru al Consiliului Ministerului Culturii din Republica Moldova (2001), președinte național al Uniunii Savanților pentru Pace (cu statut la Washington, SUA), profesor la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău.

Din 1969 este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova.

Iurie Kanașin e un sculptor de o rară măiestrie, apreciat în marile centre culturale europene. La noi este cunoscut, în special, prin compozițiile sculpturale „Doina și Ion Aldea-Teodorovici”, de la intrarea în parcul Valea Morilor, și prin monumentul dedicat victimelor conflictului armat de pe Nistru din anii 1991-1992, ce veghează linistea acestora. Placa memorială „Mihai Eminescu” de pe clădirea Teatrului Național din Chișinău aparține, de asemenea, lui Iurie Kanașin.

De altfel, sculptorul Iurie Kanașin a revenit în mai multe rânduri la tema eminesciană. Fiind rus de origine, a studiat detaliat și profund limba română, a citit opera lui Mihai Eminescu în original, pătrunzând astfel în profunzimea și mesajul creației eminesciene. De aici și minunatele lucrări *Lucafărul*, *Eminescu – soare*, *Glosa*, *Eminescu – licean* ș.a.

A realizat în spațiul ortodox din Moldova prima sculptură care o reprezintă pe Maica Domnului cu pruncul Iisus, de asemenea *Miorița*, sculptura *Golgota Neamului* și ciclul de lucrări *Artistul și modelul*. Acest ciclu înfățișează artiști clasici universali, precum Leonardo da Vinci, Wolfgang Amadeus Mozart, Hans Christian Andersen, Aleksandr Pușkin și artiști naționali: Constantin Brâncuși, Alexandru Plămădeală, Alexe Mateevici, Glebus Sainiciuc, Aurel David, Ion Jumatii etc.

De o valoare aparte e și statuia *Bunul păstor*, statuie ce și-a găsit loc sub o veche arcadă din prima biserică ortodoxă din lume, ridicată la Ierusalim, Israel. Este un dar al poporului nostru pentru acest lăcaș sfânt. Aceeași sculptură turnată în bronz a ajuns să fie admirată și de credincioșii care ajung la Biserica „Sf. Andrei” din Kiev.

Venit dintr-o altă cultură, autorul aduce în creația sa toate simbolurile noastre naționale, creând busturi ale marilor noștri înaintași: Dimitrie și Antioh Cantemir, Constantin Brâncuși, Mihai Eminescu. Numai lui Gr. Vieru i-a creat peste 20 de busturi.

În anul 1962 are loc prima participare a sculptorului la expozițiile de arte plastice.

S-a mai impus prin expozițiile personale: expoziția jubiliară de sculptură și grafică la Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși” din Chișinău (1992), expoziția de sculptură la Biblioteca „Târgu Mureș” din Chișinău (1997), expoziția de sculptură la sediul Consiliului Europei din Strasbourg, Franța (1999) etc.

A participat și la numeroase expoziții de grup, cum ar fi: expoziția dedicată Zilelor Culturii Republicii Moldova în Letonia (Riga, 1966), expoziția republicană de artă plastică (1969), expoziția „Pământul și oamenii” (Moscova, 1971) ș.a.

Multe dintre lucrările valoroase ale sculptorului se află în colecțiile publice din Franța, SUA, România, Spania, Turcia, Rusia, India, Macedonia, Ungaria, Ucraina, Letonia, Estonia, China și alte țări ale lumii.

Ca orice artist veritabil, sculptorul are un vis – el își dorește să creeze Memorialul „Golgota neamului”, la care lucrează mai bine de 35 de ani. Aici urmează să fie redată întreaga istorie a poporului nostru. Elementul cel mai important e un crucifix, care, înălțându-se spre cer, ia cu sine toate durerile umane.

Valoarea creației sale este recunoscută atât pe plan național, cât și internațional. Sculptorul este deținătorul mai multor distincții și titluri onorifice, dintre acestea vom menționa: Medalia de argint „B. Grekov”, acordată de Ministerul Culturii și Uniunea Artiștilor Plastici din URSS (1985), Medalia comemorativă a Patriarhului Ierusalimului (2000), Medalia de aur a Patriarhului Rusiei Daniil (2000), Medalia comemorativă „Mihai Eminescu”, România (2001), Medalia de Aur pentru merite în educație acordată de către Președintele Academiei Internaționale de Cadre al CE/UNESCO, Kiev, Ucraina (2001), Ordinul

Republicii (2001), Ordinul Steaua României în gradul de Comandor (2001), Ordinul de Onoare, acordat de către Președintele Academiei Internaționale de Cadre al CE/UNESCO, Kiev, Ucraina (2003), Ordinul „Sf. Principele Dmitrii Solunski”, acordat de către Mitropolia Ucrainei (2004), Ordinul „Crucea pentru Merit”, acordat de către Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova (2009) ș.a. Este Maestru Emerit în Artă (1997), academician (2000), doctor în filozofie (2003), Artist al Poporului (2012).

Referințe

Eu nu accept modernismul rece, lipsit de emotivitate.

***

Cea mai importantă latură a creației, după mine, este să fii diferit. Și uite că eu simt necesitatea de a fi altul sau, cel puțin, de a încerca să fiu altul decât am fost până acum. Suflul timpului de astăzi e altul decât cel al timpului de ieri, eu simt acest lucru. Aș vrea să mă apuc de ceva absolut în altă manieră decât am lucrat până acum. Ceva în altă formă, pentru că timpul permanent se schimbă și nu avem dreptul să rămânem în urmă.

***

În pofida perioadei de criză, artistul e dator să creeze, ca să profităm de libertatea de expresie. Noi, cei din generația mai veche, care am simțit pe pielea noastră gustul amar al dictaturii și cenzurii, ne bucurăm că, în sfârșit, putem să ne dăm frâu liber și, prin lucrările noastre, să transmitem mesajul de a schimba în bine lumea, sufletul.

Iurie Kanașin

Iurie Kanașin este omul care a însuflețit piatra, dându-i viață, ca să dăinuiască în timp.

Nicolae Dabija

Lucrările lui Iurie Kanașin sunt pline de filozofie, dar și de lirism.

Gheorghe Postolache

Iurie Kanașin este un artist de un rafinament deosebit, de o mare valoare a expresiei formelor și liniilor, a profunzimii și actualității

mesajului operei sale, destinat să sensibilizeze privirea și gândirea publicului.

Elena Tamazlâcaru

Titluri pentru expoziții

Omul care a însuflăit piatra
Cel ce scrie poeme în piatră
Un artist plastic polivalent
Un artist plastic cu alură modernistă

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

KANAȘIN, Iurie. Sculptură. Grafică / Iurie Kanașin. – Ch.: Litera, 1994. – 96 p.

Referințe critice

KANAȘIN Iurie // Literatura și arta Moldovei: encicl. – Ch., 1985. – P. 277.

MARIAN, Ana. Kanașin Iurie // Marian Ana. Sculptura din Republica Moldova. Sec. XX / Ana Marian. – Ch., 2007. – P. 70 – 73.

IURIE Kanașin: Trebuie să corespundem timpului în care trăim / Iu. Kanașin; consemn.: Anastasia Rusu-Haraba // ArtInfinit. – 2010. – Nr. 2. – P. 11 – 13.

PRUTEANU, Ioana. Apreciat în Europa, Iurie Kanașin este chemat de soarele de acasă / Ioana Pruteanu // Capitala. – 2010. – 19 mart. – P. 8.

ROIBU, Nicolae. Omul care a însuflăit piatra / Nicolae Roibu // Timpul. – 2010. – 19 mart. – P. 32.

POSTOLACHE, Gheorghe. Poezie și filozofie / Gheorghe Postolache // „ă”MIC”. – 2009. – Nr. 9. – Cop. 2.

TAMAZLÂCARU, Elena. Omagiatul Iurie Kanașin / Elena Tamazlâcaru // Lit. și arta. – 2009. – 24 sept. – P. 6.

RUSU-HARABA, Anastasia. On ne ostalsâ v dolgu / Anastasia

Rusu-Haraba // Moldova. – 2009. – Nr. 10 – 11. – P. 30 – 31. – Lb. rusă.

UN sculptor ce uimește Europa // Capitala. – 2009. – 30 sept. – P. 8.

CIOLAC, Nicolae. Zavidnaâ sud'ba / Nicolae Ciolac // Moldova. – 2009. – Nr. 5. – P. 50. – Lb. rusă.

CANAȘIN Iurie [resursă electronică] // www.artscad.arta.md.

CANAȘIN Iurie [resursă electronică] // www.Canasin.arta.md.

CANAȘIN Iurie [resursă electronică] // www.monument.md

**1 octombrie – 65 de ani
de la nașterea
scriitorului și psihologului
Aurelian Silvestru
1949**

Pedagog și psiholog, prozator, poet, publicist, Aurelian Silvestru s-a născut într-un sat de pe lângă o mănăstire de călugărițe – Cușelăuca din r-nul Șoldănești.

La vârsta de șapte ani, s-a dus în clasa întâi la Școala medie nr. 1 din Cotiujenii-Noi, același raion. Pe lângă orele din programul școlar, a avut parte și de alte lecții, cele ale mamei Parascovia (născută într-o familie cu 18 copii, apoi crescută și educată de la vârsta de 9 ani la mănăstire): „Uneori, seara târziu, mă chema lângă ea, aprindea un mănunchi de lumânări și-mi citea din Biblie. De fiecare dată când întâlnea un pasaj mai semnificativ mi-l recitea de două-trei ori și mă ruga să-l reproduc”. A avut parte în copilărie de lecturarea mai multor cărți valoroase, care aparțineau unui singuratic ce locuia pe lângă mănăstire. Vorbind mai târziu despre acel „intelectual autodidact”, scriitorul își amintea: „Când veneam la el, mă urca în pod și îmi arăta ce și unde se află. Așa am făcut cunoștință cu Dostoevski, Tolstoi, Balzac, Stendhal, autori pe care i-am citit la o vârstă destul de fragedă”.

După absolvirea școlii medii, face studii la mai multe instituții: Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, Secția Ziaristică (1966-1968), Institutul Pedagogic „Alecu Russo” din Bălți, Facultatea de Pedagogie și Psihologie (1969-1973), Academia de Pedagogie din Moscova, doctorantura la Institutul de Psihologie cu susținerea tezei de doctor în științe psihologice (1975-1978), cursuri de

manager în micul business la Academia de Relații Internaționale din Cairo (1977).

După terminarea studiilor de la Facultatea de Pedagogie și Psihologie, activează un an de zile ca asistent la Catedra de Psihologie a Institutului Pedagogic din Bălți (1973-1974). În perioada 1975-1990 își desfășoară activitatea la Institutul de Cercetări Științifice în Domeniul Pedagogiei din Chișinău în calitate de colaborator științific. Din 1991 până în prezent este director-fondator al Liceului Experimental de Creativitate și Inventică „Prometeu”.

Debutază editorial în 1983 cu cartea *Cunoaște-te pe tine însuși*. Este autor a numeroase articole și eseuri, trei monografii, două manuale, șapte monografii și manuale de psihologie traduse din limba rusă, cărți de publicistică și literatură artistică, inclusiv: *Vârsta barierelor* (1987), *Ispita nemuririi* (2000), ciclul de manuale de istorie pentru clasele primare *Daciada* (1991, în colaborare cu Nicolae Dabija), *Noi și biografia omenirii* (1998), *Dincolo de imposibil* (2001, reeditată în 2007), *Templul Bunătății* (2005), *Cel rătăcit* (2009), *Fărâme de suflet* (2011, carte propusă pentru lectură în cadrul Campaniei Naționale „Copiii Moldovei citesc o carte”), *A doua șansă* (2011), *Aventurile lui Ionuț* (2013).

Fără a avea studii muzicale, a scris texte și muzică pentru copii: „Inspirația de a compune muzică a venit de la sine, - mărturisește scriitorul, - ... și nu acasă, ci în îndepărtatul Egipt. Primul pas făcut de mine către portativ a fost *Planeta Limbii*. Mă aflam în Egipt, lângă piramide, când am descoperit că Egiptul pur și simplu nu există, după cum nu există nici limba egipteană”. Aceasta l-a cutremurat și l-a făcut să-i fie teamă pentru viitorul limbii noastre. În anul 2003 apare culegerea de cântece *Victoria speranței* care a cucerit inimile celor mici și celor mari.

Creația lui Aurelian Silvestru a fost apreciată cu mai multe premii: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (1988, pentru *Ispita nemuririi*; 2002, pentru *Dincolo de imposibil*); Premiul „Cartea cognitivă” în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii, ediția a III-a (1991, pentru cartea *Noi și biografia omenirii*); Premiul Primăriei Chișinău la ediția a V-a a aceluiași Salon (2001, pentru cartea *Ispita nemuririi*). În cadrul ediției a VIII-a (2004) a Salonului de Carte pentru Copii obține premiile „Cartea anului” și „Simpatia copiilor” pentru culegerea de cântece *Victoria speranței*, iar în cadrul ediției a XVI-a (2012) a Salonului

Internațional de Carte pentru Copii și Tineret obține Premiul „Cartea anului” pentru cartea *Fărâme de suflet* și Premiul „Simpatia copiilor” pentru cartea *A doua șansă*. Deține titlul de Eminent al Învățământului Public (1987).

Referințe

Lumea este imperfectă. Contează, însă, nu cum o găsești când vii, ci cum o lași când pleci...

***

E o lege a talentului, probabil, ca să rămână o esență nepătrunsă pe deplin. Nu există o formulă, a cărei dezlegare să rupă paravanul genialității. Genialitatea e prea vastă ca să poată fi redată printr-o singură formulă de exhaustivă înțelegere.

***

Omul de talent nu se supune întâmplării. Chemarea îl îndeamnă să fie stăpân – stăpân pe sine. Numai fiind stăpân pe soarta sa, el poate stăpâni o lume. Căci lumea e mare, dar noi suntem și mai mari, dacă ne credem în stare s-o cucerim. Totul depinde de atitudinea noastră față de sine și față de standardele majorității. Cine acceptă mediocritatea drept etalon, își încătușează din start posibilitatea de a progresa. Ca să obții maximumul, trebuie să tinzi spre imposibil. Genialitatea nu s-a stins. Ea continuă să ardă. Poate chiar în fiecare din noi.

Aurelian Silvestru

Adunate cu migală de-a lungul anilor, aforismele și reflecțiile distinsului psiholog și scriitor Aurelian Silvestru sunt un adevărat jurnal de călătorie prin propriul suflet... Purtând încărcătura unei valoroase experiențe a vieții, fortificându-se – în egală măsură – din lumina blândă a inimii și din asprimea glacială a lucidității, aceste confesiuni sunt, fără îndoială, cuvinte și gânduri bune de semănat.

Vasile Romanciuc

Citind culegerea cu aforisme a lui Aurelian Silvestru „Dincolo de imposibil”, ai impresia că ai vedea adâncul unei ape cristaline într-o

peșteră! E totul simplu – fundul izvorului pare a fi ușor de atins cu palma – pietricelele sunt asemeni aurului risipit, în realitate toate fiind aparente – adâncul foarte adânc, iar pietrele – întunecate și prinse de rădăcinile stâncilor ca niște măsele de balaur...

...De-am avea în neam mai mulți dascăli (profesori, directori de școli, licee, universități) asemeni lui Aurelian Silvestru, sunt convinsă, am trece (întregul Neam) dincolo de imposibil, care mereu ni se arată în cale cu chip de spân sau de balaur roșu...

Claudia Partole

Titluri pentru expoziții

Un pedagog stăpânit de fiorul creației
Marile adevăruri nu au nevoie de cuvinte
Aurelian Silvestru - pasiune și talent
Făuritorul propriului destin
Cu Aurelian Silvestru dincolo de imposibil

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

A doua șansă sau Făuritorii de școli / Aurelian Silvestru; il.: Olga Cazacu. – Ch.: Prut Internațional, 2011. – 59 p.: il.

AVENTURILE lui Ionuț / Aurelian Silvestru; il.: Olga Cazacu. – Ch.: Prut, 2013. – 24 p.: il. – (Carte surpriză).

CEL rătăcit / Aurelian Silvestru. – Ch., Prut Internațional, 2009. – 356 p.

DACIADA / Nicolae Dabija, Aurelian Silvestru; des.: Nicolae Guțu. – Ch.: [s. n.], 1991. – 76 p.: il.

DINCOLO de imposibil: aforisme / Aurelian Silvestru; cop.: Marcel Șendrea. – Ch., Prut Internațional, 2001. – 104 p.

DINCOLO de imposibil: aforisme = Au – delà de l'impossible: aphorismes / Aurelian Silvestru; trad.: Zinaida Vârlan, Fevronia Maler; cop.: Iulia Școbari-Grădinar. – Ch., Prut Internațional, 2007. – 190 p. – Lb. rom. și fr.

FĂRÂME de suflet / Aurelian Silvestru; cop. aut. – Ch.: TOCONO, 2011. – 370 p.: il.

ISPITA nemuririi / Aurelian Silvestru; des.: Romeo Schițco. – Ch.: Museum, 2000. – 264 p.

NOI și biografia omenirii / Aurelian Silvestru; des.: Romeo Schițco. – Ch.: Museum, 1998. – 304 p. – (Casa cărții Mitropolit Petru Movilă).

TEMPLUL bunătății: legende și parabole / Aurelian Silvestru; il.: Violeta Dabija, Stela Damaschin-Popa. – Ch.: Prut Internațional, 2005. – 32 p.: il.

VICTORIA speranței: culeg. de cântece / Aurelian Silvestru; cop.: Sergiu Stanciu. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 120 p.: n. + 6 casete audio.

Referințe critice

AURELIAN Silvestru // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 337 – 339.

GRIGORESCU, Gr. Iluziile idealității // Grigorescu, Gr. Aristocrația spiritului / Gr. Grigorescu. – Ch., 2006. – P. 32 – 35.

ȚOPA, Efimia. Silvestru Aurelian / Efimia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812 – 2010. – Ch., 2010. – P. 479 – 480.

AMARIEI, Iulia. Fărâme de suflet / Iulia Amariei // Natura. – 2012. – Nr. 3. – P. 5.

BORTĂ, Maria. „Copiii Moldovei citesc o carte” – Campanie Națională: „Fărâme de suflet” / Maria Bortă // Realități Culturale. – 2012. – Nr. 4. – P. 11.

BULMAGA, Rodica. Campania „Copiii Moldovei citesc o carte” / Rodica Bulmaga // Lit. și arta. – 2012. – 26 ian. – P. 4.

„**CEL** mai valoros produs al unei țări este materia cenușie”: [interviu] / Aurelian Silvestru ; consemn.: Ilie Lupan // „a”MIC”. – 2012. – Nr. 4. – P. 2 – 3.

GRIBINCEA, Vasile (elev). Cartea „Fărâme de suflet” în viziunea unui licean: (eseu analitic) / Vasile Gribincea // Lit. și arta. – 2012. – 24 mai. – P. 5.

PÂRLEA, Gheorghe. „Cel rătăcit” – un roman de succes / Gheorghe Pârlea // Lit. și arta. – 2012. – 2 febr. – P. 4.

POSTOLACHI, Veronica. Pygmalion al sufletului omenesc / Veronica Postolachi // Lit. și arta. – 2012. – 1 mart. – P. 5.

ROIBU, Nicolae. Aurelian Silvestru: „Îmi doresc să fac cât mai mult bine pentru alții...” / Nicolae Roibu // Timpul. – 2012. – 30 ian. – P. 16.

VASCAN, Ion. Între formă și conținut: [„Fărâme de suflet”] / Ion Vascan // Făclia. – 2012. – 7 apr. – P. 8.

CORAI, Tatiana. Aurelian Silvestru, făuritorul de școli / Tatiana Corai // Timpul. – 2011. – 3 oct. – P. 16.

CROITORU, Paula. A doua șansă sau făuritorii de școli / Paula Croitoru // Capitala. – 2011. – 9 dec. – P. 3.

GHEORGHITĂ, Eugen. Făuritorul / Eugen Gheorghită // Lit. și arta. – 2011. – 13 oct. – P. 3.

JOSU, Nina. O întâlnire de suflet la Liceul „Prometeu” / Nina Josu // Lit. și arta. – 2011. – 20 oct. – P. 4.

TAMAZLĂCARU, Elena. Aurelian Silvestru și ale sale „Fărâme de suflet” / Elena Tamazlăcaru // Lit. și arta. – 2011. – 13 oct. – P. 3.

CIOBANU, Mircea V. Romanul din Basarabia, A. D. 2009: „teme și strategii narative” / Mircea V. Ciobanu // Sud-Est cultural. – 2010. – Nr. 2. – P. 15 – 28.

DABIJA, Nicolae. Virtuți narative / Nicolae Dabija // Lit. și arta. – 2010. – 11 mart. – P. 4.

FILIP, Iulian. Hățișurile și luminișurile rătăciților / Iulian Filip // Limba Română. – 2010. – Nr. 3–4. – P. 202 – 206; Lit. și arta. – 2010. – 11 mart. – P. 4.

GORINCIOI, Tamara. „Cel rătăcit” sau în căutarea lui Iisus / Tamara Gorincioi // Capitala. – 2010. – 7 mai. – P. 8.

LUPAȘCU, Tatiana. Cea mai citită carte a anului 2009: (Aurelian Silvestru „Cel rătăcit”) / Tatiana Lupașcu // Capitala. – 2010. – 8 sept. – P. 8.

Dedicații lirice

DABIJA, Nicolae. Insula de la Șerpeni: lui Aurelian Silvestru // Dabija, Nicolae. Oul de piatră / Nicolae Dabija. – Galați, 1995. – P. 145.

Documente audiovizuale și electronice

SILVESTRU, Aurelian. Victoria speranței [înregistr. audio] / muz. și text: Aurelian Silvestru; interpr.: ans. vocal „Prometeu”; conducător art.: Veaceslav Adam. – [Ch.], [s. n.], [s. a.]. – 2 casete audio.

**15 octombrie – 200 de ani
de la nașterea scriitorului rus
Mihail Lermontov
(1814–1841)**

Mihail Lermontov, poet, prozator și dramaturg rus, s-a născut la 15 octombrie 1814, în familia lui Iuri Petrovici și a Mariei Lermontov, stabilită temporar cu traiul la Moscova. La insistența bunicii i s-a dat numele de pe mamă. În 1815 tânăra familie Lermontov se stabilește în satul Tarhani (azi Lermontov), gubernia Penza. După moartea mamei, în 1817, tatăl părăsește moșia din Tarhani, lăsându-l pe micul Mihail sub protectoratul bunicii. În timpul verii bunica își ducea nepotul, a cărui sănătate era destul de firavă, la apele din Goriacevodsk (Piatigorsk) din Caucaz, stabilindu-se în familia surorii sale, proprietara unei case de la poalele muntelui Mașuk. Ultima călătorie spre Caucaz a adunat cele mai frumoase impresii în sufletul viitorului poet. Sub aceste impresii va scrie multe din operele sale.

În 1827 Mihail Lermontov se transferă la Moscova. Îl are în calitate de profesor-preparator pe Aleksei Zinoviev, care îi descoperă aptitudinile literare și artistice, stimulându-i creația. Tânărul elev începe să studieze suplimentar pictura (sub supravegherea lui Alexandr Solonițki), ia lecții de pian și vioară. Vara și-o petrece pe moșia tatălui său, la Kropotovo. Toamna revine la Moscova și încearcă să pătrundă în cercurile culturale moscovite, vizitând opera, teatrele dramatice, întrunirile literare.

În 1828 Lermontov este admis la Pensionul pentru fiii de nobili din cadrul Universității din Moscova. Este înscris direct în clasa a IV-a, având dreptul la frecvență liberă. Participă activ la viața culturală a pensionului. În 1829 publică versuri în cele 4 reviste editate în cadrul instituției. Pe parcursul studiilor la pension a scris mai mult de 60 de poezii, câteva poeme, începând să lucreze la primele variante ale poemului *Demonul*.

În anul 1830, la 29 martie, printr-un „ukaz” al țarului Nicolai I, Pensionul pentru fiii de nobili este transformat în gimnaziu. Lermontov refuză să studieze la gimnaziu. Este exmatriculat, eliberându-i-se doar o adeverință ce confirmă că a audiat cursurile pentru clasa superioară a pensionului. Susține examenele de admitere la Universitatea din Moscova, dar în 1832 este exmatriculat pentru nefrecventarea cursurilor. La sfatul lui A.G. Stolâpin, susține examenele și este admis

la Școala de Ofițeri de gardă și cadeți din Sankt-Petersburg, iar în 1834 devine comandantul unui regiment de cavalerie.

În februarie 1837 scrie poezia „Смерть поэта” (*Moartea poetului*), care circulă sub formă de copii după manuscris și exprimă nemulțumirea generală declanșată la moartea marelui poet Alexandr Pușkin. Când poezia ajunge la urechile țarului, poetul este arestat și ulterior transferat la un regiment de infanterie din munții Caucaz. După un an se întoarce, dar în 1840 este arestat din nou pentru participarea la un duel și, la porunca țarului, este trimis pe frontul din Caucaz.

Primele lui poezii apar la începutul anului 1830, ca o mărturie a influenței liricii romantice caucaziene a lui Pușkin. Își încearcă talentul în mai multe genuri cum ar fi: poezii epice, piese de teatru, nuvele și poezii lirice. Îi traduce pe Byron și pe Schiller.

Toată opera lui este caracterizată de setea de libertate și de ura necondiționată față de tiranie. Atmosfera fundamental-tragică a epocii se regăsește în scrierile sale, cum ar fi „Маскарад” (*Bal mascat*, 1835), poemul „Мцыри” (*Mțâri*, 1839), nuvela „Демон” (*Demonul*, 1840). O altă capodoperă a lui Lermontov este „Герой нашего времени” (*Un erou al timpului nostru*, 1840). Multe din operele lui Mihail Lermontov au rămas neterminate, dar și așa au avut o influență deosebită asupra literaturii ruse. Postmortem operele sale au fost reeditate în nenumărate rânduri, inclusiv în cele cinci volume de opere complete (*Полное Собрание Сочинений*) apărute în perioada 1935-1937.

S-a stins din viață în seara zilei de 15 iunie 1841, la poalele muntelui Mașuk, fiind rănit mortal la duel. A fost înmormântat la cimitirul din Piatigorsk.

Referințe

Lermontov – prozatorul va fi superior lui Lermontov – versuitorul. Încă nimeni nu a scris la noi o asemenea proză dreaptă, frumoasă și îmbătătoare.

N. V. Gogol

... Lermontov-prozatorul este o minune, este aceea către ce noi tindem acum, peste o sută de ani, trebuie să tindem, să studiem proza lermontoviană, trebuie s-o considerăm ca pe începuturile marii literaturi epice ruse.

Lermontov în romanul „Un erou al vremii noastre” dezvăluie chipul

unei epoci îngrozitoare, al unui om devastator, feroce, străin, trecând întristat și murind de urât printre natura măreață și printre oamenii cu inimă curată, - Lermontov deschide în fața noastră o artă absolut reală, înțeleaptă a stilului înalt. Citești și simți: aici e totul ce se poate și cum se poate de spus, nici mai mult, nici mai puțin. Este profund și omenesc. Asemenea proză putea fi creată numai de un rus, chemat de geniu spre creația superioară...

N. Tolstoi

El îi imită în versuri pe Pușkin și pe Bayron și începe să scrie fără a imita pe nimeni, în schimb iată de acum un veac întreg toți vor să-l imite. Dar absolut evident că asta este imposibil (...). Cuvintele spuse de el despre dragoste nu-și au pereche în niciuna din poeziile universale...

Eu nu mai vorbesc despre proza lui. Aici el s-a întrecut pe sine cu o sută de ani și în fiecare lucrare demonstrează faptul că proza nu este demnitatea doar a unei vârste mature.

A. Ahmatova

Lirismul și gândul civic pătimaș s-au întruchipat atât de unitar în operele lui (Lermontov), încât fiecare mărturisire lirică involuntar ne face să medităm profund asupra rostului existenței, asupra raporturilor dintre oameni, asupra categoriilor binelui, răului, vieții, morții, istoriei, contemporaneității, veșniciei...

I. Andronikov

Поэзия Лермонтова оказалось живой и необходимой последующим поколениям. Она опередила свое время, как часто бывает с настоящей поэзией. Ее страстные порывы, ее глубокая духовность, ее тоска и вера близки сегодняшнему читателю, особенно молодому. Поэзия Лермонтова стала частицей нашей национальной души.

И. Муравьева

Нет нужды говорить и доказывать, что Лермонтов был великий поэт: в этом уже давно и единодушно согласились все, кто только не лишен здравого смысла и эстетического чувства. Блеск поэтического ореола загорелся над головою молодого поэта тотчас же со времени появления первых его опытов.

Немного Лермонтов успел произвести, но это немногое тотчас же дало ему, во мнении общества, место после Пушкина.

В. Белинский

Великая человечность Лермонтова, пластичность его образов, его способность „ревоплощаться” – в Арбенина, в Печорина, в Максима Максимыча, соединение простоты и возвышенности, естественности и оригинальности – свойства не только созданий Лермонтова, но и его самого. И через всю жизнь проносим мы в душе образ этого человека – грустного, старого, немного властного, скромного, смелого, благородного, язвительного, мечтательного, насмешливого, застенчивого, наделенного могучими страстями и волей и пронизательным беспощадным умом. Поэта гениального и так рано погибшего. Бессмертного и навсегда молодого.

И. Андроников

Titluri pentru expoziții

Poezia ca expresie a destinului

Un erou al vremii noastre

El a fost în toate un domnitor

Поэзия Лермонтова – поэзия глубокого чувства

Лермонтов – „самый сильный человек в русской поэзии”

Поэзия Лермонтова – частица национальной души

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ALBEȘTE solitar catargul / Mihail Lermontov; il.: L. Studenikov. – Ch.: Lit. artistică, 1980. – 64 p.: il.

AȘIK-KERIB: tureckăa skazka / Mihail Lermontov; hudož.: D. Mahašvili. – M.: Det. lit., 1988. – 31 p.: il. – Lb. rusă.

BELEET parus odinokij. O žizni, Boge i duše / Mihail Lermontov. – M.: Belyi gorod, 2001. – 11 p. – Lb. rusă.

BOĂRIN Orša: poëma / Mihail Lermontov. – M.: Det. lit., 1989. – 59 p.: il. – Lb. rusă.

BORODINO / Mihail Lermontov; hudož.: S. Bojko. – M.: Det. lit., 1989. – 15 p.: il. – Lb. rusă.

DEMON: vostočnaâ povest' / Mihail Lermontov; ill.: K. Izemberg. – Minsk: Knižnyj Dom, 2009. – 96 p.: il. – Lb. rusă.

GEROJ našego vremeni / Mihail Lermontov; hudož.: Ū. Ivanov. – M.: Sov. Rossiâ, 1990. – 302 p.: il. – Lb. rusă.

KAVKAZSKIE poëmy / Mihail Lermontov. – M.: Det. lit., 1990. – 238 p.: il. – Lb. rusă.

MASKARAD: drama / Mihail Lermontov. – Leningrad: Det. lit., 1990. – 272 p. – Lb. rusă.

PARUS: stihi / Mihail Lermontov; hudož.: A. Belâkina. – M.: Malyš, 1982. – 16 p.: il. – Lb. rusă.

STIHOTVORENIÂ; Poëmy; Geroj našego vremeni / Mihail Lermontov. – M.: Olimp, 1993. – 285 p. – Lb. rusă.

STIHOTVORENIÂ; Poëmy; Maskarad / Mihail Lermontov; hudož.: A. Kopalina. – M.: Drofa; Veče, 2003. – 400 p.: il. – Lb. rusă.

UN erou al timpului nostru / Mihail Lermontov; trad.: P. Anghel; cop.: V. Coroban. – Ch.: Cartier, 2003. – 174 p. – (Cartier clasic).

UN erou al vremii noastre / Mihail Lermontov; trad.: A. Cosmescu, B. Istru, I. Vatamanu. – București; Ch.: Litera Internațional, 2003. – 372 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 322).

Referințe critice

ANDRONIKOV, I. Lermontov: issledovaniâ i nahodki / I. Andronikov. – M.: Hudož. lit., 1977. – 647 p. – Lb. rusă.

BOLŠAKOV, K. Begstvo plennyh, ili istoriâ stradanij i gibeli poručika Tenginskogo pehotnogo polka Mihaila Lermontova / K. Bolšakov. – M.: Hudož. lit, 1991. – 334 p. – Lb. rusă.

ČEKALIN, S. Lermontov: znakomâs' s biografiei poëta / S. Čekalin. – M.: Znanie, 1991. – 249 p. – Lb. rusă.

M. LERMONTOV. „Geroj našego vremeni”: analiz teksta, osnovnoe soderžanie, sočineniâ / avt.-sost.: E. Lipina. – M.: Drofa, 2001. – 96 p. – Lb. rusă.

M. LERMONTOV. Lirika: analiz teksta, osnovnoe soderžanie, sočineniâ / avt.-sost.: N. Sečina. – M.: Drofa, 2000. – 112 p. – Lb. rusă.

M. Ū. LERMONTOV v vospominaniâh sovremennikov / sost.: M. Gille'son, O. Miller. – M.: Hudož. lit., 1989. – 672 p. – Lb. rusă.

LERMONTOVSKAĀ ènciklopediĀ. – M.: Sov. èncikl., 1981. – 784 p. – Lb. rusĀ.

LOMINADZE, S. Poètièeskij mir Lermontova / S. Lominadze. – M.: Sovremennik, 1985. – 288 p. – Lb. rusĀ.

LOMUNOV, K. M. Ū. Lermontov: oèerk žizni i tvorèestva / K. Lomunov. – M.: Det. lit., 1989. – 174 p. – Lb. rusĀ.

LOTMAN, Ū. V škole poètièeskogo slova: Puškin, Lermontov, Gogol' / Ū. Lotman. – M.: Prosvešenie, 1988. – 348 p. – Lb. rusĀ.

MAHLEVIÈ, Ā. „I Èl'brus na ũge...”: [o M. Ū. Lermontove] / Ā. Mahleviè. – M.: Sov. RossiĀ, 1991. – 182 p. – Lb. rusĀ.

MAKOGONENKO, G. Lermontov i Puškin / G. Makogonenko. – Leningrad: Sov. pisatel', 1987. – 398 p. – Lb. rusĀ.

VISOKOVATYJ, P. Mihail Ūr'eviè Lermontov: žizn' i tvorèestvo / P. Visokovatyj. – M.: Kniga, 1989. – 454 p. – Lb. rusĀ.

LERMONTOV Mihail // 100 velikih imen v literature. – M., 1998. – P. 269 – 275. – Lb. rusĀ.

LERMONTOV Mihail // Dicèionar de scriitori strĀini. – Cluj-Napoca, 2000. – P. 367 – 369.

LERMONTOV Mihail // Pisатели našego detstva: biogr. slovar'. È. 2. – M., 1999. – P. 285 – 294. – Lb. rusĀ.

LERMONTOV Mihail // Vse obo vseh. T. 3. – M., 1997. – P. 242 – 249. – Lb. rusĀ.

LERMONTOV Mihail Iurievici // Enciclopedia universalĀ Britannica. Vol. 9. – București, 2010. – P. 126.

LERMONTOV Mihail // Ā poznaŭ mir: det. èncikl. Literatura. – M., 1999. – P. 247 – 250. – Lb. rusĀ.

NETIDA, A. Mihail Lermontov / A. Netida // Calendar Naèional. 2004 // Bibl. Naè. a R. Moldova. – Ch., 2004. – P. 283 – 284.

SKAZKI i skazoèniki: Mihail Lermontov // Ā poznaŭ mir: èncikl.: RusskĀ Literatura. – M., 2006. – P. 24 – 27. – Lb. rusĀ.

TIMOFEEVA, I. Mihail Lermontov // Timofeeva, I. Èto i kak èitat' vašemmu rebenku ot goda do desĀti: èncikl. dlĀ roditelej / I. Timofeeva. – SPb, 2000. – P. 190 – 191. – Lb. rusĀ.

VACURO, V. Mihail Lermontov / V. Vacuro // Russkie pisатели: biobibliogr. slovar'. È. 1. – M., 1990. – P. 409 – 416. – Lb. rusĀ.

IGNATOVA, T. „Každomu pravdoŭ i èest'ŭ vzdajte”: (M. Lermontov, „PesnĀ pro kupca Kalašnikova”) / T. Ignatova // Russkoe slovo. – 2010. – 8 oct. – P. 10. – Lb. rusĀ.

Dedicații lirice

LOTEANU, Emil. Gorunii: în memoria lui M. Lermontov // Loteanu, Emil. 101 poeme / Emil Loteanu. – București; Ch., 2011. – P. 58.

20 octombrie – 75 de ani de la nașterea scriitorului Dumitru Matcovschi (1939–2013)

Poetul, prozatorul, dramaturgul Dumitru Matcovschi s-a născut la 20 octombrie 1939, în comuna Vadul-Rașcov, Șoldănești, în familia țărănilor Leonte și Eudochia Matcovschi.

După studiile primare și secundare în satul de baștină, în 1956 se înscrie la Institutul Pedagogic „Ion Creangă”, Facultatea de Istorie și Filologie. În 1961 absolvește Universitatea de Stat din Moldova.

Fiind student în anul V, este invitat în calitate de colaborator la cotidianul *Moldova socialistă*, unde va rămâne și după absolvirea universității în calitate de colaborator literar. Între 1966 și 1970 este redactor-șef adjunct la săptămânalul *Cultura*, de unde este concediat în urma presiunilor intervenite după apariția volumului *Descântece în alb și negru*, distrus îndată după editare. În 1987 este numit redactor-șef al revistei *Nistru* (din 1990 se va numi *Basarabia*). Aici activează până la 31 august 1997, când își anunță demisia din funcție.

Creația lui Dumitru Matcovschi este variată nu numai ca tematică, dar și sub aspectul genurilor și speciilor literare cultivate. Debutează editorial cu placheta de versuri *Maci în rouă* (1963), în prefața căreia autorul este numit „liric prin excelență”.

În 1965 devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Ulterior, publică mai multe volume de poezie, prin care își aprofundează formula și crezul poetic: *Univers intim* (1966), *Casa pârintească* (1968), *Melodica* (1971), *Axa* (1977), *Patria, Poetul și Balada* (1981), *Tu, dragostea mea* (1987), *Soarele cel Mare* (1990), *Imne și blesteme* (1991), *Capul și sabia* (1993), *Aici, departe* (1997, 2004), *Vad* (1998), *Veșnica toamnă* (2001), *Pasărea nopții pe casă* (2003), *Neamul Cain* (2008), *Amarele confesiuni* (2011) ș.a. Fiind poet din generația lui Gr. Vieru, I. Vatamanu, pentru creația sa sunt caracteristice aceleași

trăsături comune literaturii din anii '60-'80: viziunea artistică asupra trecutului, valorificarea creației populare prin preluarea unor motive, dar, mai ales, prin reedificarea mijloacelor poetice, reflectarea asupra problemelor timpului în care trăiește. Autorul cultivă aceleași valori spirituale, motivele dintotdeauna ale poeziei sale fiind casa și dorul, spicul și lacrima, patria și cuvântul, faptele strămoșilor, graiul matern.

Un puternic substrat liric este prezent în romanele lui Dumitru Matcovschi (*Duda*, 1971, *Bătuta*, 1975, *Toamna porumbeilor albi*, 1979, *Focul din vatră*, 1982, *Roman teatral*, 1984, *Piesă pentru un teatru provincial*, 1988), precum și în piesele sale care au avut un ecou semnificativ în epocă (*Președintele*, 1972, *Tata*, 1974, *Pomul vieții*, 1982, *Troița*, 1985, *Abecedarul*, 1986).

Talentul scriitorului s-a manifestat și în cărțile de poezie pentru copii *Numai eu și numai cerul* (1970), *Clopoțel* (1971), *Greierașul Puii* (1974, 2003), *Bună dimineața, mamă* (1999) ș. a.

În anii mișcării de eliberare națională, de luptă pentru limbă, alfabet și tricolor, Dumitru Matcovschi este, alături de alți scriitori, exponentul înflăcărat al poeziei patriotice, manifestându-se și ca un publicist remarcabil.

Opera lui Dumitru Matcovschi însumează în totalitate peste 55 de volume editate la Chișinău, București, Moscova, Vilnius etc. Multe din poeziile sale au fost puse pe note de I. Aldea-Teodorovici, E. Doga, M. Dolgan, devenind șlagăre. În 2002 cineaștii Dumitru Olărescu și Mircea Chistruga au turnat un film documentar emoționant „Aici departe” despre Omul și Poetul Dumitru Matcovschi.

Este laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova (1989, pentru volumul *Soarele cel Mare*), premiant al Festivalului Internațional de poezie „Nichita Stănescu” (1998) și al mai multor publicații periodice, laureat al Premiului de Excelență al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1999). Deținător al medaliilor „Mihai Eminescu” și „Pentru distincție în muncă”, cavalier al Ordinului Republicii (1996) și al Ordinului „Steaua României” în grad de Comandor (2000).

În 1989 i s-a conferit titlul de Scriitor al Poporului, iar în 1995 a fost ales membru titular al Academiei de Științe din Moldova. Din anul 2003 liceul din satul natal îi poartă numele, iar casa, în care s-a născut scriitorul, a fost transformată în casă-muzeu. Din 2011, în luna octombrie, la Vadul-Rașcov se organizează Festivalul Internațional de Poezie și Cântec „Acasă la Dumitru Matcovschi”.

S-a stins din viață la 26 iunie 2013 la Chișinău, fiind înmormântat în cimitirul din satul de baștină, alături de părinți.

Referințe

Eu am cântat, eu cânt și-o să mai cânt,
La margine de lume și de țară,
Încet-încet, cu limpede cuvânt,
Străbun pământ în nouă primăvară.

***

Sunt tot țăran și tot de la pământ,
Din Soare rupt și ridicat în stemă,
Doar că turnat mi-e sufletu-n cuvânt
Și crește nu în spic ci în poemă...

***

Am ales cuvinte simple din cuvinte,
Sufletul în ele mi-am turnat fierbinte...
Am lăsat în urmă brazdă și-i adâncă?
Să mă tem de vreme? Dar de ce m-aș teme?
Mi-am crescut copiii și am scris poeme.

***

Poet fără de țară nu există! M-am știut dator să iau atitudine față de tot ce se întâmplă aici și acum (...). Un simplu dor de casă-masă-mamă-tată-frate-soră-doină-horă poemele mele sunt. Acest dor se numește dintotdeauna Destin.

Dumitru Matcovschi

Poetul care scria „simple adevăruri”, care înșira cu o detașată seninătate întâmplări baladești din satul lui a resimțit cu toată ființa nevoia de „a se întoarce la neam și la durere”.

Și iată că în miezul sentimental al versurilor a apărut un nerv al spunerii mai apăsate a adevărului, poetul anunțându-se, energic, ca om al Cetății. Culoarea purpurie sau chiar întunecată a Destinului a pătruns în ele, în versuri, și le-a imprimat o tonalitate dramatică și militantă.

Mihai Cimpoi

(...) Dumitru Matcovschi este scriitorul basarabean care arde ca o lumânare pe altarul cuvântului „ce exprimă adevărul”, în căutarea dreptății Neamului său, în căutarea îndreptării unui destin vitreg, în căutarea identității unui pământ de floare și lacrimă.

Lucian Steia

Dumitru Matcovschi este un poet autentic și, prin demnitatea și suferința lui, un simbol al Basarabiei.

Eugen Simion

Axa programului poetic al lui Dumitru Matcovschi a fost și a rămas simplitatea, măsura, echilibrul, armonia interioară, definită de intuiția organică a complexității trăirilor umane. O altă caracteristică a poeziei lui este muzicalitatea sugestivă, alimentată de incantația cuvintelor, de aranjamentul lor în fraza poetică...

Eliza Botezatu

(...) El își scrie atât proza, cât și dramaturgia cu aceleași unelte ce țin de poezie, adică țin de lirism, metaforă, trăire, sentiment (...). Sentimentul și meditația sunt două maluri sigure, între care curge fluviul poetic cu numele Dumitru Matcovschi. Din aliajul acestor două maluri de lut viu, însuflețit, se plămădește, se încheagă Soarele cel Mare al inspirației și revelației...

Gheorghe Ciocoi

Titluri pentru expoziții

Turnat mi-e sufletu-n cuvânt...

Și mă căznesc să scriu frumos cuvântul...

Crești un pom, aduni o carte și rămâi cu neamul tău

Dumitru Matcovschi – un poet pătimaș al dorului

Al nostru de-a pururi Poetul

Dumitru Matcovschi – drum poetic prin timp

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

AICI departe / Dumitru Matcovschi. – Ch.: Presa, 1997. – 62 p.

AL Țării fiu / Dumitru Matcovschi. – Ch.: Red. rev. „Basarabia”, 1993. – 160 p.

AMARELE confesiuni / Dumitru Matcovschi; pref.: Theodor Codreanu; conc. graf.: Dorian Conea. – Ch.: Magna-Princeps, 2011. – 248 p.

BUNĂ dimineața, mamă / Dumitru Matcovschi; pict.: V. Movileanu. – Ch.: Cartea Moldovei, 1999. – 16 p.: il.

FOCUL din vatră: roman / Dumitru Matcovschi; prez. graf.: Simion Solonaru. – Ch.: Lit. artistică, 1982. – 230 p.

GREIERAȘUL Puiu: povestiri / Dumitru Matcovschi; il.: Marcel Șendrea. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră) (Poezii mici pentru pici-pitici).

HORA Mare: versuri / Dumitru Matcovschi; il.: Isai Cârmu. – Ch.: Lit. artistică, 1979. – 48 p.: il.

MĂRIA sa poetul: suită în versuri din 39 poeme de închinare la Eminescu rostite de D. Matcovschi / Dumitru Matcovschi; cop., graf.: Isai Cârmu; postf.: Mihai Cimpoi. – Ch.: USM; Red. rev. „Basarabia”, 1992. – 96 p.

NĂZDRĂVANUL Creangă, moșul...: către Sublimul Povestitor o închinare în vers / Dumitru Matcovschi; cop., graf.: Isai Cârmu. – Ch.: Red. rev. „Basarabia”, 1992. – 104 p.

NEAMUL Cain / Dumitru Matcovschi; cop., graf.: Isai Cârmu. – Ch.: Știința, 2008. – 320 p.

PĂRINTE al Limbii noastre: închinare către Mateevici / Dumitru Matcovschi; cop., graf.: Isai Cârmu. – Ch.: USM, 1992. – 144 p.

POMUL materiei / Dumitru Matcovschi; prez. graf.: Nicolae Răileanu; pict.: A. Sârbu. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1996. – 40 p. – (Poezii de duminică).

VAD: poezii / Dumitru Matcovschi; cop.: Isai Cârmu. – Ch.: Litera, 1998. – 312 p. – (Biblioteca școlarului; nr. 188).

VEȘNICA teamă: versuri / Dumitru Matcovschi; pref.: Eliza Botezatu; prez. graf.: Gheorghe Vrabie. – Ch.: Cartea Moldovei, 2001. – 216 p.

Referințe critice

ACADEMICIANUL Dumitru Matcovschi: biobibliogr. / AȘM; Bibl. Șt. Centrală; alcăt.: Lilia Bodarev, Eugenia Creul; cop.: Romeo Șveț. – Ch.: Știința, 2009. – 218 p.

DUMITRU Matcovschi: biobibliogr. / Bibl. Publ. „A. Donici”; alcăt.: Elena Crudu. – Orhei: [s. n.], 2003. – 134 p. – (Personalități orheiene).

DUMITRU Matcovschi – poet și om al cetății / AȘM; Inst. de Filologie; coord.: Mihai Cimpoi; cop.: Romeo Șveț. – Ch.: Știința, 2009. – 327 p. – (Personalități notorii; 1).

BOTEZATU, Eliza. Dumitru Matcovschi: între rapsodie și pamflet / Eliza Botezatu // *Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări*. – Ch., 1998. – P. 456 – 470.

BOTEZATU, Eliza. Poetul și valorile sale. Dumitru Matcovschi – drum poetic prin timp / Eliza Botezatu // *Orientări artistice și stilistice în literatura contemporană*. Vol. 1. – Ch., 2003. – P. 131 – 148.

BUTNARU, Leo. Interviu în menirea cea supremă // Butnaru, Leo. *Umbra ca martor* / Leo Butnaru. – Ch., 1991. – P. 146 – 150.

CIMPOI, Mihai. Căutarea de sine a literaturii basarabene. „Copiii anilor treizeci” // Cimpoi, Mihai. *Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu* / Mihai Cimpoi. – Ch., 2003. – P. 304 – 305.

CIMPOI, Mihai. [Dumitru Matcovschi] // Cimpoi, Mihai. *Basarabia sub steaua exilului* / Mihai Cimpoi. – București, 1994. – P. 103 – 106.

CIOCANU, Anatol. Matcovschi Dumitru / Anatol Ciocanu // *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812 – 2010*. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2010. – P. 351 – 352.

CIOCANU, Ion. Dumitru Matcovschi. De la baladă la diatribă // Ciocanu, Ion. *Scrieri de ieri și de azi* / Ion Ciocanu. – Ch., 2004. – P. 60 – 66.

CIOCANU, Ion. Dumitru Matcovschi descendent din baladă // Ciocanu, Ion. *Dincolo de literă: (incursiuni critice în procesul literar contemporan)* / Ion Ciocanu. – Timișoara, 2002. – P. 104 – 116.

CIOCANU, Ion. Dumitru Matcovschi – romancierul // Ciocanu, Ion. *Literatura română contemporană din Republica Moldova* / Ion Ciocanu. – Ch., 1998. – P. 361 – 364.

CIOCANU, Ion. Poezia lui Dumitru Matcovschi și muzica // Ciocanu, Ion. *Literatura română contemporană din Republica Moldova*

/ Ion Ciocanu. – Ch., 1998. – P. 215 – 216.

CIOCANU, Ion. Soarele și amara lumină a lui...: [Dumitru Matcovschi] // Ciocanu, Ion. Dreptul la critică / Ion Ciocanu. – Ch., 1990. – P. 334 – 346.

DUMITRU Matcovschi // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecț.: Mihai Cimpoi, Anatol Vidrașcu, Vlad Zbârciog; conc. graf., col. și cop.: Vladimir Zmeev. – Ch., 2005. – P. 453 – 464. – (Biblioteca școlarului; nr. 480).

DUMITRU Matcovschi // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. bibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut; resp. de ed.: Claudia Balaban. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 262 – 269.

MATCOVSCHI Dumitru // Literatura română: dicț.-antologie de istorie și teorie literară / aut. proiect. și coord.: Iurie Colesnic; alcăt.: Lora Bucătaru; cop.: Andrei Gamarț. – Ed. a 3-a rev. și adăug. – Ch., 2003. – P. 333 – 335.

MATCOVSCHI, Dumitru // Membrii Academiei de Științe a Moldovei. 1961 – 2006: dicț. – Ch., 2006. – P. 100 – 103. – (Academica).

PĂRNĂU, Ion. Scriitor al poporului / Ion Părnău // Făclia. – 2012. – 2 iun. – P. 7.

UNGUREANU, Lidia. Dumitru Matcovschi – reper spiritual al rezistenței noastre / Lidia Ungureanu // Florile dalbe. – 2012. – 15 noiembr. – P. 2.

POPUȘOI, Liliana. „Amarele confesiuni” ale poetului „intrat până la inimă în cuvânt” / Liliana Popușoi // Flux. Ed. de vineri. – 2011. – 22 apr. – P. 8.

ROIBU, Nicolae. „Amarele confesiuni” ale lui Dumitru Matcovschi / Nicolae Roibu // Timpul. – 2011. – 31 mart. – P. 8.

APRECIERI: Dumitru Matcovschi – 70 / Mihai Cimpoi, Victor Crăciun, Eliza Botezatu, Ion Ciocanu // Lit. și arta. – 2009. – 15 oct. – P. 5.

Dedicații lirice

CEPOI, Simion. Un astru pe pământ: lui D. Matcovschi // Cepoi, Simion. La gura izvorului / Simion Cepoi. – Ch., 2007. – P. 52.

CIOCANU, Anatol. Iarnă în pădurile de brad: lui Dumitru Matcovschi // Ciocanu, Anatol. Veșnic renaște: versuri / Anatol Ciocanu. – Ch., 1981. – P. 39.

GANGEA, Victor. Accidentul: lui D. Matcovschi // Gangea, Victor. Izvorul iubirii / Victor Gangea. – Ch., 2011. – P. 51.

GRAMA, Steliana. Dacă nu mă-nșel: (lui D. Matcovschi) // Grama, Steliana. Curcubeul viselor: versuri pentru copii / Steliana Grama. – Ch., 2008. – P. 80.

PASCARU, Olga. A răsărit o stea: lui D. Matcovschi, a. 1989 // Pascaru, Olga. Cad frunzele... / Olga Pascaru. – Ch., 2007. – P. 43.

TRAIANUS. Cântec libertății tale: lui Dumitru Matcovschi // Traianus. Un clopot pentru Basarabia / Traianus. – Ch., 1996. – P. 191.

VATAMANU, Ion. Și alții: pentru Dumitru Matcovschi // Vatamanu, Ion. Atât de mult al pământului: poezii și balade / Ion Vatamanu. – Ch., 1990. – P. 84 – 85.

VIERU, Ion. Lăsați-i omului: lui Dumitru Matcovschi // Vieru, Ion. Cer și pământ / Ion Vieru. – Ch., 1991. – P. 305.

Documente audiovizuale și electronice

MATCOVSCHI, Dumitru. Amore; Trenul de seară; Îndrăgostit de-o fată [înregistr. audio] / vers.: Dumitru Matcovschi; muz.: Mihai Dolgan, interpr. Formația „Noroc” // Formația „Noroc” 1967 – 2007. – Ch.: VIP magazin, Moldcell, 2007. – 1 CD-ROM.

MATCOVSCHI, Dumitru. Bucurați-vă [înregistr. audio] / Dumitru Matcovschi; muz.: I. Aldea-Teodorovici; cântă Doina și Ion Aldea-Teodorovici // Clopotul învierii... – Ch.: Muzic Master, 2001. – 1 casetă audio. – STEREO HX – PRO.

MATCOVSCHI, Dumitru [recital de poezie] [înregistr. video]. – Ch., Teleradio Moldova, [s. a.] – 1 casetă video – (14 min.).

**26 octombrie – 65 de ani
de la nașterea scriitoarei
Leonida Lari
(1949–2011)**

Leonida Lari face parte din generația „ochiului al treilea” a literaturii basarabene, generație care i-a dat pe N. Dabija, A. Suceveanu, L. Butnaru, I. Hadârcă, Iu. Filip etc.

S-a născut la 26 octombrie 1949 în familia învățătorilor Ion și Nadejda Tuchilatu din s. Bursuceni, Sângerei. Între 1956 și 1966 urmează Școala medie de cultură generală, apoi studiază la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova (1966-1971). Activează la Muzeul Republican de Literatură „Dimitrie Cantemir” din cadrul Uniunii Scriitorilor din Moldova (1971-1973), redactor la Editura „Cartea moldovenească” și la săptămânalul *Literatura și arta* (1976-1979). Din 1989 este redactor-șef al ziarului *Glasul Națiunii*.

În anul 1975 devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

În anii 1988-1991 s-a aflat printre fruntașii mișcării de emancipare națională din Basarabia. A fost deputat în Sovietul Suprem al URSS (1988-1990) și membru al Biroului Permanent al Frontului Popular din Republica Moldova (1990-1992). Între 1990 și 1997 a stat în fruntea Ligii Creștin Democrată a Femeilor din Moldova (una din componentele constituante ale Partidului Social-Liberal în anul 2001). Începând cu 1992, este deputat în Parlamentul României.

Face primii pași în domeniul creației literare la vârsta de 12 ani. La 15 ani debutează cu un ciclu de versuri în *Tinerimea Moldovei*, iar în 1968 publică un amplu grupaj de versuri în revista *Nistru*. La 18 ani își ia pseudonimul Leonida Lari (în mitologia indiană *Lari* semnifică zeul cuvântului).

Versurile tinerei poete sunt apreciate de critica literară și recomandate de Uniunea Scriitorilor pentru a fi editate în volume. Prima sa carte, *Piața Diolei*, apare în 1974 la Editura „Cartea moldovenească”, fiind calificată de critici ca una dintre cele mai interesante apariții din colecția „Debut”.

În 1980 își tipărește cea de-a doua carte *Marele Vânt*, urmată de volumele de poezii și eseuri *Mitul trandafirului* (1985), *Scoica solară* (1987), *Dulcele foc* (1989), *Anul 1989* (1990), *Liră și păianjen* (1992), *Al nouălea val* (1993), *Epifanii* (1994), *Scrisori de pe strada Maica Domnului* (1995), *Răstignirea porumbeilor* (2003), *Epifanii și Teofanii* (2005), *Infinitul de aur* (2006), *Sibilă* (2006).

În 1988 editează cartea de basme pentru adolescenți *Insula de repaos* (reeditată în 2000), iar în 1989 - placheta de versuri pentru copii *Lumina grăitoare*.

A tradus din marii poeți ai lumii: Edgar Poe, Novalis, F. Hölderlin, S. Esenin ș.a.

Creația sa este inclusă în numeroase antologii literare apărute în

republicile fostei URSS, în culegeri de poezie românească editate în Franța, Suedia, Belgia, Iugoslavia.

S-a învrednicit de Premiul literar „Mihai Eminescu” al Academiei Române (1991 – pentru volumul *Dulcele foc*), Premiul Național „România Mare” – pentru întreaga activitate poetică și civică (1994), Premiul Cenaclului „Flacăra”, Premiul revistei „Cronica” (Iași), Premiul „Sf. Gheorghe” al Festivalului „Drumul de spice” din Voievodina-Uzdin, Iugoslavia, Premiul „Tibiscus” (Serbia). În 1996 i s-a acordat Ordinul Republicii.

S-a stins din viață la 11 decembrie 2011 în urma unei boli incurabile. A fost înmormântată la Cimitirul Central din Chișinău.

Referințe

Mi se întâmplă tot ce-am scris cândva
Ce-a fost de dor, de risc, de disperare,
Tot trece de pe foi în viața mea
Neașteptat și fără întrebare.
E un pericol, știu, să mai cuvânt.
E ca și cum cu-o daltă nevăzută
Sculpta-mi-aș drumul soartei pe pământ
Și-aș fi de poezia mea născută.

***

Nu sunt decât un trist poet pe care
Maica-l deplânse decum s-a născut,
Doar steaua se-arată îndurătoare,
Hrănind cu foc ființa mea de lut.

Leonida Lari

Marea temă a poeziei Leonidei Lari, romantică prin excelență, este înălțarea prin spirit deasupra timpului și a tot ce este lumea, aspirația spre un dincolo transcendent, solar.

Mihai Cimpoi

Ea este expresia unei înzestrări deosebite de gânditor și artist. Originalitatea ei principială și categorică a stârnit, de la început, gesturi de tăgăduire, de neacceptare..., până la urmă scriitoarea fiind recunoscută și elogiată...

***

Poezie a esențelor, a vieții spirituale și a enigmelor existenței umane, creația Leonidei Lari e o dispută între materie și spirit... Sacralizarea sufletului (spiritului) a fost o performanță a poeziei de început a autoarei, care a și consacrat-o...

Ion Ciocanu

Foarte rar se întâmplă ca poezia unui autor să se confunde atât de mult cu viața sa, iar viața-i să devină poezie într-un grad atât de înalt, ca în cazul Leonidei Lari... Poeta este expresia minunată a unei lungi tradiții: pătimate, contopite cu bulgărele de pământ pe care s-a născut, disperarea acestuia, năzuința și chiar împlinirea-i...

Leonida Lari a scris propria-i viață, cu darul unui neam care își găsește în ea instrumentul, cântecul și ecoul.

Marin Sorescu

Dăruită de un duh sfânt dumnezeiesc, cu o certă vocație mistică, încă din fragedă copilărie, Leonida Lari întruchipează și comunică prin versurile sale o rară și desăvârșită armonie cu sine și cu vocația sa, cu fabulosul ținut moldav care a zămislit-o și cu Ființa Absolută care o luminează. Geniul ei poetic, ca și al lui Labiș, inspirația continuă, se explică prin aceea că sufletul ei nu a ieșit o clipă din orizontul miracolelor și respirația versului are fluiditatea rugăciunii: eticul, esteticul și religiosul se topesc într-un enunț de o sublimă candoare...

Leonida Lari este marea poetă de azi și dintotdeauna a Românilor, nu doar a celui mai însingurat ținut românesc, Basarabia, nu doar a celei mai sfârtecate provincii românești, Moldova, ci a tuturor românilor, suferind în Țara lor și peste fruntariile ei...

Cezar Ivănescu

Leonida Lari e duioasa și sensibilă poetesă ce cântă cel mai sacru sentiment – Dragostea. Dragostea e acel foc sacru care susține coloana vertebrală a scrisului ei.

Andrei Hropotinschi

Leonida Lari, prin poemele sale care sunt și se zbat să fie, face o cale spre adevărul ființei, al omului și rădăcinilor lui în lume. Leonida Lari e o poetă pe care-o poți citi în singurătate.

Doina Uricariu

Titluri pentru expoziții

Jeanne d'Arc a Basarabiei
Poeta dulcelui foc
Infinitul de aur al creației Leonidei Lari
Poeta care scrie cu lumină
Marea poetă de azi și dintotdeauna a Românilor
Leonida Lari – un simbol al națiunii

(M.H)

BIBLIOGRAFIE***Opera***

AL NOUĂLEA val: poeme / Leonida Lari. – Ch.: Glasul, 1993. – 126 p.

ANUL 1989: versuri / Leonida Lari; prez. graf.: S. Macovei. – Ch.: Hyperion, 1990. – 191 p.

DULCELE foc / Leonida Lari; ed. îngrijită de D. Uricariu, V. Negară. – București: Univers, 1991. – 336 p.

EPIFANII / Leonida Lari. – Galați: Porto-Franco, 1994. – 73 p.

INFINITUL de aur / Leonida Lari; cop.: Camil Mihăiescu. – Timișoara: Augusta, 2001. – 274 p.

LIRA și păianjenul: versuri / Leonida Lari; il.: S. Zamșa. – Ch.: Hyperion, 1992. – 224 p.

LUNARIA: versuri / Leonida Lari; cop.: Daniel Nicolescu. – București: Eminescu, 1995. – 148 p.

UN DELFIN visător / Leonida Lari; il.: Alexei Colâbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră).

Referințe critice

ALEXANDRU, Ioan. Leonida Lari sau piscurile adâncurilor / Ioan Alexandru // Lari, Leonida. Dulcele foc / Leonida Lari. – București, 1991. – P. 5 – 8.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului) // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / Mihai Cimpoi. – Ch., 2003. – P. 337 – 339.

CIOCANU, Anatol. Lari Leonida / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812 – 2010. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2010. – P. 316 – 317.

CIOCANU, Ion. Leonida Lari // Ciocanu, Ion. Literatura română contemporană din Republica Moldova / Ion Ciocanu. – Ch., 1998. – P. 239 – 248.

CIOCANU, Ion. Meditațiile poetico-filozofice ale Leonidei Lari // Ciocanu, Ion. Dincolo de literă / Ion Ciocanu. – Timișoara, 2002. – P. 117 – 123.

GHERMAN, Victor. Leonida Lari / Victor Gherman // Femei din Moldova: encicl. – Ch., 2000. – P. 170 – 171.

LANGA, Andrei. Leonida Lari. Viziuni metafizice // Langa, Andrei. Expresionismul în poezia română de la Lucian Blaga la Leonard Tuchilatu / Andrei Langa. – Ch., 2001. – P. 65 – 77.

LANGA, Andrei. Viziuni metafizice în lirica Leonidei Lari / Andrei Langa // Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări. – Ch., 1998. – P. 549 – 557.

LEONIDA Lari // Istoria ilustrată a literaturii române: album școlar cu 900 imagini. – Ed. a 2-a. – Iași, 2002. – P. 116.

LEONIDA Lari // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecț.: Mihai Cimpoi, Vlad Zbârțciog, Anatol Vidrașcu; conc. graf. și cop.: Vladimir Zmeev. – București; Ch., 2005. – P. 421 – 428. – (Biblioteca școlarăului, serie nouă).

LEONIDA Lari // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut; resp. de ed.: Claudia Balaban. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 222 – 226.

MICU, Dumitru. Leonida Lari // Micu, Dumitru. Scurtă istorie a literaturii române. Vol. 2 / Dumitru Micu. – București, 1995. – P. 392 – 393.

DABIJA, Nicolae. Leonida Lari, nume de flamură / Nicolae Dabija // Lit. și arta. – 2011. – 15 dec. – P. 1.

JOSU, Nina. Puterea poeziei / Nina Josu // Lit. și arta. – 2012. – 13 dec. – P. 5.

JOSU, Nina. Un suflet atotcuprinzător / Nina Josu // Lit. și arta. – 2011. – 15 dec. – P. 4.

MANEA-CERNEI, Eugenia. Leonida – turn de lumină între lut și stea / Eugenia Manea-Cernei // Bibliopolis. – 2012. – Nr. 4. – P. 176 – 178.

ROIBU, Nicolae. Jeanne d'Arc a Basarabiei / Nicolae Roibu // Timpul. – 2012. – 14 dec. – P. 23.

ȘOIMARU, Vasile. „Boieroaica” Lari în amintiri / Vasile Șoimaru // Bibliopolis. – 2012. – Nr. 4. – P. 168 – 171.

PLĂIEȘU, Raisa. Ocrotitoarea plaiului mioritic / Raisa Plăieșu // Lit. și arta. – 2011. – 15 dec. – P. 5.

PROCA, Ion. A ars salcia din strada 31 August 1989 / Ion Proca // Lit. și arta. – 2011. – 15 dec. – P. 4.

ROIBU, Nicolae. Leonida Lari, un simbol al națiunii / Nicolae Roibu // Timpul. – 2011. – 13 dec. – P. 6.

Dedicații lirice

BULAT, Eugenia. Femeia din codrii Cosminului / Eugenia Bulat // Lit. și arta. – 2011. – 15 dec. – P. 4.

CALAMANCIUC, Gheorghe. Ioana d'Arc a Basarabiei: in memoriam / Gheorghe Calamanciuc // Lit. și arta. – 2011. – 15 dec. – P. 4.

GANGEA, Victor. Regina focului: Leonidei Lari // Gangea, Victor. Izvorul iubirii / Victor Gangea. – Ch., 2011. – P. 31.

GOIAN, Ana. In memoriam: Leonidei Lari // Goian, Ana. Tăcerea cuvântului / Ana Goian. – Ch., 2013. – P. 72 – 73.

GROSU, Lidia. Infinită valoare: se dedică Leonidei Lari // Lidia Grosu // Făclia. – 2011. – 17 dec. – P. 2.

GUȚU, Nicolae. Doamnă a Poeziei – Leonida / Nicolae Guțu // Lit. și arta. – 2011. – 15 dec. – P. 5.

MATCOVSCHI, Dumitru. Trădată: Leonidei Lari / Dumitru Matcovschi // Lit. și arta. – 2002. – 6 iun. – P. 4.

MATEI, Valeriu. Toamnă: Leonidei Lari // Constelația lirei. – București, 1989. – P. 241 – 242.

MORĂRAȘ, Mihai. Lecția Leonidei / Mihai Morăraș // Lit. și arta. – 2012. – 12 ian. – P. 5.

UNGUREANU, Lidia. Trecu poeta: Leonidei Lari // Ungureanu, Lidia. Peisaje întârziate / Lidia Ungureanu. – Ch., 1991. – P. 44 – 45.

VIERU, Grigore. Un fulger în noapte: Leonidei Lari // Vieru, Grigore. Acum și în veac / Grigore Vieru. – Ed. a 7-a. – București; Ch., 2003. – P. 175.

Documente audiovizuale și electronice

LARI, Leonida. Cuvântul este un gând încheiat [înregistr. audio] / Leonida Lari // Baba, Ioan. *ARS Longa...*: atelier deschis / Ioan Baba. – Novi Sad: Libertatea, Radio NOVI SAD, 2004. – 1 CD-ROM.

LARI, Leonida. Târzie toamnă; De dragoste; Din străinie scriem [înregistr. audio] / vers.: Leonida Lari; muz. și interpr.: Maria Mocanu // *Secunda care sunt*. – Ch.: Muzic Master, [s. a.]. – 1 CD-ROM.

**6 noiembrie – 100 de ani
de la nașterea scriitorului
Alexandru Mitru
(1914–1980)**

Prozatorul și dramaturgul Alexandru Mitru (numele de naștere Alexandru Pârăianu) s-a născut la 6 noiembrie, anul 1914, la Craiova, fiind urmașul unei familii boierești de cărturari și oșteni, coborâtori din spița lui Danciul Pârăianu, ispravnic al Craiovei în vremea lui Matei Basarab. A urmat gimnaziul la Liceul „Carol” și Liceul „Frații Buzești” din Craiova (1926-1933), avându-l ca profesor de geografie pe prozatorul Ion Dongorozi, apoi cursurile Facultății de Științe în 1933-1935, pe care le întrerupe pentru satisfacerea stagiului militar la Școala de Ofițeri din Craiova. Influențat de prelegerile erudite ale unchiului său, generalul și profesorul I. G. Pârăianu, se înscrie la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din București (1936-1940). Din 1956 activează ca profesor la Liceul „Gheorghe Lazăr” din București, unde predă literatura română și universală. Tot aici înființează cenaclul literar „Lucaefărul”, consacându-se pe parcursul a două decenii formării și îndrumării tinerelor talente.

A debutat, în 1932, cu nuvela *Păpușa*, în paginile revistei *Ramuri*. La recomandarea lui George Călinescu scrie la *Națiunea* (1947-1949), apoi la *Muncitorul Agricol* (1949-1954), *Universul Literar*, *Lumea Copiilor*, *Flacăra*, *Gazeta Literară*, semnând cu pseudonimele M. Adam, Ion Cruntu, Moș Mitru, B. Mitru ș.a.

Dacă la începuturile sale literare publică reportaje, schițe, piese de teatru, după îmbrățișarea carierei didactice se consacră literaturii

destinate copiilor și tinerilor. Abordează o tematică variată, cu funcție educativă. Se adresează primei vârste prin povești, înfățișând tipul uman ideal, înțelepciunea și umorul popular – *Inima mamei* (1954), *Povești cu tâlc* (1956), *Povești despre Păcală* (1961). Nostalgia originilor îl trimite la legendă și basm. Colecția de legende pe care le prelucrează cuprinde povestiri din fondul culturii universale și mituri românești inspirate din folclor și documente scrise: *Copiii muntelui de aur* (1954), *În țara legendelor* (1956), *Legendele Olimpului* (vol. 1-2, 1963-1965), *Din rădăcini de legendă și baladă* (1982). Scriitorul introduce mitul, sub forme de expresii adaptate realităților contemporane, în romanul social pentru copii construit pe tema călătoriei, fie „în căutarea timpului pierdut” - *Întoarcerea lui Neghiniță* (1966), fie „în căutarea idealului vieții” – *Bastonul cu mâner de argint* (1974), precum și în romanul de dragoste, unde „cunoașterea” implică două căi: dragostea și învățătura - *Portretul dragostei* (1989). Pentru Alexandru Mitru mijlocul cel mai potrivit de a trezi adolescenților sentimentul patriotic este narațiunea istorică: *Bucureștii în legende și povestiri* (1975), *Craiova în legende și povestiri* (1978), *Iași în legende și povestiri* (1979), *Aradul în legende și povestiri* (1982) ș.a.

Ca dramaturg, Alexandru Mitru reia teme din proză și adaugă altele noi - *Isprăvile viteazului Heracl* (1959), *Avionul de Cluj* (1970).

Compune drame, texte pentru teatrul de păpuși și marionete, teatru radiofonic, de televiziune.

O parte din scrieri i-au fost traduse în limbile germană, rusă, maghiară, japoneză, albaneză.

A fost membru corespondent al Academiei Germane de Literatură pentru Copii și Tineret din Volkach și membru de onoare al Bibliotecii Internaționale pentru Copii și Tineret UNESCO. A primit numeroase distincții și premii literare, între care: Premiul Academiei Române (pentru volumul *Copiii muntelui de aur*, 1954), Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1967, 1982), Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române (pentru volumul *Legendele Olimpului*, 1968), Premiul European „pentru întreaga operă și merite deosebite în literatura pentru copii și tineret” (1976), Diploma de Onoare a Premiului Internațional (Trento -Italia, pentru cartea *Din marile legende ale lumii*, 1978), Premiul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Meritul Cultural ș.a.

S-a stins din viață la 19 decembrie 1989 la București.

Referințe

Am luat în mână pana și am muiat-o în cerneală... (Și călimara făcută din durere și bucurie, din răs și întristare, era inima mea, nu alta, dragă cititorule!...). Cu fiecă poveste pe care am scris-o ți-am dăruit și câte o fărâmiță din ea ...

Moș Mitru (Alexandru Mitru)

Prin pana scriitorului Alexandru Mitru sunt reînviată secvențe din viața unor lumi demult apuse. Legendele sunt prelucrări moderne ale textelor de factură populară pe care scriitorul ni le-a dăruit tot prin gura unui menestrel, asemenea obiceiului vremilor cântate odinioară de barzi.

(...) Olimpul divinităților mitologice grecești (...), un „munte semeț, cu fruntea sa încununată veșnic de cețuri argintii”, l-a fascinat pe scriitorul Alexandru Mitru, iar cartea „Legendele Olimpului” l-a făcut nemuritor.

Maria Bilț

Alexandru Mitru e un scriitor temerar, pentru că nu și-a propus să scrie o carte facilă, cu povești de adormit copii, ci o carte și plăcută, și folositoare, care i-a ridicat o sumedenie de obstacole grele, pe care le-a trecut cu un succes strălucit.

***

Alexandru Mitru prin cărțile sale (...) a afirmat la cea mai înaltă treaptă literatura pentru copii și pentru tineret. Fără a avea câtuși de puțin iz didactic, „Legendele” lui Alexandru Mitru familiarizează tineretul (și bătrânetul!) cu legendele istoriei antice a lumii, din vremea când și realitățile cele mai firești constituiau un mister...

Demostene Botez

Titluri pentru expoziții

Alexandru Mitru –scriitor temerar

Un povestitor înăscut

Legenda și basmul – teritorii predilecte ale lui Alexandru Mitru

O călătorie prin legendă cu scriitorul Alexandru Mitru

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE***Opera***

BASTONUL cu mâner de argint: Însemnări dintr-un jurnal de vacanță / Alexandru Mitru. – Ed. a 2-a. – București: Ed. Ion Creangă, 1989. – 174 p.

CĂLĂTORIILE lui Făt-Frumos / Alexandru Mitru; cop. și il.: Val Munteanu. – Iași: Junimea, 1985. – 134 p.: il.

CĂCIULA fermecată / Alexandru Mitru; il.: V. Penișoară-Stegar. – Craiova: Scrisul Românesc, 1989. – 188 p.

CÂNTECUL Columnei / Alexandru Mitru; pref.: Radu Vulpe; cop. și prez. graf.: Ioana Dragomirescu-Mardare. – București: Ed. Ion Creangă, 1981. – 144 p.: il

DAS Goldene Hahnchen / Alexandru Mitru; deutsch: Anton Perussi. – București: Ed. Ion Creangă, [s. a.]. – 182 p. – Lb. germ.

DIN MARILE legende ale lumii / Alexandru Mitru. – București: Ed. Ion Creangă, 1987. – 309 p.

ÎN ȚARA legendelor / Alexandru Mitru; cop. și il.: Vasile Olac. – București: Vox, 2004. – 127 p.

LEGENDELE Olimpului. În 2 vol. / Alexandru Mitru; st. introd.: N. Barbu. – București: Vox, 1998.

POVEȘTI despre Păcală și Tândală / Alexandru Mitru; il. și cop.: Victor Ilie. – Ed. a 3-a. – București: Vox, 2008. – 110 p.: il.

Referințe critice

BOTEZ, Demostene. Prefață // Mitru, Alexandru. Legendele Olimpului. Vol. 1 / Alexandru Mitru. – București, 1983. – P. 5 – 7.

BOTEZ, Demostene. Prefață // Mitru, Alexandru. Legendele Olimpului / Alexandru Mitru. – București, 1978. – P. 5 – 8.

MITRU Alexandru // Dicționarul General al Literaturii Române. L/O. – București, 2005. – P. 405 – 406.

**22 decembrie – 75 de ani
de la nașterea dirijorului de cor
Ștefan Andronic
1939**

Ștefan Andronic, maestru de cor, dirijorul celebrei corale „Vocile Primăverii”, este originar din s. Slobozia, județul Dorohoi din Bucovina. S-a născut în familia numeroasă a lui Gheorghe Andronic și a Anei lui Ion (Țopa), fiind al șaptelea din cei zece copii.

În anii 1948-1954 Ștefan Andronic face studii primare și secundare la Școala generală incompletă din satul natal. Din 1954 până în 1957 continuă să învețe la Școala Medie din Horbova, Herța. A văzut un pian adevărat la vârsta de 17 ani, când s-a înscris la secția de muzică a Școlii Normale din Cernăuți. Peste doar trei luni de studiu, harnicul discipol interpretează la pian în patru mâini, împreună cu profesoara sa Fenea Fleigher, piesa *Țăranul vesel* de R. Schumann. Tot aici i-a avut ca profesori pe Anatol Sorokoumov (canto), Mihail Skalazur (pedagogie și psihologie) ș.a.

Primul cor pe care l-a înființat a fost cel de la Școala nr. 10 din Cernăuți. Directorul școlii, un bun specialist cu studii făcute la Universitatea din Iași, l-a îndemnat să includă în repertoriu „muzică de valoare – Mozart, Chopin, Enescu, Porumbescu”. I-a acordat tot sprijinul, fiind el însuși printre coriști. „De o asemenea atenție nu m-am mai bucurat niciodată”, avea să-și amintească maestrul mai târziu.

În perioada 1964-1970 își continuă studiile de specialitate la Conservatorul „Gavriil Musicescu” din Chișinău, Catedra dirijat coral, în clasa profesoarei Rita Brodsky. În 1968-1973 este dirijor de cor și profesor la Școala Normală din Călărași. Apoi revine la Chișinău. Împreună cu Eugen Mamot, înființează la Palatul de Creație a Copiilor primul studiou muzical-coral pentru copii „Cutezătorii” (actualmente „Lia-Ciocârlia”). Între anii 1975 și 1988 este director adjunct, dirijor de cor, profesor la disciplinele teoretice la Școala de Muzică nr. 3 din Chișinău. În anul 1979 creează Corala „Vocile Primăverii” la Școala nr. 11 din Chișinău (actualmente Liceul Teoretic „Ion Creangă”). În calitate de director artistic și prim-dirijor, pune bazele unei adevărate „biserici pe roate”, cum a caracterizat Grigore Vieru Corala „Vocile Primăverii”. Până-n prezent neobositul dirijor descoperă voci de înger, care ne familiarizează și ne încântă prin valorile muzicale universale

și naționale. Chiar și în perioada când a activat în cadrul Ministerului Științei și Învățământului (1989-1991) nu a părăsit „Vocile Primăverii”.

În calitate de șef de sector la minister, a organizat 20 de școli generale cu studiere aprofundată a artelor: muzică corală și instrumentală, teatru, coregrafie, folclor, artă plastică. În perioada 1991-1993 lucrează profesor de dirijat coral la Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga”, iar între 1991 și 2002 este lector superior, conferențiar universitar la Institutul de Arte (actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice).

În anii 1995-1997 activează în cadrul Departamentului Știință, Educație, Tineret și Sport, mun. Chișinău, în funcție de inspector responsabil de ciclul estetic. Din anul 2002 și până în prezent este profesor de canto coral academic și solfegiu, dirijor al Coralei „Vocile Primăverii”. Ștefan Andronic este organizatorul și dirijorul primei Sărbători Corale a copiilor din Moldova *Cântare limbii române* (1992).

În 1975 Ștefan Andronic face cunoștință cu poetul Grigore Vieru în casa compozitoarei Iulia Țibulschi. Ascultau *Mica serenadă nocturnă* de Mozart. „Aș putea să scriu niște versuri pentru această muzică?” – a întrebat poetul. Astfel a început colaborarea cu Grigore Vieru, care a devenit un tată spiritual al „Vocilor Primăverii”, nelipsit fiind la concertele din liceu, de la Sala cu Orgă, Opera Națională, Palatul Național, Filarmonică etc. Împreună cu Grigore Vieru și Iulia Țibulschi au transpus pentru corul de copii mai multe creații instrumentale ale compozitorilor clasici: *Imn soarelui* de G. Händel, *Sonata lunii* de L. Beethoven, *Adormi* de F. Chopin, *Mama* de R. Schumann, *Cântecul Domnului* de P. Ceaikovski, *Baladă* de C. Porumbescu, *Pe acest pământ* de G. Enescu etc., incluse ulterior în culegerea *Roua Veșniciei* (2010). Este pentru prima dată când muzica din patrimoniul universal și național este cântată pe versurile unui poet național.

Repertoriul Coralei „Vocile Primăverii” cuprinde peste 400 de lucrări de diverse genuri (poeme, cantate, oratorii etc.), multe fiind înregistrate în Fonoteca de Aur a Radioteleviziunii. Sute, mii de copii au studiat la această „Academie”, părinții considerând-o instituție prestigioasă de educație muzicală. Pe parcursul a 30 de ani corala a concertat pe cele mai prestigioase scene în compania unor personalități remarcabile – Maria Bieșu, Elena Gherman, Svetlana Strezev, Lidia Oprea, Mihail Munteanu, Liliana Serapion, Ana Strezev (orgă), Vasile Iovu (nai).

Colectivul dirijat de Ștefan Andronic a întreprins turnee în Riga,

București, Botoșani, Iași, Sinaia, Piatra Neamț, Suceava, Putna.

Ștefan Andronic este autorul a circa 30 de culegeri de muzică pentru copii și adolescenți, monografii, îndrumare metodice pentru dirijori de cor, programe de atestare a cadrelor didactice din sistemul învățământului preuniversitar, crestomații pentru coruri de copii (*Să trăiască visele*, *Abecedarul muzicii*, *Împărăția minunilor* (în colaborare cu Grigore Vieru). Au fost lansate 4 CD-uri ale Coralei „Vocile Primăverii” (*Odihna lacrimii*, *Cu noi este Dumnezeu*, *Nu uita că ești român*, *Roua Veșniciei*).

Talentatul dirijor și pedagog este deținătorul Titlului Onorific „Maestru Emerit al Artei” din Republica Moldova (1990), Ordinul „Gloria muncii” (2000), Premiul „Cartea-Eveniment” la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret de la Chișinău, ediția a XV-a (2011, pentru cartea *Roua Veșniciei*), pentru aceeași carte obține Premiul *Cartea anului* la Salonul Internațional de Carte de la Chișinău (ediția a XX-a, august-septembrie, 2011).

Este membru al Uniunii Muzicienilor, membru al Consiliului de conducere și membru al Consiliului Asociației dirijorilor de cor din cadrul Uniunii Muzicienilor.

Referințe

Ștefan Andronic este un caracter. Numai din voința sa de om care știe ce vrea și pentru ce luptă, numai din dragostea lui pentru tot ce înseamnă tradiție și noutate națională în cântecul pentru copii a luat ființă unul dintre cele mai puternice și curate formații corale pentru copii „Vocile Primăverii”...

Grigore Vieru

Prin arta corală pe care a desăvârșit-o prin muncă și har, mentorul Ștefan Andronic și-a confirmat trecerea prin istorie...

Nicolae Roibu

Fiind un om de convingeri, cu principii de înaltă ținută morală, el devine prin activitatea sa pe tărâmul muzical al Moldovei un adevărat misionar, care nu se lasă nicicând învins.

El ar fi excelent dirijor, dacă ar fi numai dirijor, însă el este și un talentat pedagog, incomparabil organizator...

Iulia Țibulschi

Personalitatea lui Ștefan Andronic s-a impus încă din anii de facultate, prin onestitate, omenie, sensibilitate la durerea colegilor, inteligență, cultură, moștenite de la părinți și străbuni.

Ordonat, punctual, exigent față de sine și față de discipoli, perseverent în muncă, a reușit să atingă un nivel profesionist ce i-a asigurat renumele de dirijor excelent.

Vasile Condrea

Ștefan Andronic se asociază cu veșnica tinerețe și eterna primăvară, prin Corala „Vocile Primăverii”...

Numele său se contopește cu poezia lui Grigore Vieru, iar de curând și cu „Roua Veșniciei” – o carte-monument concepută împreună cu regretatul poet basarabean, prietenul său de-o viață, despre care cu orice prilej e în stare să vorbească la nesfârșit și numai la timpul prezent.

Maria Toacă

Titluri pentru expoziții

Profesorul îndrăgostit de muzică și de copii
Sufletul sărbătorilor corale
Personalitate artistică care-i face cinste Basarabiei

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

VIERU, Grigore. Roua Veșniciei: mari compozitori ai muzicii universale în transcripție pentru cor de copii pe versurile poetului Grigore Vieru / Grigore Vieru, Ștefan Andronic. – Ch.: Pontos, 2010. – 752 p.: n. muz.; fotogr.

Referințe critice

MAESTRUL Ștefan Andronic – 70 de ani. Corala „Vocile Primăverii” – 30 de ani: [album]. – [Chișinău], [2009]. – 20 p.

ȘTEFAN Andronic: aprec. crit. / Preafericitul Părinte Teoctist, Grigore Vieru, Maria Bieșu, Mihai Morăraș, Iulia Țibulschi, Valentin Budilevschi, Jean Lupu, Vasile Condrea // Vieru, Grigore. Roua

Veșniciei: mari compozitori ai muzicii universale în transcripție pentru cor de copii pe versurile poetului Grigore Vieru / Grigore Vieru, Ștefan Andronic. – Ch., 2010. – P. 681-695.

ȘTEFAN Andronic: tab. cron. // Vieru, Grigore. Roua Veșniciei: mari compozitori ai muzicii universale în transcripție pentru cor de copii pe versurile poetului Grigore Vieru / Grigore Vieru, Ștefan Andronic. – Ch., 2010. – P. 705-708.

FURDUI, Galina. Un îndrumar metodic pentru tinerii muzicieni // Furdui, Galina. Tangențe policrome: eseuri, portrete, creionări / Galina Furdui. – Ch., 2009. – P. 237-238.

GROSU, Boris. Maestrul // Vieru, Grigore. Roua Veșniciei: mari compozitori ai muzicii universale în transcripție pentru cor de copii pe versurile poetului Grigore Vieru / Grigore Vieru, Ștefan Andronic. – Ch., 2010. – P. 709-710.

IUNCU, Rodica. Școala lui Ștefan Andronic // Vieru, Grigore. Roua Veșniciei: mari compozitori ai muzicii universale în transcripție pentru cor de copii pe versurile poetului Grigore Vieru / Grigore Vieru, Ștefan Andronic. – Ch., 2010. – P. 709.

PLOAIE de premii la Salonul Internațional de Carte // Timpul. – 2011. – 5 sept. – P. 2.

OMUL săptămânii – Ștefan Andronic // Timpul. – 2009. – 18 dec. – P. 3.

PUȘCAȘU, Madlena. Artistul care ne-a întemeiat școala de instruire estetică națională / Madlena Pușcașu // Bibliopolis. – 2009. – Nr. 4. – P. 102 – 103.

ROIBU, Nicolae. „Biserica pe roate” a lui Ștefan Andronic / Nicolae Roibu // Timpul. – 2009. – 25 dec. – P. 24.

INDEX DE NUME

Adam, Grigore	16
*Ahmatova, Anna	18; 85 - 92
Akimuškin, Igor	14
Aldea-Teodorovici, Ion	16
Alecsandri, Vasile	25
Aleksin, Anatolij	19
Andersen, Hans Christian	24
*Andronic, Ștefan	23; 147 -151
Arbore, Nina	21
Aristofan	12
Asachi, Elena	22
Aseev, Nikolaj	19
Astafiev, Viktor	16
Bacon, Roger	12
Balmuș, Pavel	20
Baltag, Cezar	19
Balzac, Honoré de	17
Banuș, Maria	16
Baracci, Petru	19
Barbu, Eugen	14
Batzaria, Nicolae	15
Bažov, Pavel	25
Băieșu, Nicolae	18
Bătrânu, Timofei	16
Beagle, Peter Soyer	16
Belâev, Aleksandr	15
Bianki, Vitalij	13
Blajinu, Dumitru	22
Blanovschi, Axente	14
Borges, Jorge Luis	20
Botezatu, Grigore	13
Brâncoveanu, Constantin	20
Brumaru, Emil	13
Brunea, Mihail	19
Bulyčev, Kir	21

Burada, Teodor T.	21
Burea, Mihail	20
Burlak-Válkanov, Petru	13
*Butnaru, Leo	13; 26 – 32
Buzdugan, Ion	15
Caragiale, Ion Luca	25
Cassian, Nina	23
Cazimir, Otilia	13
Călinescu, George	18
Cézanne, Paul	13
Chambers, Aidan	23
Chaplin, Charlie	16
Chiriac, Tudor	15
Cibotaru, Mihail Gheorghe	18
Ciobanu, Anatol	17
Ciobanu (Ceban), Tamara	22
Ciolacu, Olga	21
Ciorbă, Toma	13
Ciuntu, Ioan	23
Cocea, Dina	22
Cocteau, Jean	19
Codreanca, Lidia	19
Collins, Wilkie W.	13
Confucius	12
*Cooper, James Fenimore	20; 107-112
Cortazár, Julio	20
Coșofan, Nicolae	21
Crainic, Nichifor	23
Creangă, Ion	23
Cristescu, Florian	19
Cubleșan, Constantin	17
Cupcea, Valeriu	15
Cuzuioc, Ion	20
Čajkovskij Petr	23
Damian, Elena	19
David, Aurel	18
Diodorov, Boris	22
*Dolgan, Mihail	13; 37-41

Doni, Maria	17
Donici, Nicolae	20
Dosoftei	22
Druță, Ion	24
Dubrovski, Arsenie	14
Dumas-tatăl, Alexandre	24
Eftimiu, Victor	13
Eminescu, Mihai	18
Enachi, Ion	22
Eršov, Petr	24
Esinencu, Nicolae	25
Filip, Vitalie	19
France, Anatol	16
Galaction, Gala	16
Galaicu, Vasile	17
Galaicu-Păun, Emilian	18
Galilei, Galileo	14
Garner, Alan	21
Gârleanu, Emil	18
*Gheorghită, Ion	15; 54-59
Gheorghiu, Natalia	23
Ghidirim, Gheorghe	15
*Ghimpu, Simion	17; 73-77
Gide, André	22
Giovagnoli, Raffaello	22
Glib, Nicolae	17
Gluck, Christoph Willibald	18
Gorovei, Artur	14
Grati, Mihai	17
Grigorașenco, Leonid	22
Gurtovoi, Timofei	14
Gutor, Vasile	15
*Hadârcă, Ion	20; 97-103
Hasdeu, Iulia	22
Heaney, Seamus	16
Hemingway, Ernest	19
Heyerdahl, Thor	21
*Hlib, Lidia	13; 32-36

Hoffmann, E. T. A.	25
Istrate, Panait	19
Istru, Bogdan	16
Ivanuș, Margareta	20
*Jansson, Tove Marika	19; 92-97
Jerome, Jerome K.	25
Junghietu, Efim	21
*Kanașin, Iurie	21; 112-117
Kawabata, Yanusari	18
Kästner, Erich	14
Kipling, Rudyard	24
Kociubinskij, Mihail	20
Kogan, Moisei	17
*Kozlov, Sergej	20; 103-107
Krasnojon, Serghei	13
Krylov, Ivan	13
*Lari, Leonida	22; 136 -147
Leblanc, Maurice	22
*Lermontov, Mihail	21; 25; 123-129
Loghin, Irina	14
Lozan, Mina	20
Lozie, Ștefan	17
Lumière, Louis Jean	21
Lunchevici, Serghei	16
Lungu, Eugen	21
Lupan, Ana	20
Lutic, Mircea	17
Macedonski, Alexandru	15
Malarciuc, Gheorghe	17
Mamin-Sibirâk, Dmitrij	25
Mardare-Fusu, Maria	18
Marin, Gheorghe	21
Marinat, Alexei	17
*Matcovschi, Dumitru	21; 129-136
Matei, Valeriu	17
Mendeleev, Dmitrij	13
Michelangelo	14
Micle, Veronica	19

Millo, Matei	23
Mistral, Gabriela	16
*Mitru, Alexandru	22; 143-146
Mudrea, Andrei	16
Musorgskij, Modest	15
Nașcu, Vasile	21
Nicula, Emil	19
Nikitin, Leonid	17
Odobescu, Alexandru	18
Pancu-Iași, Octav	16
Pasico, Simion	14
Paz, Octavio	15
Petrache, Ștefan	17
Petrescu, Camil	16
Platonov, Andrej	20
Podoleanu, Ion	13
Pop, Ionel	22
Popa, Nicolae	14
Popovici, Konstantin	17
Prževal'skij, Nikolaj	16
Purice, Lucia	13
Puškin, Aleksandr	17
Rabelais, François	13
Rachieru, Adrian Dinu	20
Racine, Jean	23
Raicu, Alexandru	18
Raskin, Aleksandr	21
Rațuc, Nelli	14
*Renard, Jules	14; 25; 42-45
Roșca, Agnesa	21
Repin, Il'â	19
Rerich (Roerich), Nikolaj	21
Russo, Alecu	15
Sadoveanu, Mihail	25
Sainciuc, Glebus	19
Salten, Felix	20
Sevastos, Elena	17
*Shakespeare, William	16; 59-65

*Silvestru, Aurelian	21; 117-122
Sisley, Alfred	22
Slavici, Ioan	25
Sofocle (Sophokles)	13
Solonari, Simion	21
Sotnik, Ūrij	18
Starostin, Pavel	15
Stavschi, Irina	14
Stârcea, Alexei	14
Stârcea, Marian	16
*Strauss, Richard	18; 82-85
Strezev, Ana	20
Strezev, Gheorghe	19
Sully, Prudhomme	15
Suruceanu, Ion	20
*Ševčenko, Taras	15; 45-50
*Tarlapan, Efim	17; 68-73
Tăbârță, Vasile	13
Teodoreanu, Alexandru O. (Păstorel)	19
Tokmakova, Irina	14
Tolkien, John Ronald Revel	25
Toulouse-Lautrec, Henri de	22
Travers, Pamela L.	25
Tuwim, Julian	20
Twain, Mark	24, 25
Țăbârnă, Gheorghe	14
Ungureanu, Petru	18
Ušinskij, Konstantin	14
Vangheli, Spiridon	24
Vasile Lupu	12
Velázquez, Diego	17
Verejanu, Renata	22
Verne, Jules	24
Vežinov, Pavel	22
Vieru, Boris	19
Vieru, Grigore	25
Vodă, Gheorghe	23
Volontir, Mihai	15

Voltaire (François-Marie Arouet)	22
*Voynich, Ethel Lilian	17; 66–68
*Vrabie, Gheorghe	15; 50–54
Watteau, Antoine	21
Zaharia, Petru	18
*Zgureanu, Teodor	17; 77–82
Zegrea, Ilie Tudor	18
Zmeev, Vladimir	19

SUMAR

INTRODUCERE

3

ENUMERAREA DATELOR REMARCABILE ȘI
MEMORABILE 2014

4

LISTE DE RECOMANDARE A LITERATURII

26

INDEX DE NUME

152

Servicii editorial-poligrafice: FEP „Baștina-RADOG” SRL
MD 2005, mun. Chișinău, str. P. Rareș, 49,
tel/fax: 29-40-95, 29-40-86.
e-mail: producere@radog.md; www.radog.md